

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLL. évfolyam
2016. szeptember

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

150 éve
az erdők szolgálatában

A TARTALOMBÓL:

KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS AZ EUTR-RÓL

AKÁC – TÉNYEK, TÉVHITEK

NATURA 2000 – KÉRDÉSEK, VÁLASZOK I.

ERDÉSZ KITÜNTETETTEK

BAZALTVIDÉKEKTŐL A DOLOMITOKIG

JUBILEUMI ÜNNEP DIÓSGYŐRÖTT

A lapszámot a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

Horváth Sándor

(Kolozsvár, 1850. – Budapest, 1922.)

Erdőmérnök, főerdőtanácsos, helyettes államtitkár, az Országos Erdészeti Egyesület titkára és az Erdészeti Lapok főmunkatársa 1881–1899 között, 1899-től az Országos Erdészeti Egyesület alelnöke, majd 1920-tól tiszteletbeli elnöke, az Erdészeti Zsebnaptár 1882-es elindítója, évtizedeken át szerkesztője.

Tanulmányait Nagynyeden és Selmechányán végezte, ahol 1874-ben szerezte meg erdőmérnöki oklevelét. Kinevezték a máramaroszi erdőigazgatóság kerületébe I. osztályú gyakornoknak. 1876-ban oklevelet nyert és behívták központi erdőgyakornoki minőségben a Pénzügyminisztérium erdészeti osztályához. 1877-ben Szászországba küldték az erdőrendezés tanulmányozása céljából. 1880-ban a Földművelésügyi Minisztériumban erdőmérnökké, 1881-ben királyi erdőfelügyelővé nevezték ki. 1885-től önállóan vezette az erdőrendezőségi osztálynak egy részét, 1889 elején pedig az állami kezelésbe vett községi erdők ügyeit intéző új osztály vezetésével bízták meg, 1891-től erdőigazgatói minőségben. Az 1898. XIX. törvény cikk előkészítője, megalkotója. 1881-től 1899-ig az Országos Erdészeti Egyesület titkára, az Erdészeti Lapok főmunkatársa volt.

Az egyesületi élet fő irányítója, anyagi fellendülésének Bedő Albert mellett egyik megalapozója. Az Országos Erdészeti Egyesület 1899-ben alelnökévé választotta, majd 1920-tól az OEE tiszteletbeli elnöke lett.

Az Erdészeti Zsebnaptár folyamatos megjelenítésének 1882-es elindítója, évtizedeken át szerkesztője. Az 1890. évi bécsi gazdasági és erdészeti kiállítás magyar erdészeti csoportjának rendezésével őt bízták meg és munkásságának elismerésül a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntették ki. 1905-ben az erdészeti államvizsgáló bizottság elnöke lett, 1919-ben pedig helyettes államtitkárnak nevezték ki, s ebben a minőségében vonult nyugdíjba.

Fénykép, festmény, szoborábrázolás: Az Országos Erdészeti Egyesület 1906-ban megfestette képét a közgyűlési terem számára, ez a festmény azonban elveszett.

Sírhelye: Horváth Sándor sírhelyéről nincsenek adataink, várunk ezzel kapcsolatosan minden híradást!

Bund Károly

(Besztercebánya, 1869. június 4. – Budapest, 1931. május 16.)

Erdőmérnök, minisztériumi tanácsos, az Országos Erdészeti Egyesület titkára 1900–1930 között, 1900-tól 1924-ig és 1928-ban az Erdészeti Lapok szerkesztője.

Besztercebányán született német családban. Középiskolai tanulmányait Budapesten, a II. kerületi állami főgimnáziumban végezte. 1890-ben Selmechányán, az Erdészeti Akadémián oklevelet szerzett. Első munkahelye a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság volt. 1894-ben a Földművelésügyi Minisztérium Erdőrendészeti Osztályára került, ahol elsősorban a kincstári erdők üzemrendezési ügyeivel foglalkozott. Elmélyülten tanulmányozta a környező országok erdőrendezési eljárásait, tipikus erdőgazdaságait. Kötelessége az erdőrendezéshez egész életét végigkísérte és meghatározta. 1900 januárjában foglalta el az Országos Erdészeti Egyesület titkári állását, amit 30 évig töltött be. Számtalan országos testületben képviselte az Egyesület és a szakma érdekeit (Erdészeti Államvizsga Bizottság, Átmenet-Gazdasági Tanács, Külkereskedelmi Bizottság, Alföldfásítási Tanács). Az Erdészeti Lapoknak közel negyedszázadon át volt szerkesztője, és kiterjedt szakirodalmi tevékenységet folytatott. Az OEE nehéz anyagi helyzete miatt az egyesületi feladatok mellett más munkát is vállaltnia kellett. Így lett 1923-tól közalapítványi főerdőtanácsos, majd miniszteri tanácsos volt.

Főbb munkái:

- Hengertábla (Tavi Gáborral és Vadas Jenővel, Besztercebánya, 1891)
- Szakvélemény Bp. székesfőváros erdőgazdaságáról (Budapest, 1900)
- Vázlatok a külföldi erdőgazdaság köréből (Budapest, 1900).

Sírhelye: Bund Károly sírja Budapesten, a Farkasréti temetőben található (43-as parcella, 1. sor 80. sírhely). Síremlékét Ősi Blazsek László bronzszobra díszíti.

A harmadik oldal

„A tanulás, tudás, szorgalmas munkásság és takarékos gazdálkodás az, ami-re szakunknak és mindannyiunknak szüksége van.” – írta Bedő Albert 1878-ban. Ez a gondolat különösen időszerű szeptemberben, tanévkezdés idején, amikor több százezer tanuló kezdi meg tanulmányait hazánk alsó-, közép- és felsőfokú oktatási intézményeiben, közöttük az erdészeti szakképzést folytató iskolákban.

A szeptember elsején kezdődő új tanév többnyire kisebb-nagyobb változásokat hoz a hazai oktatásban, és ez így történt most is. Az idei, jelentős tartalmi és strukturális átalakítás az erdészeti szakképzést folytató iskolákat is érinti. Az új típusú szakgimnáziumi és szakközépiskolai képzések következtében mindkét iskolatípus érettségit adó intézménnyé vált, növelve ezzel a tanulók elhelyezkedési és to-

vábbtanulási esélyeit. Emellett módosult az Országos Képzési Jegyzék is, az erdészeti és a vadgazdálkodási technikus szakképesítések ismét különváltak.

Az erdészeti szakképzéssel foglalkozó középfokú oktatási intézményeink a Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában működnek már három éve. A szaktárcához való tartozás lehetővé teszi a színvonalas szakmai oktató-nevelő munkát, elvárva a környezeti és fenntarthatóságra vonatkozó nevelési feladatokat is.

A 150 éves jubileumát ünneplő Országos Erdészeti Egyesület kezdetektől következetesen harcolt az erdészeti szakoktatásért. Eleinte az alsó- és középfokú erdészsképzés megteremtése, és iskolák alapítása volt a cél. Oktatási Szakosztályán keresztül napjainkban sem hagyja magára az erdészeti oktatást. Kiemelt feladatának tekinti a középfokú erdészeti szakképzés támogatását, szakmai segítségét, a „kisművelt emberfők” nevelése érdekében.

Bedő Albert gondolataira visszautalva kezdjük az új tanévet is bittel, bizalommal és elhivatottsággal.

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó
OEE Oktatási Szakosztály elnöke

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
havonta megjelenő folyóirata

CLI. évfolyam 9. szám (szeptember)

A kézirat lezárva: 2016. szeptember 2.

A címlapon:

A felfedező

(Zempléni-hegység)

Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:

DR. OROSZI SÁNDOR

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bartha Dénes, Haraszti Gyula,
Lengyel László, Lomnici Gergely,
Puskás Lajos, dr. Sárvári János,
dr. Schiberna Endre, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:

1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Telefon: 06 (1) 201-6293

Mobil: 06 (20) 330-3462

e-mail: erdlap@oeo.hu

www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.

FELÉLŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER elnök**

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán

Olvasószerkesztő: Rimóczi Irén

Nyomdai munkák:

PR Innovation Kft., Budapest

Felélős vezető: ifj. Komornik Ferenc

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a
lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilván-
vartatásba vesszük. A cikkek, írások nem
feltétlenül azonosok a szerkesztő vélemé-
nyével, azok tartalmáért mindenkor a
szerző felel. Honoráriumot megegyezés-
sel csak felkért írásokért,
illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Kérdőíves felmérés a hazai faanyagkereskedelmi
lánc helyzetéről290

Prof. dr. Bartha Dénes:

Tények és tévhitek a fehér akác első európai
megjelenéséről.....292

Rozovits Ferenc Péter:

Új sugárzásalapú klímaindex az erdészeti
terepklimatológiában296

Garamszegi István:

Hozzászólás A fák világhálója című közleményhez298

Bodor László:

30 kérdés, 30 válasz a Natura 2000-ről I.299

Erdész kitüntetettek az államalapítás ünnepe alkalmából.....302

Temesi István:

Erdésztechnikusok a „Csonka-Beregben”304

Dr. Krizsán Józsefné:

Kaán Károly Verseny huszonnegyedszer305

Lascsik Gyula:

Az erdő az Isten szent temploma306

Dr. habil. Frank Norbert:

A mezei szil erdőművelési tulajdonságai307

Dr. Kurcz Ádám István:

Erdőre utaló településnevek a Kárpát-medencében308

Balog Róbert:

Mezőgazdaság és erdőgazdaság viszonya 1960–1975312

Schweighardt Ottó:

Epilógustervezet az OEE Székház Per
2000–2002 című kötethez314

Fűr Tamás: A bazaltvidékektől a dolomitokig.....318

Nagy-Khella Melinda: Családi Nap a Varázskertben319

Bányai Péter: Jubileumi ünnep a Diósgyőri Várban320

Páll Tamás: A 44. Pannónia Napok Szlovéniában.....321

Iványi Ákos: A nulladik nap322

Dr. Molnár Katalin:

Tündérlak az Erdő immár nyolcadszor322

Nagy László: „Hol vár állott...”324

Kérdőíves felmérés a hazai faanyagkereskedelmi lánc helyzetéről

A 2010. október 20-i, 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (European Timber Regulation, röviden: EUTR-szabályozás) tiltja az illegális kitermelésből származó fa, és az abból készült termékek forgalomba hozatalát az uniós piacon. A jogszabály meghatározza továbbá a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó faanyagkereskedelmi lánc szereplőinek a kötelezettségeit is.

Hazánkban a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Erdészeti Igazgatósága a kijelölt EUTR nemzeti hatóság, amely az uniós követelményekkel összhangban a hazai faanyagkereskedelmi lánc ellenőrzését végzi. A hivatal szakemberei a szabályozással érintett gazdasági szereplőket képviselő szakmai szervezetekkel együttműködve alakítják ki a nyilvántartási és ellenőrzési rendszert. A közös munka során a NÉBIH február végén kérdőíves felmérést végzett az erdőgazdálkodók és a faipari szereplők körében.

Az EUTR-szabályozás

Az Európai Unió az illegálisan kitermelt fával folytatott kereskedelem visszaszorítása érdekében alkotta meg az EUTR-szabályozást, az erdőgazdálkodás szabályozására és az erdészeti termékek kereskedelmére vonatkozó (FLEGT) cselekvési terv részeként.

Az EUTR-szabályozás alapját képező kellő gondosság elvének betartásával a jogszabály hatálya alá tartozó gazdasági szereplők kötelesek megelőzni az illegálisan kitermelt faanyag és az abból készült termékek uniós piacra kerülését, amelyet megfelelő adatgyűjtési, kockázatelemzési, kockázatkezelési módszerekkel és intézkedésekkel tudnak megtenni.

Az EUTR-szabályozás alapján az Európai Unió területén forgalomba hozott faanyaggal vagy fatermékkel kereskedelmi tevékenységet folytató gazdasági szereplőknek adatgyűjtést kell végezniük, és megfelelő nyilvántartási rendszert kell vezetniük a beszállítóikról és vevőikről, a faanyagok eredetnek ellenőrizhetősége érdekében. Részletes információkkal kell rendelkezniük azokról a vállalkozásokról, amelyektől fát, vagy faterméket vásároltak, illetve azokról, amelyeknek ilyen termékeket értékesítettek – az erre vonatkozó adatokat pedig öt évig kell megőrizniük. A jogszabály hatálya a térítésmentes értékesítésre is kiterjed.

A kellően részletes nyilvántartások adatai alapján különféle szempontok szerint mérlegelniük kell, hogy az értékesítési láncba milyen eséllyel kerülhet illegálisan kitermelt fa, majd a kockázatelemzés eredményétől függően hatékony megelőző intézkedéseket kell hozniuk.

A kellő gondosság elve szerinti rendszert a gazdasági szereplőknek maguknak kell kialakítaniuk és működtetniük, illetve lehetőségük van már működő rendszereket is igénybe venni.

A hazánkban kitermelt és forgalmazott faanyag mennyisége nemzetgazdasági szinten is számottevő: 2015-ben összesen közel 7,5 millió m³ volt. Az akár a 0,5 millió m³-es nagyságrendet is elérő illegális fakitermelés és fakereskedelem az erdészeti termékek árát számottevően csökkenti, gazdasági

hátrányt okoz a jogszerűen működő piaci szereplők számára és veszélyezteti a lakosság ellátását megfelelő minőségű fával, főként tűzifával. A faanyagkereskedelmi lánc átláthatóságának növelése, ellenőrzése az előző problémák elhárításán túl az erdők védelme érdekében is kiemelten fontos.

A kérdőíves felmérés összefoglaló eredményei

Közel kétszázötvenen vettek részt a NÉBIH Erdészeti Igazgatósága február végi kérdőíves felmérésében, jellemzően az online kitöltési lehetőséget választva. A válaszok 54%-a érkezett magán-erdőgazdálkodóktól, 30%-át az állami erdőgazdálkodók, 16%-a pedig a faipari vállalkozások adták.

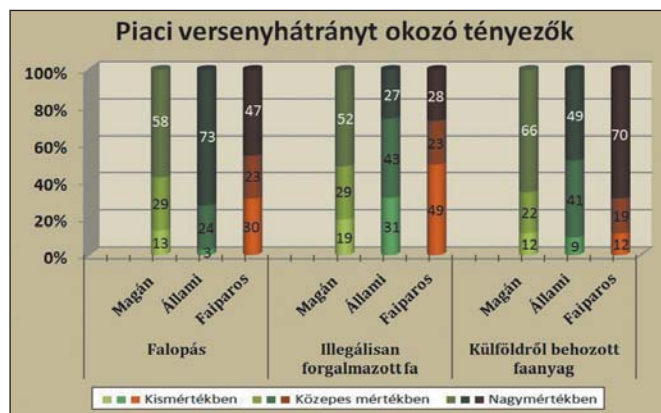
Az EUTR-szabályozásnak megfelelő hatósági ellenőrzési rendszer és eljárásrend kidolgozása érdekében a NÉBIH Erdészeti Igazgatóságának az volt a célja, hogy a faanyagpiac lehető legtöbb szereplőjének a véleményét megismerje. Kérdőívesek készültek külön-külön a magán és az állami erdőterületen gazdálkodók, valamint a faipari szereplők számára, amelyek a szakmai érdekképviselői szervezetek közreműködésével jutottak el hozzájuk. A feltett kérdések megválaszolásán túl a kitöltőknek arra is volt lehetőségük, hogy saját tapasztalataikat és javaslatukat megosszák a hatósággal.

A három célcsoportnak egységesen feltett kérdésekre adott válaszokból a hatóság szakemberei megismerhették, hogy a fa és fatermékek piaci forgalomba helyezése során milyen tényezők okoznak az érintetteknek leginkább problémát, illetve azt, hogy az uniós szabályozásból fakadó kötelezettségeikről milyen módon tájékozódának a leghatékonyabban.

A magán és az állami erdőterületen gazdálkodók 90%-ának egyaránt jelentős piaci versenyhátrányt jelent a falopás, de a faipari vállalkozások 70%-a is erről nyilatkozott. Az illegálisan forgalmazott faanyag a magán-erdőgazdálkodókat érinti a leginkább. Mindhárom szektorban közel 90%-ban gondolják úgy a válaszadók, hogy a külföldről behozott faanyag közepes, vagy nagymértékű piaci versenyhátrányt okoz számukra. A faipari szereplők érezték a legkevésbé zavarónak az illegális faanyag-forgalmazás hatásait, de egyúttal számukra okozza a legnagyobb gondot a külföldről behozott faanyag. A válaszok közötti összefüggések feltárása további vizsgálatokat igényel.

A vélemények megismerése során kiderült, hogy az EUTR-szabályozás tudnivalóiról a faanyagpiac szereplőinek a többsége elsősorban az internetről tájékozódna.

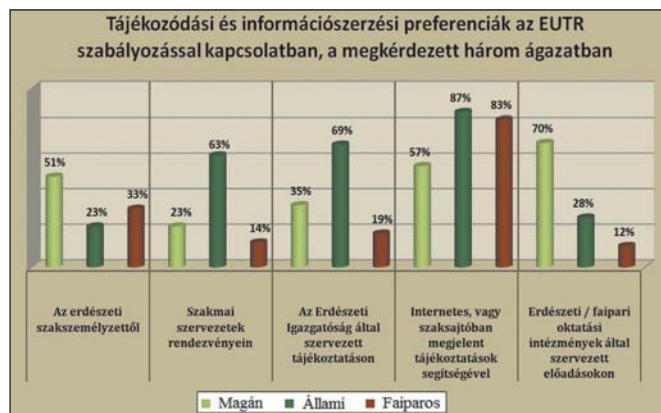
Az állami erdőgazdálkodók körében a szakmai rendezvények és a hatósági tájékoztatók iránti igény fogalmazódott meg hangsúlyosan, míg a magán-erdőgazdálkodók az erdészeti szakszemélyzet és az oktatási intézmények által végzett információátadás szerepét emelték ki.

A hatóság az eddigi szakmai tapasztalatokat és a frissen szerzett információkat felhasználva, a szakmai szervezetek és a sajtó segítségével széles körű tájékoztató programot indított, továbbá az oktatási intézményekkel is közös programok kidolgozására törekszik. A NÉBIH honlapján önálló aloldalként, tematikusan jelennek meg az anyagok a könnyebb eligazodás érdekében, az elérhető információk pedig az ellenőrzések során nyert tapasztalatokkal is folyamatosan bővülnek.

A megkérdezett célcsoportok jellemzői a válaszok alapján

A magán-erdőgazdálkodók válaszainak elemzéséből kiderült, hogy a válaszadók a kezelt magán-erdők 5-7%-át képviselik. A válaszolók több mint fele (53%-a) konkrét, szövegesen kifejtett javaslatot is tett az EUTR hazai működtetésével kapcsolatban, továbbá jelezték a szigorúbb ellenőrzések szükségességét is. Többen javasolták, hogy az EUTR felügyelet ellátó hatóság vegye igénybe más társhatóságok, például az állami adóhatóság együttműködését is. Minden tizedik hozzászóló megfogalmazta, hogy a tűzifa áfatartalmának jelentős csökkentése és az erdészeti szakszemélyzet hatásköreinek kibővítése nagymértékben hozzájárulna az EUTR-szabályozás céljainak eléréséhez.

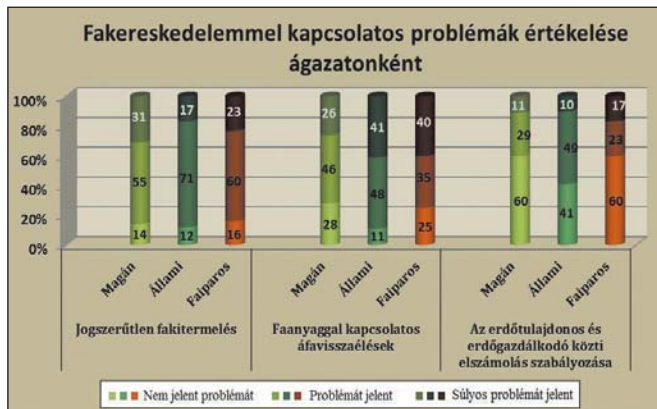
A válaszadók 96%-a úgy véli, hogy az illegális fatereskedelem leginkább a tűzifa-forgalmazás esetében jellemző. A fásításokból, szabad rendelkezésű erdőkből és egyéb, nem erdőnek minősülő területekről végzett fakitermelésekből származó faanyagok elsősorban tűzifaként kerülnek forgalomba. Az ilyen esetekben a fakitermelés engedélyezése és a felügyelet is sokkal kevésbé szigorú, mint az erdők esetében.

Ebből arra lehet következtetni, hogy ezen területekről nagyobb kockázattal kerül ki olyan faanyag, amelyet majd illegálisan értékesítenek.

Az állami erdőterületen gazdálkodók válaszainak döntő többségét (91%) az erdő- és mezőgazdálkodással fő tevékenységként foglalkozók adták, de érkeztek kitöltött kérdőívek a természetvédelmi (8%) és a vízgazdálkodási (1%) szektorból is. A válaszokból kiderült, hogy az állami erdőterületen gazdálkodó szervezetek számára a hazai a legfontosabb piac, de a válaszadók 40%-a fontos üzleti partnerként tekint az uniós tagországokra is.

Kiemelendő, hogy a kérdőívet kitöltők 31%-a rendelkezik FSC-tanúsítással. Ez a terméktanúsítási rendszer nem biztosítja teljes mértékben az EUTR-szabályozásnak való megfelelést. Az állami szektor szereplői az esetek döntő többségében a rendelkezésükre álló informatikai eszközök, szoftverek segítségével vezetik a nyilvántartásaikat. Legtöbbjük (92%) kiemelte, hogy az általuk kezelt területeken volt már példa jogszertlenül fakitermelésre, illetve a nagy részük (96%) jelezte, hogy a készletezett faanyag eltulajdonításával is szembesült már. A magán-erdőgazdálkodók esetében a kérdéseket megválaszolók 55%-a tapasztalt már illegális fakitermelést a területén, és 46% számolt be falopásról.

A faanyag szállítását az állami erdőkben gazdálkodók 92%-a végezteti erre szakosodott vállalkozással (szemben a magán-erdőgazdálkodók válaszainak 57%-os arányával). Az állami szektor képviselőinek közel a fele (41%) nyilatkozott úgy, hogy külső szereplő közreműködését is igénybe veszi az őrzés-védelmi feladatok ellátására, míg ez az arány a magánszektorban jóval alacsonyabb (14%).

A faipari szereplők több tevékenységi formát is megadhattak, ezek alapján három nagyobb csoportba sorolhatók. Fatereskedelmi tevékenységet a válaszadók 69%-a, fafeldolgozási tevékenységet 29%-a, tüzelőanyag-kereskedelmi tevékenységet pedig 26%-a végez. FSC-tanúsítással a kérdéseket megválaszolók faipari szereplők mindössze 11%-a rendelkezik. A kérdőíves felmérés ezen célcsoportra vonatkoztatva kevésbé tekinthető reprezentatívnak, mint az erdőgazdálkodók esetében, ugyanis az összes faipari vállalkozás kevesebb mint 1%-a válaszolta meg a kérdéssort.

A megismert információknak is köszönhetően, reményeink szerint közös érdekek mentén alakíthatjuk ki az EUTR-szabályozás nyilvántartási és ellenőrző rendszerét. A NÉBIH ezúton is szeretné megköszönni a válaszadók, a szakmai szervezetek, így a FAGOSZ, a MEGOSZ, a MERD, a NAK és az OEE, valamint a Földművelésügyi Minisztérium és a Belügyminisztérium közreműködő munkáját a felmérés sikeres elvégzése érdekében.

NÉBIH Erdészeti Igazgatóság

Tények és tévhitek a fehér akác első európai megjelenéséről

Prof. dr. Bartha Dénes – intézetigazgató egyetemi tanár, NYME EMK NTI

Tavaly a 77. alkalommal megrendezett Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár területén erdészeti kutatóintézetünk képviselői kis csomagocskákkal kedveskedtek a látogatóknak. A csomagokban a fehér akác magjai voltak, s az ismertető cédulán többek között az állt, hogy „Több mint 400 éve Európában!”

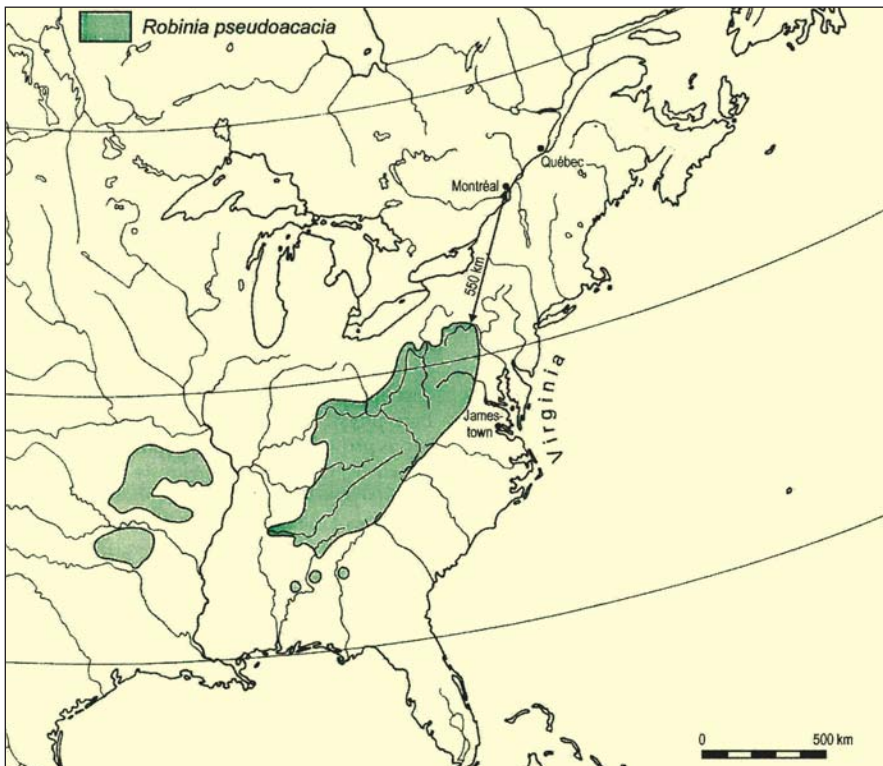
A szakmai köztudatban úgy él, hogy e fafaj 1601-ben került Európába, s akkor valóban helytálló lenne ez a kijelentés. Keresztesi Béla 1965-ben megjelent akácmonográfiájában találjuk azt a néhány rövid mondatot, amely aztán a félreértések kiindulópontja lehetett: „Az akác volt az első fafaj, amelyet Észak-Amerikából Európába áthoztak. 1601-ben hozta be Franciaországba Robin, a párizsi Botanikus Kert igazgatója, akinek a tiszteletére kapta aztán az akácnemzettség a *Robinia* nevet.” E mű tartalomjegyzékéből is kiderül, hogy szerzői sajnálatosan nem ismerték Ernyey József: *Az akácfa vándorútja és megtelepedése hazánkban* című 1926-ban, a Magyar Botanikai Lapokban megjelent terjedelmes tanulmányát, amely részletesen rámutat az előbbi kijelentések tarthatatlanságára, s sok egyéb érdekes adattal is szolgál. A közelmúltban ismét előkerült e téma, hazánkban kívül Németországban, Fred-Günter Schröder professzor kutatásai révén is végképp tisztulni látszik a fehér akác Európába kerülésével kapcsolatos korábbi torzult kép.

A francia felfedező expedíciók és egy titokzatos növény

Mint ismeretes, a fehér akác természetes elterjedési területe Észak-Amerikában nem ér az Atlanti-óceánig, így nagy valószínűséggel az első európai felfedező expedíciók tagjai még nem találkozhattak vele, mivel hódításaik a tengerparti zónára korlátozódtak.

Az első francia expedíció I. Ferenc király megbízásából, Giovanni Verrazano olasz hajóskapitány vezetésével, 1523–1524-ben valósult meg, tagjai a keleti part mentén egészen Új-Fundlandig eljutottak.

Tíz évvel később Jacques Cartier kapitány irányításával kezdődtek azok a

1. ábra: A fehér akác elterjedési területe az első fontosabb francia és angol településekkel

felfedezőutak, amelyeknek a mai Kanada területének részletes megismerését köszönhetjük. (Egyébként Cartiertől származik a Kanada elnevezés is.) Az első úton, 1534-ben Cartier elérte Labradort, a Szent Lőrinc-folyó torkolatát, de a folyóba még nem hatolt be. Második útján, 1535-ben a Szent Lőrinc-áramlat a korabeli indián faluig, Stadaconáig (a mai Québecig), és tovább egészen Hochelagáig (a mai Montréal területéig) sodorta, így a szárazföld belseje felé a partoktól 850 kilométer távolságra jutottak. Közben kapcsolatba kerültek az indián őslakossággal is, s 1536-ban bekövetkezett visszatérésük alkalmával nemcsak növényeket és állatokat vittek haza magukkal, hanem egy élő indiánt is, Donnacona irokéz törzsfőnök személyében.

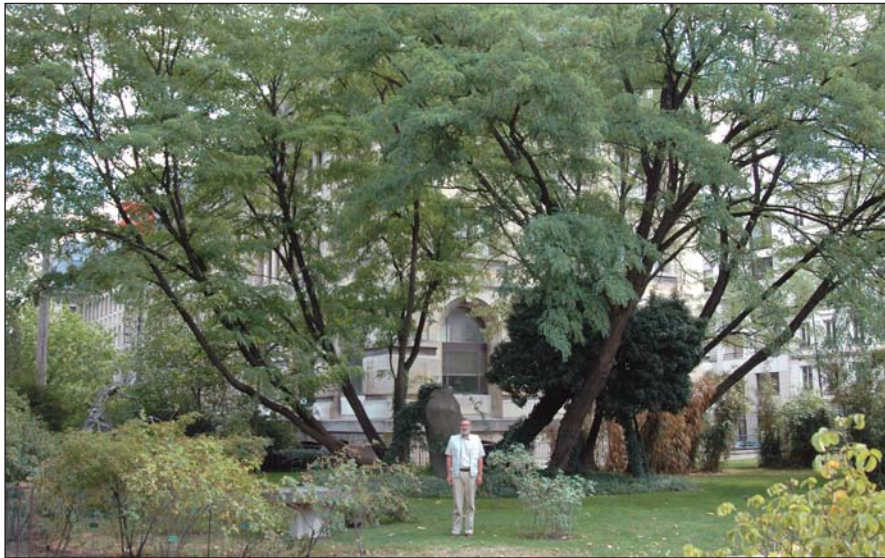
Nagy valószínűséggel ekkor hozták be Európába a nyugati tuját (*Thuja occidentalis*), amelynek hancsából az indiánok teát főztek, s magas C-vitamin-tartalma miatt a tengerészek rettegett betegsége, a skorbut leküzdésére gondolta Cartier e fafajt hasznosnak. (A kor több természettudósa, például Conrad Gesner

1561-ben vagy Charles Atrebatius l'Écluse (Clusius) 1576-ban tudósított arról, hogy az „Arbor Vitae” nevű fontainebleau-i botanikus kertben a nyugati tujának legalább 1547 óta nő egy példánya.)

A harmadik expedícióra 1541-ben azzal a céllal indult Cartier, hogy a mai Québec környékén megalapítsa az első francia kolóniát. Ez a próbálkozás végül is a fellépő nagy nehézségek miatt kudarcha fulladt, s 1542-ben visszatértek Franciaországba. Ezzel a korabeli francia hódító próbálkozások a mai Kanada területén megszakadtak.

Csak több mint fél évszázaddal később indította Franciaország az újabb felfedező expedíciókat erre a kontinensre. 1603-ban Samuel de Champlain vezetésével eljutottak Észak-Amerika északkeleti részébe, s 1605-ben megalapították Port Royalt (a mai Új-Skóciában), 1607-ben pedig másodszorra Québecet.

A magukkal vitt jezsuita misszionáriusok tudományos tevékenységének köszönhetően számos növényfaj került ekkor az Újvilágból Franciaországba. A korabeli feljegyzések szerint a Kanadából Párizsba vitt, s ott termesztésbe vont fa-

2. ábra: Sokáig azt hittük, hogy a párizsi Jardin des Plantes fehér akác egyede az első Európába behozott példány

jok száma 1603-tól 1636-ig mintegy ötvenre emelkedett. Annak a valószínűsége azonban nagyon kicsi, hogy az ebben az időszakban Franciaországba vitt növények között a fehér akác is ott volt. Ugyanis az említett megtelepedések és a fehér akác legészakibb pennsylvaniai előfordulása között légvonalban 550 kilométer a távolság, s a két terület között akkor őserdővel borított dombságok és hegyek húzódtak (1. ábra). Abban az időszakban az új telepéseknek és a jezsuitáknak sem energiája, sem ideje nem maradhadt arra, hogy az előzőekben megadott távolságra felfedezőutakat tegyenek.

A kétkedés ellenére a párizsi *Jardin des Plantes* botanikus kertben tenyésztő, 7 gyökfő- és gyökérsarjából álló fehér akác (2. ábra) ismertetőtábláján a következőket olvashatjuk (3. ábra):

„A IV. Henrik idejében élt fatenyésztő és gyógyfüves ember, *Jean Robin* 1600 körül kapott néhány akácmagot Észak-Amerikából, amiket az Île de la Cité-n fekvő kertjében vetett el. 1630 tá-

ján Robin fia, *Vespasien* ültette át apja akácfáját a mai helyére. A fa föld feletti része már rég elpusztult, sarjai alakították ki a mai bokros formát, de azért ugyanarról az egyedről van szó.

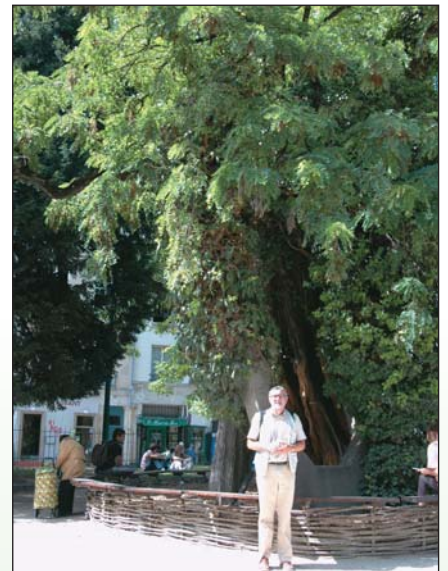
A párizsi Viviani téren található egy másik Robin-ültette akác. Valamivel idősebb, mint a Jardin des Plantes-beli, így ezt tekintik a legöregebb párizsi fának. Az egyik Európába behozott első akácról van szó.”

Tudjuk, hogy a táblával ellátott sarjcsokor elődje már a 19. század végétől pusztulni kezdett, ez 1936-ban be is következett, s mára csak egy kb. két méter magas, betonnal kitöltött törzsre maradt fenn. Viszont a táblán is jelzett Viviani téren, a Notre-Dame közelében lévő kicsiny St. Julien le Pauvre templom mellett ma is látható az az akácegyed (4. ábra), amelynek ismertetőtáblája azt jelzi, hogy 1602-ben ültették (5. ábra).

Eredjünk nyomába annak, hogy a hazánkban is régóta hangoztatott el-

képzelés, miszerint a fehér akácot Jean Robin 1601-ben hozta volna Európába (Párizsba), valóban helytálló-e.

Jean Robin (1550–1629) 1590-től vezetett egy királyi kert a párizsi Île de la Cité-n a Dauphine tér közelében, ahol gyümölcsfák és zöldségfélék mellett dísznövényeket is termesztettek. Több – részben a fiával, *Vespasien Robinnal* együtt készített – növénylista származik ebből a kertből, és ezek szerint 1601-ben az Észak-Amerikából származó növények közül még csak a nyugati tuja fordult ott elő. 1623-ban viszont már 8 tengerentúlról származó fás szárú faj szerepel a listán, de közöttük a fehér akácot mégsem találjuk. Jean Robin halála után fia vette át a kert vezetését, amelynek növényanyagát 1636-ban a Jardin de Roi-ba, a XIII. Lajos uralkodása idején 1633-ban alapított botanikus kertbe ültették át.

4. ábra: A St. Julien le Pauvre templom melletti öreg akác

1635-ben jelentette meg Jacques Cornut orvos és botanikus a *Canadensium Plantarium Historia* című köny-

3. ábra: A Jardin des Plantes akácfájának történetét bemutató tábla

5. ábra: Ma már tudjuk, hogy nem ültethették 1602-ben a Viviani téri akácfát

6. ábra: Az „*Acacia Americana Robini*” képe Cornut művében, amely nem a fehér akácról készült

vét, amely valójában csak egy kertleírás, s a kötet anyagát vélhetően az említett botanikus kertekben gyűjtötték össze. A címben furcsaság az is, hogy a mintegy száz ismertetett exotikus növénynek csak alig fele származik Észak-Amerikából, a többi, nagyobb részarányt kitevő faj keleti elterjedésű.

A könyv 171. oldalán kezdődik a 64. fejezet, amelynek címe: *Acacia Americana Robini*. Ebben a fejezetben ismerteti a szerző a már a középkor óta ismert, Egyiptomból származó akáciákat, majd ezek után a következő olvasható: „Észak-Amerika is rendelkezik egy fajjal ebből a családból, ami a kertjeinkben szépen virul, s a habitusa, valamint a virágai, illetve leveleinek kecsessége miatt nagyon kedvelt.” A 172. oldalon a növény képét is közli (6. ábra). Mind a képen, mind a szövegben viszont olyan bélyegek is szerepelnek, amelyek alapján jogunk van megkérdőjelezni, hogy a Cornut-féle növény a fehér akác. Ezek a bélyegek röviden a következők: a hajtások sűrűn serteszőrűek, a termés tüskés felületű, egyszemű és zárt, a virágzatok felegyenesedők, a virágzási idő augusztusra esik.

A részletes jellemzést és képet azonban több mint háromszáz évig senki sem analizálta alaposan, ezért mindenki úgy gondolta, hogy Cornut a fehér akácot Robinék kertjeiben láthatta, s létezése onnan került át a köztudatba. Mivel ez nagy valószínűséggel nem igaz, akkor mi is lehetett Cornut növénye? A leírás és az ábra leginkább a lágyszárú (!) keserű édesgyökérre (*Glycyrrhiza echinata*) emlékeztet, amely többek között nálunk

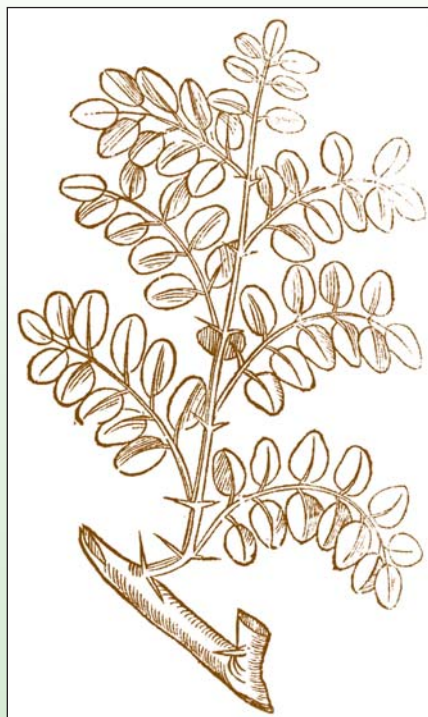
a Nagyalföld ártéri gyomtársulásaiban, mocsaraiban is él, s szára a sok szilárdítóanyagtól „kissé elfásodik”!

Ekkora tévedést nehéz elhinni, de sajnos a korabeli fűvészkönyvek nem voltak mentesek attól, morfológiai, fenológiai és elterjedései torzítások egyaránt voltak. Csak egy példa az utóbbira: maga Cornut írja a 91. oldalon az „*Apopcynum Majus Syriacum rectum*”, azaz a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) kapcsán, hogy annak származási helye Elő-Ázsia (Szíria), holott e növény valójában Észak-Amerikában honos.

A fehér akác felbukkanása Angliában

A 16. század második felében Észak-Amerika felé irányult Anglia érdeklődése is. 1584-ben *Walter Raleigh* beutazta a tengerpartot Chesapeake Bay és Cape Hatteras között, s az általa meghódított földszárvot angol gyarmatnak nyilvánította, majd elnevezte Virginiának. A virginiai kolónia komoly ültetvényeket létesített, amelyeken elsősorban dohányt termesztettek.

Abban az időszakban élt a kertész *John Tradescant* (kb. 1570–1638) is, akinek tevékenységéről 1610 óta léteznek feljegyzések, s tudjuk, hogy élénk kapcsolatot ápolt a gyarmatosítók vezetőivel. 1611 őszén két hónapos utazást tett Nyugat-Európában, ahol többek között Jean Robint is megismerte, akivel azt követően gyakran cserélt növénye-

7. ábra: Az „*Arbor siliquosa Virginiensis spinosa*” Parkinson művében, a fehér akác első biteles ábrázolása

ket és magokat. *Tradescant* – gazdag főurak megbízásából – több kertet létesített Angliában, majd 1629-ben vásárolt magának egy nagyobb telket London központjában (Lambeth), ahová sok növényt hordott össze. Növénykatalógust is megjelentetett 1634-ben, amelyben először tűnik föl a „*Locusta Virginiana arbor*” név. (A fehér akác köznap neve hazájában mind a mai napig „Black Locust” vagy „Honey Locust”.) Többen úgy gondolták, hogy *Tradescant* Robintól kaphatta a növényt vagy a magot, de a korábbi okfejtések miatt ez az elképzelés is meghiúsulni látszik.

John Parkinson brit botanikus az, aki 1640-ben *Theatrum Botanicum* címmel kiadott művében a fehér akác első részletes leírásával szolgált. De a helyzetet bonyolítandó, Parkinson átvette a Cornut-féle növényleírást is „*Pseudoacacia Americana Robini*” névvel, amelyhez ezt fűzte: „Én foglalkoztam egy bizonyos indiai tövises, hüvelytermű fával, melyet néhányan *Acacia*-nak hívnak, amit azonban én *Pseudoacacia*-nak nevezek más néhány hasonló fával, amit Virginia kolóniában *Locust*-nak mondanak.”

Egy másik növénye az „*Arbor siliquosa Virginiensis spinosa*” névre hallgat, amelynél ez áll: „Egy fát kaptunk mi Virginiából, ami *Tradescant* mestemél rendkívüli magasságúra nőtt.” Nem kétséges, hogy ez utóbbi a fehér akác, amelynek ábráján csak egy leveles hajtást láthatunk (7. ábra). Ennek magyarázatát meg is adja Parkinson: „Mi ezen a fán még soha nem láttunk virágot és termést, azonban a hüvelytermések, amiket kaptunk, az aranyeső terméséhez hasonlóan laposak, viszont annál hosszabbak, vékonyabbak és sötétebbek, bennük a magok pedig szürkén csillogóak és laposak voltak.”

A *Robinia pseudoacacia* jelenléte *Tradescant* lambeth-i kertjében az előbbieket követve nem kétséges, s így 1634 az első év, amikor e faj első európai jelenléte bizonyítottan vehető, s 1640 az az időpont, amikor az első egyértelmű jellemzése készült. Az, hogy a magok mikor és hogyan jutottak Virginiából *Tradescant*hoz, sajnos nincs dokumentálva, ezért erről csak feltételezéseink lehetnek.

Az Európába hozatal lehetséges legkorábbi dátuma Virginia alapítási éve, 1606 lehet. Viszont ismételt hangoztatni kell, hogy a fehér akác nem él a tengerparton, a Potomac folyó mentén Loudoun County-ban, folyásirányban kb. 80 kilométerre kezdődik előfordulása az első zuhatagok után, amelyek a hajózó kutatók számára bizonyára akadályokat jelentettek. S az is megkérdő-

jelezi még a korai behozatalt, hogy Parkinson 1629-ben megjelent *Paradisus terrestris* című művében még nem említi a fehér akácot, holott Tradescant kertjéből már ott sok különlegességet mutatott be. Így a fehér akác Angliában, s ezzel együtt Európában való első felbukkanásának az időpontja 1630 vagy az azt követő évek lehetnek.

Epilógus

A meglehetősen szerteágazó kérdéskörből annak bonyolultsága, összetettsége miatt csak néhány fontosabb mo-

zanatot emeltünk ki, amelyek alapján valószínűsíthető, hogy a fehér akácot nem a franciák, nem 1601-ben, s nem első fajokként hozták be Észak-Amerikából Európába, hanem az angolok az 1630-tól kezdődő években már sokadik fajaként.

Érdekeség, hogy a problémakör bizonyos részleteit egyébként Linné is ismerte, az 1737-ben megjelent *Hortus Cliffortianus* című művében már foglalkozik ezzel, s számára is egyértelmű, hogy a Cornut-féle növény nem a fehér akác volt. Mindezek ellenére az 1753-

ban megjelent *Species Plantarum* című alapvető művében a fajtát *Robinia pseudoacacia*-nak nevezte el. E név mai használatakor azonban tudnunk kell, hogy az kétszeresen is hibás. Egyrészt azért, mert a nemzetségnév annak a Jean Robinnak a nevéből származik, aki nem hozta be, nem hozatta be, nem ültette e növényt, a fajnevet pedig Parkinson révén egy olyan növénytől vette, amely biztosan nem a fehér akác volt. A név azonban ott szerepel a botanikai nomenklatúra bibliájának 722. oldalán, s ezáltal szent és sérthetetlen. ❁

AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS HATÁSA AZ ERDŐK BIOLÓGIAI SOKFÉLELESÉGÉRE – Korda Márton (szerk).

A Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság az utóbbi néhány évben több tartalmas és terjedelmes kiadvánnyal segítette a természetközeli erdőgazdálkodás/természetvédelmi erdőkezelés térhódítását. Így Frank Tamás és Szmorad Ferenc tollából a Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése című kötetet, illetve Csiszár Ágnes és Korda Márton szerkesztésében az Őzönövények visszaszorításának gyakorlati tapasztalatai című tanulmánygyűjteményt vehetünk nemrég kézbe.

A most napvilágot látott impozáns kiadvány olyan tanulmányokat tartalmaz, amelyek az erdőgazdálkodás hatását elemzik erdeink biodiverzitására. Az A4-es formátumú, közel 700 oldalas, szépen illusztrált és esztétikus megjelenésű kötet 47 szerző 32 tanulmányát adja közre. A kötet szerkesztője, Korda Márton, az Erdőmérnöki Kar Növénytan és Természetvédelmi Intézetének fiatal oktatója, aki az egyes élőlénycsoportok szakavatott ismerőinek írásait öt nagy fejezetbe csoportosította.

Mindezeket az a tanulmány előzi meg, amely a korábbi erdőművelési ismereteink sommázata, s a jelenlegi erdőgazdálkodási módokat tekinti át, tisztázza az alapfogalmakat és szakkifejezéseket, közös nevezőt teremtve erdésznek és nem erdésznek egyaránt. Az első fejezetből megtudhatjuk, hogy az erdőgazdálkodás milyen veszélyforrást jelent az erdei nagyfákra, a mohas és zuzmóközösségekre, illetve a zárt er-

dők és a felnyíló erdők lágyszárú növényfajaira. Mindezeket túl a szerzők javaslatokat is adnak az egyes élőlénycsoportok védelmi lehetőségeire.

A második fejezet hasonló megközelítésben az állatvilág képviselőit veszi górcső alá, külön tanulmányok foglalkoznak a hangyákkal, a szaproxilofág bogarakkal, a herbivor rovarokkal, a talajfelszín ragadozó ízeltlábúival, az indikátor szerepű lepke- és egyenesszárnnyú fajokkal, az erdei kis vízfolyások és egyéb vizes élőhelyek élőlényeivel, a madárvilággal, a kisméretűekkel és az erdőkben természetvédelmi problémákat okozó idegenhonos inváziós állatokkal. Mindezekhez egy külön fejezetben négy esettanulmány kapcsolódik, amely a hódok, a szigetközi futóbogarakon és két lepkefajon keresztül a korábbi természetkárosítás tanulságait is boncolgatja.

A negyedik fejezet az élőhelyek védelme területén olyan időszertei témákat taglal, mint a lélek szerepe az erdőgazdálkodásban és az erdők természetvédelmi kezelésében, az erdei mikroélelőhelyek védelmi lehetőségei az erdőgazdálkodás során, valamint az ártéri erdők és cserjések, a patak menti ligeterdők, a láperdők és lápcserjések, illetve az erdőssztyepp-erdők kezelésének szerteágazó problémaköre.

Az ötödik fejezetként ide kapcsolódó esettanulmányok szerteágazóak, a beerdősülő területekről, a szegélycserjésekről, a cserhátai spontán regenerálódó közösségi jelentőségű élőhelyekről, az Őrségi Nemzeti Parkban az erdei biodiverzitást meghatározó tényezőkről, a Keszthelyi-hegységben bekövetkezett feketefenyő-pusztulás természet-

védelmi következményeiről, a zánkai száraz tölgyesekben végzett szálasításokról olvashatunk benne.

Ma, amikor az erdőtervény tervezett módosításában nagyon sok olyan javaslatot találunk, amelyek esetleges érvényre jutásuk alkalmával többek között az erdei biodiverzitás megőrzését is veszélyeztetik, célszerű, ha a döntés-előkészítők és döntéshozók figyelmét nem kerüli el ez a kötet. Rajtuk kívül ajánlhatjuk a hazai erdőkkel való bánás jó irányba való elmozdulását szorgalmazó erdész-kollégáknak, továbbá biológusoknak, ökológusoknak,

természetvédőknek, a környezeti nevelésben serénykedőknek, s minden erdőért aggódónak. A tanulmánykötet anyaga digitális formában is elérhető: <http://hu.lifeinfoforests.eu/downloads/17>.

Dr. Bartha Dénes

A TDK-dolgozatokban olyan eredmények is lapulhatnak, amelyek a szakma figyelmét felkelthetik, ezért az Erdészeti Lapok továbbra is felkínálja a lehetőséget ezek közkinccsé tételére, amellyel reményeink szerint minél több TDK-s hallgató fog élni.

Új sugárzásalapú klímaindex az erdészeti terepklimatológiában

Rozovits Ferenc Péter – NYME EMK, erdőmérnök-hallgató¹

Egy új klímaindexet szeretnék bemutatni, mely új szemszögből közelíti meg az erdőklíma értékelését a terepviszonyok függvényében. A készítés onnan ered ennek ismertetésére, hogy 2009-ben kutatást kezdtünk Szalai Áronnal, akkori egyetemhallgató-társammal és dr. Vig Péter, valamint dr. Király Géza egyetemi docenssekkel az erdészeti klimatológia témakörében, melyből 2010-ben TDK (Tudományos Diákkonferencia) pályamunka született. A több konferencián is előadott kutatásunkat továbbvittem, melyből a diplomamunkám is íródott. Ennek során számomra érdekes következtetéseket vonhattam le azzal kapcsolatban, hogy tényleg úgy változik-e hazánk éghajlata és ezzel az erdőklíma, mint ahogy azt a forgatókönyvek megjósolták.

A téma jelentősége, korábbi indexek

Egy bizonyos domborzattal rendelkező tájat, tájegységet sokféleképpen lehet osztályozni, hidrológiai, talajtani, ökológiai, növényföldrajzi szempontok alapján. Ezek közül engem a klimatikus mintázat meghatározása érdekelt, azaz hogy az adott domborzatmodellén hogyan jelennek meg a különböző erdőklímatípusok a lejtő és kitettség, valamint a meteorológiai paraméterek hatására.

Korábban már többen megkísérelték leírni bizonyos szempontok alapján a klímát, számos kutató foglalkozott a klíma különböző kategóriákba sorolásával. Köppen például a tájakat felosztotta a hőmérséklet és a csapadék kategorizálása alapján, Borbidi Attila pedig rendhagyó térképet készített az erdőklíma hazai előfordulásával kapcsolatban. De mit is jelent az erdőklíma? Az adott növények, növénytársulások előfordulásának optimális meteorológiai paramétereit határozza meg. Ezen belül beszélhetünk klímazonális vegetációtípusokról, valamint klímaregionális vegetációtípusokról. Attól függően, hogy vertikális, vagy horizontális irányú a tagolódásuk. Ez főképp a növénytársulások szempontjából jelentős. Számunkra különösen fontos Péczely György hazánkat 12 kategóriára besoroló térképe és elmélete. Ő hazánk területeit a hőellátottság alapján osztotta be, azaz a vegetációs időszak középhőmérséklet (vagy tenyészidőszaki közép-

bőmérséklet T_{ii}), valamint a vízellátottság szerint (Budyko-féle ariditási index alapján $[H]$). A hűvös-nedves kategóriától eljutott a meleg-száraz csoportokig.

Megismerve ezeket a növényzeti formákat és meteorológiai paramétereket kategorizáló térképeket, elmondhatjuk, hogy további besorolások is léteznek, amikor egy-egy meteorológiai mérőállomás adatait feldolgozva készítenek növényzetet leíró indexeket. Ezek a különböző klímaindexek lehetnek: nedvesség-ellátottsági indexek (Konček), ariditási indexek: Forestry Aridity Index (Führer et al., 2004), valamint a számunkra különös figyelmet érdemlő Budyko-féle ariditási index (Budyko, 1966).

Ezeket kívül jó pár index és viszonyszám létezi még, amelyek a növényzet előfordulását próbálják reprezentatívan leírni, azaz minél pontosabban meghatározni, számszerűsíteni, hogy a különböző növények hol érzik jól magukat. A Budyko-féle ariditási index energiamérleg, az adott felszínre érkező sugárzás és éves csapadék elpárologtatásához szükséges energia közötti aránnyal keres összefüggéseket a növényzetek előfordulásával kapcsolatban, ezáltal öt növényföldrajzi övet írt le. Ezek alapján nagy vonalakban ugyan, de elég jól meg tudjuk határozni a növényzetek előfordulását.

Klímaindex és klímaosztályozás a domborzat függvényében

Dr. Vig Péter felvetése alapján felmerült, hogy miként lehetne bemutatni, hogy hogyan változtatja a domborzat egy adott terület topoklimáját. Miután a

felszín erő globálisugárzás a lejtők és a kitettség függvényében változik legérzékenyebben, a hőmérséklet pedig a biomassza-produkció és az evapotranszpiráció mértékét befolyásolja, a két érték (H , T_{ii}) szorzata kínálkozott alkalmasnak.

Arra a következtetésre jutottunk, hogy Péczely György 12 vegetációs időszak középhőmérsékleten alapuló kategóriáit a Budyko-féle ariditási index segítségével súlyozzuk. Tehát egy szorzatot képzünk, mely az energiamérleg és a hőhasznosítás közötti viszonyt mutatja be.

$$K_i = \frac{E_s}{L \cdot C} \cdot T_{ii}$$

K_i = klímaindex, E_s = éves sugárzási egyenleg ($MJ \cdot m^{-2}$), L = párologtató (MJ/kg), C = éves csapadékösszeg (mm), T_{ii} = tenyészidőszaki középhőmérséklet ($^{\circ}C$)

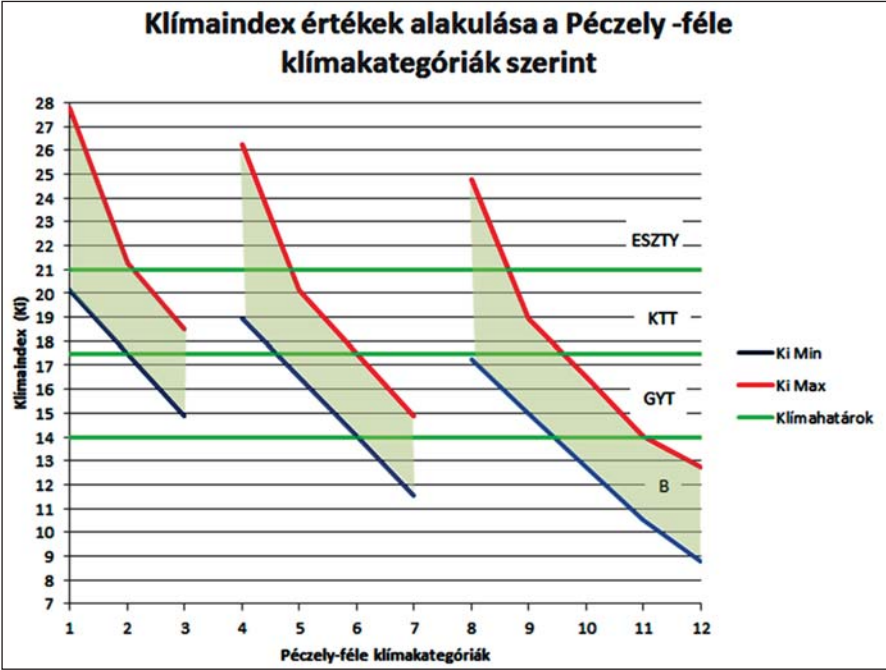
Azaz némiképp módosítjuk Budyko ariditási indexének képletét, mellyel egy újabb viszonyszámot kaptunk, aminek az értéke 8–30 között mozog. Ezeket az előfordulásokat a következő diagram segítségével igyekeztem szemléltetni, mely Péczely 12 klímakategóriáját a klímaindexünk eloszlásában ábrázolja.

A diagramon (1. ábra) a függőleges tengelyen látható klímaindexünk skála-beosztásán berajzoltuk az ún. erdőklíma-határokat, azaz azokat a határértékeket, amik között az adott növénytársulásoknak megfelelnek a klimatikus viszonyok.

Az egyes klímakategóriák $K_{i_{min}}$ és $K_{i_{max}}$ értékei azért jöttek létre, mert Péczely a hőellátottságot a tenyészidőszaki középhőmérséklet minimum és maximum értékei között adta meg a különböző kategóriákban ugyanúgy, mint a nedvességellátottság esetén a Budyko-féle ariditási index minimumát, illetve maximumát vette alapul.

További érdekes megfigyelés a diagram alapján, hogy egy adott erdőklí-

¹ (A szerző a kézirat szerkesztőségi beadása óta végzett okleveles erdőmérnök lett.)

1. ábra A klímaindex (Ki) értékeinek alakulása a Péczy-féle klímakategóriák szerint (Víg, 2009)

Erdőklíma	Klímaindex (Ki)
B – bükkös	$Ki < 14$
GYT – gyertyános-tölgyes	$14 < Ki < 17,5$
KTT – kocsánytalan tölgyes	$17,5 < Ki < 21$
ESZTY – erdősztyepp	$21 < Ki$

mába a klímaindexünk besorolása szerint több Péczy-féle klímakategória is belesik, ez a tény azt sugallja, hogy a domborzat jelentősen képes befolyá-

solni a klímakategóriák előfordulását, tehát kétségtelen, hogy az indexünk alkalmas a domborzati viszonyok klímamódosító hatásának vizsgálatára.

Lényeges, hogy meg kell győződnünk a hipotézisünk igazáról. Ez nem könnyű dolog, mert ez azt jelenti, hogy

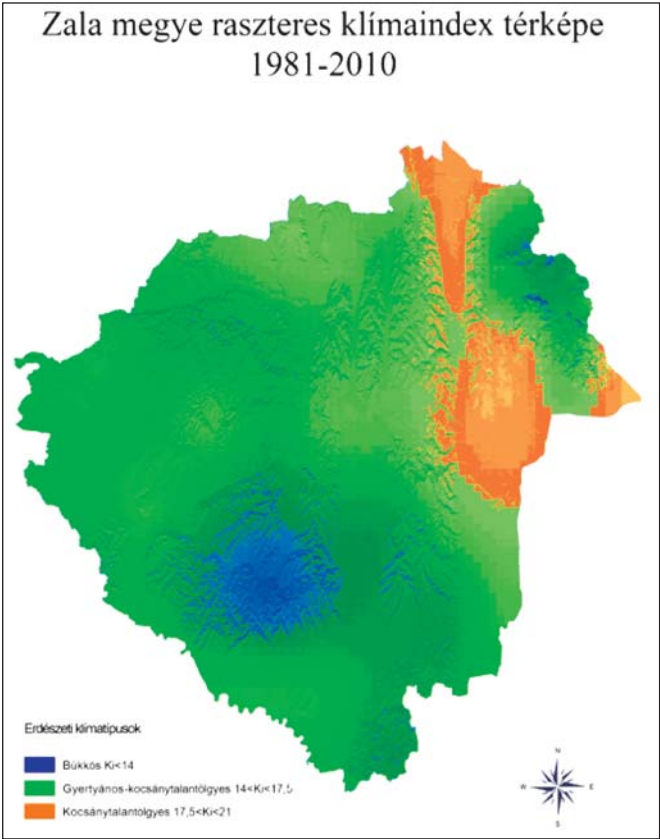
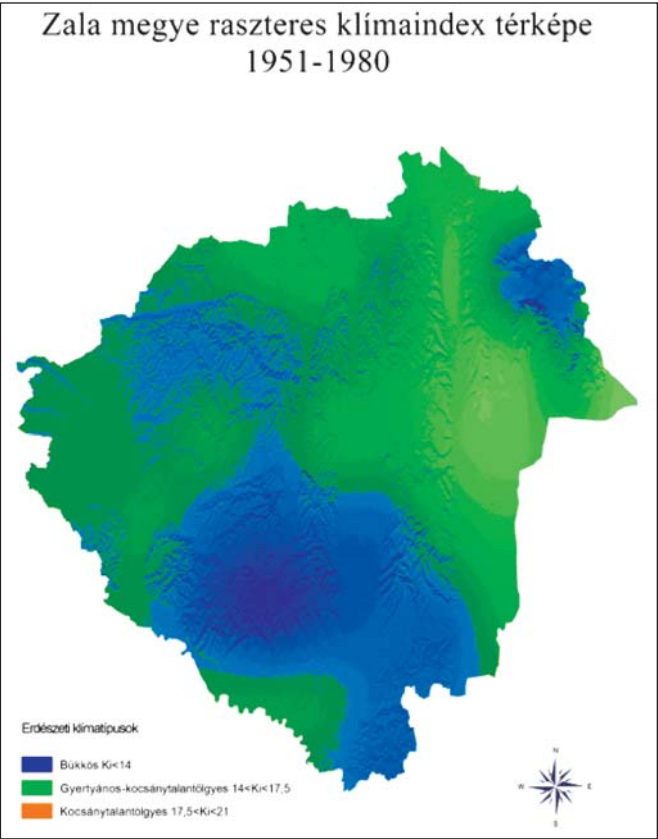
el kell készíteni egy domborzatmodellre az általunk feltételezett összefüggést.

Klímaindexünk domborzatmodellre történő kiszámítása és terepi megfeleltetése

A klímaindex-képlet szerint szükségünk lesz elsősorban egy megbízható globálisugárzás-fedvényre, mely a Naphól a földfelszínre érkező sugárzást jelenti. A globálisugárzás nem más, mint a direkt és a diffúz sugárzás összege. Ezt úgy számítottam ki, hogy az 1951–1980 közötti éves átlagos globálisugárzási adatsortomat átvittem egy felületmodellre. A felületmodell az ArcGIS geoinformatikai program sugárzásszámítási moduljával végeztem el. Ahhoz, hogy ebből sugárzási egyenletet (Se) kapjak, korrekcióra volt szükségem, vagyis képeztem egy hányadost a globálisugárzás és a sugárzási egyenlet között, mellyel beszorozva a globálisugárzás adatsorát a terület sugárzási egyenletét kaptam eredményül.

Ezek után lekértem a Kárpátklíma projekt klímaadattárából az 1951–1980 közötti éves csapadékösszeg (Cs) adatsorát, valamint a vegetációs időszaki középhőmérsékletek (T_p) adatsorát.

Ezekkel a számításokkal már készen is voltak a bemenő paraméterek. Algoritmus alkalmazásával kiszámoltam az adott három térképfedvény segítségével a klímaindexünket, mindezt a Digi-Terra programmal.

Az eredmény igen reprezentatív lett, ha például Zala megyére nézzük, ahol a mikrodomborzati változatosság igen jelentős. Ha megnézzük ezután a klímaindexünk következő 30 éves alakulását, tehát 1981–2010 közötti adatsort, a 2. ábrán látható térképet kapjuk eredményképpen.

A legfontosabb része a munkának a terepi megfeleltetés. Mind a két 30 éves időszakra kiszámolt térképet összevettem a jelenleg 40%-nál magasabb elegyarányú bükkösök erdőrészleteivel. Eredményül azt kaptam, hogy a korábbi adatsor, tehát az 1951–1980-as klímaindexünk térképe 71%-ban fedile a bükkösök előfordulását, míg a későbbi 1981-től 2010-ig tartó adatsor 47%-ban. Úgy vélem ez igen jelentős különbség ahhoz, hogy indokolni tudjuk a bükkpusztulást klimatológiai szempontból.

A két térképünket összehasonlítva érdekes következtetéseket vonhatunk le: az erdőklíma számottevően megvál-

tozott az utóbbi 30 évben, a folyamatosan melegedő és szárazodó klímahatás következtében. Habár Zala megyében igen egyedi a klíma, a szubalpin régió miatt a 100 évnél idősebb, egyedi mikroklimával rendelkező bükkösök igen jól tartják azt a jelenkori meteorológiai viszonyokban is, mégis komoly bükkpusztulást tapasztalunk az utóbbi évtizedekben. Azok az erdőállományok sínylik meg a klímaváltozást, amelyek az erdőklímahatáron helyezkednek el. A két térképre kiszámolt statisztika szórása 0,26 értékkel tér el egymástól, vagyis 26%-a különbségük.

Egy kis kitekintés, hogy milyen a bükkösök optimális éghajlata: a bükk (*Fagus sylvatica*) szubatlanti, közép-európai faj. Kiegyenlített, humid klímát igényel. A száraz meleg és a hosszú hideg periódusokat megsínyli. Mély termőrétegű, levegőzőtt, tápanyagdús talajokat kedveli. Árnytűrő. Kedvező feltételek mellett igen versenyképes.

Mátyás Csaba professzor szerint Magyarországon elterjedésének súlypontja a kontinentálisabb Északi-középhegységben a 18,5 °C-os júliusi középhőmérséklet mellett mindössze évi 650 mm csapadéku hegyvidékre esik. A csapadékosabb (évi 700-800 mm) Dunántúlon 19 °C, sőt a Dél-Dunántúlon (Zselicség) 20,5 °C júliusi átlaghőmérséklet mellett is előfordul még, ez egyben elterjedési határát is kijelöli. (Mátyás, 2002)

Az általunk kiszámolt klímaindex a domborzati viszonyok, kitettség, lejtők klímamódosító hatásai kimutatására alkalmas, ezért véleményem szerint a kis léptékű klímameghatározás a közeljövőben igen nagy szerepet tölthet be. Ezekkel finomítani lehet az erdőtervi térképeket, valamint a célállományok esetében a fafajok megválasztásánál lehet igen nagy segítségére az erdészeteknek. A céljaim közé tartozik, hogy az egész országra kiszámítom az indexet, ezzel is főleg az erdőgazdálkodók fafajmegválasztását szeretném segíteni. 🌲

Hozzászólás A fák világhálója című közleményhez

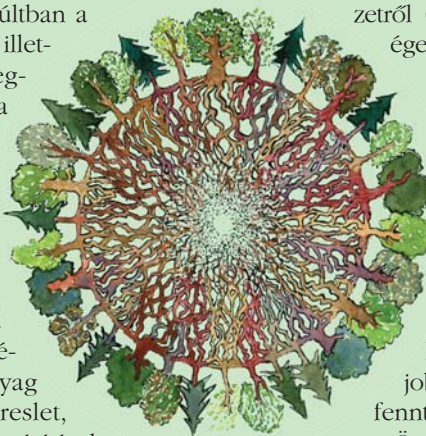
Érdekes közlést olvastam az Erdészeti Lapok júniusi számában A fák világhálója címmel. Mi, erdészek az erdő biológiai fogalmába mindig is beleértettük a gombákat. De talán most tudom igazán megérteni néhány tanárunk, köztük elsősorban Agócs József gondolatait, aki az erdőt nem társult lények egymás mellett élésének, hanem egy nagy élő szervezetnek tekintette.

Megjegyzem, hogy a gombák által bonyolított forrásmegosztás már a 2013-as emelt szintű biológiai érettségi feladatok között szerepelt, de nem vagyok biztos abban, hogy az erdészeti szakszemélyzet minden tagja hallott már róla.

Pedig nagyon sok jelenségre választ ad(hat). Ezek közül az egyik az a megfigyelés, hogy a fakitermelési beavatkozások, gyérítések, bontások után a jó „gombázó-helyeknek” ismert területekről a gombák termőestei (a napi szóhasználatban: gombák) egy időre eltűnnek. Érthetően azért, mert a micéliumtömeg a „háló helyreállításával” és nem a szaporodással van elfoglalva. Ugyancsak így érthető, hogy gyérítések után, főleg tölgyesekben több egészséges fa

is kiszárad. Ezek nyilván a roncsolt háló miatt „hullanak ki” abból.

A *fák világhálója* című információ adalék lehet a nyolcvanas években fellépett tölgy hervadásos betegség okainak a jobb megértéséhez is. Tudvalévő, hogy a sokoldalúan hasznosítható, és az emberi településekhez közel lévő tölgyeseinket alakította leginkább a magyar ember. A múltban a cserkéreg termelése, illetve erdőnevelési megfontolások alapján a tölgyesekben az elegyfajokat igen intenzíven visszaszorították. A tölgyek veszélyeztetettségét csak fokozta a hatvanas évek végétől a nyolcvanas évek elejéig a bányászati faanyag iránti megugrott kereslet, ellátási kényszer. A gyérítésekben, különösen a növedékfokozó gyérítésekben olyan erőteljesen belenyúltak, hogy a „háló” nemcsak szakadozott, hanem rongyossá vált. A hosszan tartó aszályos időszakokkal együtt ez megtette hatását.

Talán az sem ismeretlen jelenség, hogy az ehetsé kalapos gombáink az acidofil környezetet kedvelik, szemben a mérgező vagy rossz ízű gombáinkkal, amelyek a bázikus talajon virulnak. Könnyű belátni, hogy a talaj kémhatásának változását csak igen kis mértékben toleráló gombafajok azonnal jeleznek a számkura előnytelenné váló környezetről (pl. hulladék erőművi égetése a Dél-Mátrában).

Ezekből tanulva, és a forrásmegosztás még jobb megismerésére törekedve, biztosan hatékonyabban mérsékelhetjük a klímaváltozás – erdőkre gyakorolt – káros hatásait, ökológiaiilag jobb erdőnevelést, fenntartást valósíthatunk meg. Ösztönözni kell a tudományos műhelyeket (együttműködve a gyakorlattal) a kérdéskör jobb feltárására, és az eredmények gyors közzétételére.

Garamszegi István
okl. erdőmérnök
Kép: **HikingArtist**

30 kérdés, 30 válasz a Natura 2000-ről I.

A puding próbája az evés, mondja a művelt angol. Átléptük az évtizedes fogyasztását a Natura 2000 „pudingnak”. Legtöbbször keserűnek találtuk, sőt néha ehetetlen gyümölcszsemekkel is telerakták, mégis le kellett nyelnünk. Aktív fogyasztóként (személyesen tulajdonolok Natura 2000 hálózatra sorolt erdőt) próbát teszek a Natura 2000 hálózat tapasztalatainak elemzésére. Időközi (2010-ben készült) elemzésemet az érdeklődő megtalálja a világhálón, *A Natura 2000 az érintettek oldaláról* címmel.

1. Mi is a Natura 2000 hálózat? (*Európai Tanács 79/409 EKG, 97/49 EK, 92/43 EKG irányelvek*)

Az Európai Unióhoz csatlakozó országok azon természeti területei, amelyeken/amelyekben az unió szaktudósai által jegyzékbe felsorolt fajok élnek, vagy élőhelyek találhatók. Három jegyzéket készítettek, az egyik madárfajokat tartalmaz, a másik jelentős természetmegőrzési élőhelyeket, a harmadik pedig különleges természetmegőrzési élőhelyeket. Magyarország ezeket a jegyzékeket egyedi sajátosságokkal bővítette, természetesen azok tulajdonosának/gazdájának megkérdezése és véleménye nélkül.

2. A Natura 2000 EU-s irányelveit eljuttatták-e az érintettekhez, elsősorban a jegyzékbe került természetű területek tulajdonosaihoz?

A Natura 2000 hálózat megismertetésére, népszerűsítésére úgynevezett workshopokat tartottak. Ezekre számos esetben olyan kívülállótak hívtak meg, akik nem rendelkeztek a hálózathoz sorolható földterülettel. Személyesen vettem részt Budapesten ilyen rendezvényen és a hozzászólásom első kérdésére, hogy a mintegy 400 jelenlévő közül kinek van hálózatvárományos területe, rajtam kívül egyetlen hölgy jelentkezett. Arra a kérdésre, hogy miért nem adták ki az EU-s irányelveket magyarul, az irányelvek sok ezer oldalas terjedelmére hivatkoztak. Az irányelveknek a Natura 2000 azonban csak egy kis része (néhány tíz oldal), amit az érintetteknek meg kellett volna kapniuk. Ezt a workshopokra fordított EU-s pénz töredékéből finanszírozni lehetett volna. A valódi ok az volt, hogy az irányelvek tartalmazzák azokat a normákat (önkéntesség, személyes és önkormányzati szabadságjog, támogatási szabályok stb.), amit minden nemzetnek be kell tartania! Az említett workshopon ott ült az előadói asztalnál több szakmai vezető, akinek felhívtam szíves figyelmét,

hogy ne döntsenek az érintettek bevonása nélkül. Bölcsen bólogattak, majd végrehajtották az ellenkezőjét.

3. Kell-e a Natura 2000 kijelöléshez úgynevezett társadalmi támogatottság?

A jogszabálytervezet megalkotásakor a workshopokra, kiadványokra, szóróanyagokra sok pénzt és időt szántak, a „társadalom” informálása és meggyőzése érdekében. Majd az 1996. évi LIII. törvényhez hasonlóan a jogszabály legitimálásában a felsorolt meghívottak támogatására, mint „társadalmi” támogatásra hivatkoztak. A társadalom azonban nem tévesztendő össze néhány száz vagy ezer célirányosan meghívott polgártársunkkal. A társadalom ugyanis az adott időben az országhatáron belül élő emberek összessége. A legnagyobb halmaz, benne van mindenki! Ebből a népességből akkumulált vélemény megszerzése szinte lehetetlen. Legfeljebb a szavazóképes (közügyektől el nem tiltott) népesség véleményét lehet kikérni népszavazás kiírásával. A Natura 2000 elfogadtatására nem kell/kellett volna társadalmi támogatás. Az EU Natura 2000 irányelve nem támogatottsági kérdés a nemzet polgáraitól. Kijelölése kötelező! A propagandaforrásokat az érintett természeti területtel bíró tulajdonosok, gazdálkodók meggyőzésére kellett volna fordítani!

4. Magyarországnak mekkora területet kellett kijelölni a Natura 2000 hálózathoz?

Az EU nem írhat elő és nem is írt elő területnagyságot! Természeti területeinket ismerve persze volt nagyságrendi elvárás, így nevetségesen kicsi (pl. 100 ezer hektár) területnagyságot nem fogadott volna el. A gazdák közötti népszerűsítésre, meggyőzésre, normatív támogatásra azért szánt jelentős forrást, hogy a számára egyetlen elfogadható demokratikus, önkéntes kijelölés a lehető legnagyobb mértékű legyen. E helyett itthon a legtöbb EU-s országot túl-

licitáló módon intézték a dolgot, az ország területének 20,9%-át, több mint az ötödét jegyzékbe vetették. A terület bővítése 2004 óta folyamatos, a módszeren mit sem változtattak. Ellenpéldaként megemlítem Finnországot, ahol hasonló nagyságú területet jelöltek ki, holott négyszer nagyobb ország nálunk, erdőterülete 67%, vagyis a kijelölési lehetőségük sokkal kedvezőbb.

5. Mi a helyzet az úgynevezett Natura 2000 „hungaricumokkal”?

A 20,9%-os Natura 2000 területarány az ország területéből tartalmazza azokat a „hungaricumokat”, amelyeket a kötelezőn felül javasolt az EU-nak. Az EU ezeket természetesen örömmel vette jegyzékbe. Arányunkkal sokkal nagyobb országokat és természeti területtel rendelkező tagokat is megelőztünk, holott sem az Alpok, sem a skandináv erdők nem a miénk! Igen aránytalan terhet vállaltak az érintettek megkérdezése nélkül. A „hungaricumma” vált fehér akácot, akácos erdőrészeket is kijelöltek, melyek időzített bombák a Natura 2000 hálózathoz.

6. Kötelező-e a hálózat kijelölése?

Igen, kötelező, de lehet (vagy lehetett volna) derogációt, időhaladékat kérni. A magyarországi kijelöléskor még a régi uniós tagországok (15-ök) közül is volt kettő, amely nem készült el a kijelöléssel, arra derogációt kért és kapott. Nem volt tényszerű a kapkodással történt kijelölésre az a magyarázat, hogyha nem küldjük el a kijelölést (ideiglenes jegyzék), akkor támogatásokat vonnak meg tőlünk. Ha kértünk volna, kaptunk volna haladékat, de nem éltek a kijelölést végrehajtók ezzel a lehetőséggel.

7. Kinek kellett volna az EU-s jegyzék alapján a magyar jegyzéket elkészíteni?

A Natura 2000 hálózat jellegénél fogva teljes mértékben a természeti környezet védelmét szolgáló közügy. Az európai és nemzeti közügy unió által

meghatározott célja, hogy a magángazdálkodó a gazdálkodása során a természeti területén található fajt, illetve élőhelyet a kijelölés kori állapotában meg, illetve fenntartsa, megőrizze. A természeti környezet védelme (a Natura 2000 is ide tartozik) fontos közügyként a helyi önkormányzat kompetenciája [1990. évi LXV. tv. 8.§ (1)]. A községhatáronekénti jegyzék elkészítése (megfelelő szakemberekkel együtt) az uniós jegyzék összehasonlításával együtt a helyi önkormányzat feladata lett volna. Az önkényes jegyzékállítás így a helyi önkormányzatok sérelmére történt (*lásd még a helyi önkormányzatok Európai Chartája*).

8. Kell-e értesíteni a tulajdonost – erdő esetében az erdőgazdálkodót –, hogy területét a Natura 2000 hálózat részének kijelölték?

Természetesen személyesen értesíteni kellett volna, hogy élni tudjon a szabad véleménynyilvánítási jogával [1949. évi XX.tv. 61.§ (1)]. A személyes értesítést nem pótolja a kifüggesztett írásos értesítés, hirdetményes meghívó, vagy közlönyben, elektronikus adathordozón megjelenő jegyzék. A szabad véleménynyilvánítás megvonása az egyik legsúlyosabb jogsérelem az állampolgár számára. Tulajdonképpen nem veszik emberszámba, nem létezőnek tekintik ez ügyben.

9. Meg kellett-e jeleníteni a Natura 2000 hálózatra kerülést a tulajdoni lapon?

A Natura 2000 a gazdálkodásban semmiféle korlátozást nem jelent, többletterhet nem ír elő, a többi területalapú támogatáshoz hasonlóan nem szükséges megjeleníteni a tulajdoni lapon. Jelenleg vegyes a kép, egyes tulajdoni lapokon feltüntették, másokon nem. A tulajdonos tudomása nélkül a tulajdoni lapjára történő bejegyzés igen súlyos jogsértés! Ezt két okból követték el. Azonos kategóriaként kezelték a védett területekkel, amelyeknél a védetség terhettöbbletet jelent a korlátozások révén, ezért a tulajdoni lapon való megjelenítése szükséges és fontos. *A Natura 2000 nem védett terület!* Másrészt, a kijelöléstől indulóan egyre több korlátozást terhelnek (a tulajdonos megkérdezése nélkül) az induló állapotra, és ezek a tulajdon értékét megváltoztatják. Emiatt a Natura 2000 hálózathoz tartozó területek tulajdoni lapján a tehernek meg kellene jelenni. Természetesen a terheléssel együtt kompenzáció is járna, illetve ezzel dokumentálásra kerülne, hogy a magyar Natura 2000 hálózat nem az

EU normák szerint működik. Nem a besoroláskori gazdálkodást követeli meg, hanem a gazdálkodót kizáró diktátumok (a kijelölés utáni naturás jogszabályaink) a tulajdonost elértéktelenítő korlátozásokat terhelnek folyamatosan a tulajdonosra, és gazdálkodásának megváltoztatására kényszerítik.

10. Melyek a Natura 2000 hálózathoz tartozó területeken a jogtalan és indokolatlan korlátozások?

Röviden, minden olyan, a gazdálkodás megváltoztatására történő előírás, utasítás jogtalan és indokolatlan, amely az indulóállapot (2004. június) módosítására kötelez. Csak abban az esetben jogos, ha a tulajdonos beleegyezésével és többletköltségeinek ellensúlyozásával jár. Erdő esetében fokozatosan a következő korlátozások léptek be. Holtfa visszahagyása a fakitermelés után, a vágásterületen és lábón, fák, facsoportok visszahagyása a vágásterületen, a fakitermelés tilalma mikroélőhelyen, valamint a madarak fészkelő helyén, az erdőrészt elsőleges rendeltetésének megváltoztatása faanyagtermelésről Natura 2000 hálózatra stb. Mindezek a tulajdonos, illetve erdőgazdálkodó megkérdezése nélkül, sőt sok esetben ellenvéleményének kinyilvánítása mellett! A tulajdonosok többsége érthetően nem tudja mi a többletkorlátozás. Honnan lehet megtudni? A naturás erdőrésztetek üzemtervezett erdőrésztetek, meg kell hát nézni a 2004-ben érvényes üzemtervet, az erdő állapotát és az előírt gazdálkodást. Ha nincs meg a tulajdonosnak, ingyen betekinthez az illetékes erdészeti igazgatóságon. Ami a 2004-es állapoton és előíráson felüli, illetve más, az mind jogtalan korlátozás! Azon állítás ellenére, miszerint a Natura 2000 értékesebbé teszi az ingatlant, annak értékét az indokolatlan magyar korlátozások mindinkább csökkentik. Az elsőleges rendeltetés megváltoztatása pl. már teljesen elértékteleníti a Natura 2000 területet.

11. Rendeltetés-e a Natura 2000 hálózathoz tartozás?

Az erdészszakmában használt fogalom az erdő rendeltetése. Annyit jelent, hogy az adott erdőrészt milyen célját szolgálja a tulajdonosának. Az erdő adhat fát, virágot, lombot, gombát, jó levegőt, friss forrásvizet stb. Ezek közül az adott erdőrésztellel szemben támasztott legfontosabb célt (legtöbbször faanyagnyerést) fő, azaz elsőleges rendeltetésnek hívjuk, míg a többi mellékcélt (gomba, gyógynövény, vadhús stb.) mellék-, azaz további rendeltetésnek ne-

vezzük. A hatályos erdőtörvényünkben (2009. évi XXXVII. törvény) a további rendeltetések (úgynevezett védelmi) sorába bekerült a Natura 2000 is. Az előző időben, véleményem szerint nagyon helyesen, az erdőtervi leíró lapon az szerepelt, hogy a „Natura 2000 hálózat része” az erdőrészt. A Natura 2000, amint a nevében rögzítik, egy faj, illetve élőhely védelmét szolgáló területhálózat, amelyhez tartozás a gazdálkodás semmilyen célját (rendeltetését) sem változtatja meg! Kiemelten a gazdálkodási cél, vagyis rendeltetés megtartása, megőrzése a fontos! A Natura 2000 hálózathoz tartozás nem rendeltetés, hanem minőség! Ha ez a minőség megváltozik, lehet, hogy a terület kikerül a hálózathoz. A gazdálkodás célja (rendeltetése) tehát sem a hálózathoz kerüléstől, sem az onnan kieséstől nem függ, az továbbra is pl. az állatok legeltetése, szénanyerés, faanyagnyerés stb. A Natura 2000 hálózathoz tartozás ezért erdőnél sem elsőleges, sem további rendeltetést nem jelent, hanem az erdő állapotára, minőségére utal az adott erdőtervi időszakban. Az erdőtervezéskor, ha állapota a tulajdonos (gazdálkodó) tevékenységétől függetlenül alkalmatlanná válik, akkor a hálózathoz kikerül, ettől a gazdálkodó célja (céljai) nem változnak! Az állapot minősítési etalon, a Natura 2000 jegyzékbe soroláskori (2004. június) üzemtervi állapot!

12. Fellebbezhetett-e a tulajdonos, hogy magánterületét a Natura 2000 jegyzékbe sorolták?

Jogorvoslati lehetőség nem biztosított! Csak észrevételt tehetett az, aki a jegyzékről szóló közlőnyt megvásárolta, s tudomást szerzett róla. (Az ideiglenes jegyzék 14 030 forintba, a végleges jegyzék 20 349 forintba került.) Sokan még ma sem tudják, hogy területük a Natura 2000 hálózathoz tartozik, pl. a sok rendezetlen státuszú erdő tulajdonosai. Mit is jelent ez számukra? Ezekre a rendezetlen gazdálkodói státuszú erdőkre is „rápakolják” a korlátozásokat, holott az osztatlan közös tulajdon esetén legtöbbször nem a tulajdonos (sok apró hányaddal rendelkező tulajdonosok) a felelős a „rendezetlenségért”. A sok tízezer kijelölés során a kijelölést végzők szerint csak ötszáz kifogásoló észrevétel érkezett. Személyes történetem, hogy kifogásoltam, hogy a legelőnek jegyzékbe vett területem teljes fedettségű, 5-6 méteres cserjés, amelyre erdőtelepítési tervet nyújtottam be az erdészeti hatóságnál. Valamikor ugyan is a helyén értékes keményfás ligeterdő

állt, azt szeretném helyreállítani. Terveimet nem engedélyezték, a jegyzékből történő törlési kérésemet elutasították. Ma sincs tudomásom arról, hogy a jegyzékből gazdálkodói kérésre, észrevételre töröltek volna egyetlen egy területet is. Persze van bíróság, Alkotmánybíróság, meg Strasbourg! De erre sem ideje, sem pénze nincs a gazdálkodónak. Ha meg van, akkor arra a pár évre letiltják az összes gazdálkodását! Ilyenkor persze nem sürgős a gazdálkodás, mint a „rendezetlen” erdők esetében! Egyébként pedig biztatják, észrevételezzem, pereljen az igazáért, hisz úgysem történik semmi.

13. A Natura 2000 hálózathoz tartozás örök, vagy a jegyzék változhat?

Az Európai Unió által elfogadott faj- és élőhelyjegyzék (a hungarikumokkal kiegészítve) időszakonként változik. Elvileg és a valóságban is kikerülhetnek

belőle fajok és élőhelyek (pl. kipusztul), illetve újak is kerülhetnek bele. A magyar jegyzék azonban csak bővül! Annak ellenére, hogy a felülvizsgálat során sok parcelláról (erdőrészletről) kiderült (pl. az akácokról), hogy nem szerepelnek az uniós jegyzékben. A jegyzék változása természetes és logikus lenne, hiszen a fajok és élőhelyek állandóan változnak, a gazdálkodótól függetlenül is (klímaváltozás hatására kiszárad a bükkös).

14. A jegyzékben szereplő fajjal vagy élőhellyel rendelkező gazdálkodónak kötelező csatlakoznia a parcellájával a hálózathoz?

Az Európai Tanács irányelve önkéntes csatlakozást fogalmaz meg. Azt kéri a tagországoktól, hogy népszerűsítéssel, a gazdák oktatásával, anyagi támogatásával kell elérni, hogy szabad akaratukból csatlakozzanak. Majd az

éves területalapú támogatás igénylésekor igényeljük a Natura 2000 támogatást is.

15. Jár-e a Natura 2000 hálózathoz tartozó parcella (erdőrészlet) után támogatás?

Igen, jár. Az Európai Tanács irányelve rendelkezik a támogatásról is. Azt is előírja, hogy ha az uniós keretben nincs rá forrás, akkor a nemzeti költségvetésből kell kifizetni a gazdákat. A magyar kormány az erdő esetében 2012 óta fizet támogatást (80% EU-s, 20% nemzeti pénz). Arra a mai napig senki nem válszott, hogy hová lett a 2004–2012 közötti évek Natura 2000 pénze. A támogatás ugyanis az ún. ideiglenes jegyzék (2004 júniusában küldték ki Brüsszelbe) elfogadásától jár, abból nem töröltek a végleges jegyzék kiadásakor.

Bodor László
okl. erdőmérnök

Kaput nyitunk a magánerdőkre Somogyszobon!

Mint arról előző lapszámunkban beszámoltunk, a MEGOSZ a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával országos rendezvénysorozatot szervez *Zöld erdőben jártam – Környezeti nevelés a magyar magánerdőkben* címmel.

Az események központi rendezvényére, a Magánerdősök Országos Találkozójára

2016. október 1-jén,

Somogyszobon kerül sor, ahol a Mocz és Társa Magánerdészeti Kft. lesz a házigazda.

A nagyszabású rendezvényen párhuzamosan szervezünk és kínálunk programot a felnőtteknek és a gyerekeknek. Felnőtt résztvevőink számára szakmai konferenciát tartunk *A magánerdők szerepe a környezeti nevelésben* címmel, de tájékoztatást adunk a Vidékfejlesztési Program erdészeti jogcímeiről is.

A terepi program keretében megismerkedhetünk a térség erdőfelújítás gyakorlatával, a magánerdős közjóléti létesítményekkel és erdészeti gépbemutatókat láthatunk.

A kicsik ezalatt a Somogyszobi Erdei Iskola szervezésében változatos foglalkozásokon vehetnek részt, amiből csak néhány téma íze-lítőül: *Baglyok, akik velünk élnek, Vadcsapáson, Horgász lesznek, Erdei tájékozódás, kézműves foglalkozások, vetélkedők.*

Az egész napos rendezvény közös vacsorával zárul, amelynek során kultúrprogram keretében átadjuk a vetélkedők díjait.

A Magánerdősök Országos Találkozójára a MEGOSZ honlapján (www.megosz.org) található részletes meghívóhoz tartozó regisztrációs lap kitöltésével lehet jelentkezni.

Szeretettel hívunk és várunk minden magánerdős és nem magánerdős érdeklődőt is családjával együtt!

a MEGOSZ Vezetősége

Erdész kitüntettek az államalapítás ünnepe alkalmából

Elismeréseket vehettek át a kollégák a Földművelésügyi Minisztérium ünnepségén

Magyarország Európa és a kereszténység védőbástyája ma is, ahogy történelmünk során számtalanszor – mondta Fazekas Sándor a Földművelésügyi Minisztérium Szent István napja alkalmából szervezett kitüntetési ünnepségén.

Beszédében Fazekas Sándor emlékeztetett első királyunk maradandó, nemzet-szervező művére, amelynek köszönhetően a szilárd, keresztény alapokra helyezett magyar állam immáron több mint ezer esztendeje stabil lábakon áll. Kitért arra is, hogy a kontinensünkre áramló, más kultúrkörből érkező tömegek nagy kihívások elé állítják a keresztény gyökerű Európát; Szent István utódaiként több tíz emberöltő távlatából is meg kell védenünk elődeink ránk hagyott jussát, meg kell óvnunk önrendelkezési jogunkat, mert az a mi felelősségünk is, hogy megtartsuk azokat az értékeket, amelyeket örököltünk ránk. Fazekas Sándor rámutatott, felelősök vagyunk az országért, nemzetünkért, a nemzet sorsának alakításáért, az utánunk következő nemzedékek jövőjéért.

A földművelésügyi miniszter a rendezvényen megköszönte a kitüntetettek kimagasló szakmai munkáját, majd elmondta: államalapításunk napját ünnepelve elismeréssel díjazzuk mindazokat, akik hivatásuk lelkiismeretes gyakorlásával hozzájárulnak a magyar vidék sikeres jövőjének biztosításához, gyarapítják Szent István örökségét.

Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter az államalapító Szent István ünnepe, augusztus 20-a alkalmából adományozott Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést:

Dégi Zoltán Gézőnak, a szolnoki Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt. vezérigazgatójának, az erdő- és vadgazdálkodás mellett a turisztikai és vadászati

szolgáltatások színvonalának emelése iránt is elhivatott és eredményes szakmai és vezetői munkája elismeréseként.

Dr. Sándor Gyulának, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet egyetemi docensének, a hazai és határon túli erdő- és vadgazdálkodók képzése érdekében végzett elkötelezett oktatói munkája, valamint jelentékeny kutatói tevékenysége elismeréseként.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetést adott át:

Dr. Fírbás Oszkár erdőmérnöknek, a korábbi soproni Roth Gyula Erdészeti Technikum és Szakközépiskola nyugalmazott tanárának, az erdészeti szakemberképzés területén több évtizeden át végzett példaértékű és generációk számára meghatározó oktatói munkája elismeréseként.

Tóth Pálnak, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. Vasvári Erdészeti Igazgatóság nyugalmazott vezetőjének, a magyar erdőkért több mint három évtizeden át

nagyfokú hivatástudattal végzett eredményes szakmai és vezetői munkája, különösen a Jeli Arborétum fejlesztését és népszerűsítését szolgáló tevékenysége elismeréseként.

Életfa Emlékplakett Arany Fokozata kitüntetést adományozott:

Agócs János Ferencnek, a Gemeni Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott vezető könyvelőjének, a Hajósszentgyörgyi és az Érsekcsanádi Erdészethél hosszú időn át végzett kiemelkedő munkája elismeréseként.

Dr. Roxer Egon egyetemi docensnek, a Nyugat-magyarországi Egyetem nyugalmazott tanszékvezetőjének, a hosszú időn át végzett kiemelkedő, gyakorlatorientált, főként a matematika és a statisztika tárgyak oktatása terén elért eredményeiért.

Életfa Emlékplakett Bronz Fokozata kitüntetést adományozott:

Hegedűs Istvánnak, az Egererdő Zrt. nyugalmazott kerületvezető erdőszénének, az Egri Erdészet területén

hosszú időn át végzett szakmai és közösségi munkája elismeréseként.

Kovács Jánosnénak, az Ipoly Erdő Zrt. nyugalmazott könyvelőjének, a cserháti, nógrádi erdőkhöz kapcsolódó erdőgazdálkodást segítő adminisztratív munkája, az Országos Erdészeti Egyesületben végzett tevékenysége elismeréseként.

Merkel Gábornak, a volt Vidékfejlesztési Minisztérium Költségvetési Főosztály főosztályvezető-helyettesének, az erdészeti ágazat költségvetése területén hosszú időn át végzett szakmai munkája elismeréseként.

Miniszteri Elismerő Oklevelet adományozott:

Bakler Jánosnak, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. Vasvári Erdészeti Igazgatósága kerületvezető erdésznének, a Vas megyei állami erdők kezelését szolgáló hosszú időn át végzett kiemelkedő munkája elismeréseként.

Császár Györgynek, a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. erdészeti igazgatójához.

nak, a természetközeli erdőgazdálkodást szolgáló munkája, erdőfelújítás terén elért eredményei, valamint az Iharosi Erdészet vezetőjeként végzett kiemelkedő tevékenysége elismeréseként.

Dobos Lászlónak, a TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. kerületvezető erdésznének, a Fertőrákos-Szárhalm erdészkerülete területén hosszú időn át végzett kiemelkedő munkája, közösségi tevékenysége elismeréseként.

Donkó Károlynak, a NEFAG Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt. nyugalmazott erdészeti igazgatójának, az alföldi erdőgazdálkodásban végzett két és fél évtizedes munkája, erdővédelmi és erdőtelepítési területen kifejtett tevékenysége elismeréseként.

Krizsány Lászlónak, a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. informatikai vezetőjének, az erdőgazdaság könyvviteli és informatikai rendszere működtetése, fejlesztése területén végzett munkája elismeréseként.

Sárközy György József nyugalmazott erdésznek, jászberényi helytörténeti kutatónak, az erdészeti területén hosszú időn át végzett szakmai munkája elismeréseként, valamint egy jászsági erdész gondolatait tartalmazó, az erdészetről, az erdőről és saját életéről szóló *Kit érdekel?* című könyvéért.

Szabó Péternek, a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. erdészeti igazgatójának, a több évtizeden át az alföldi erdőkben végzett műszaki tevékenysége elismeréseként.

Takács Jánosnak, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. kerületvezető erdésznének, a Győri Erdészeti területén végzett több mint három és fél évtizedes munkája elismeréseként.

Tóth Jánosnak, a Nyírerdő Zrt. Fehérgyarmati Erdészete nyugalmazott igazgatójának, a természetközeli erdőgazdálkodást, a szatmár-beregi kocsányos tölgyesek természetes erdőfelújítását szolgáló kiemelkedő munkája, szakmai szervezetekben végzett tevékenysége elismeréseként.

Az Országos Erdészeti Egyesület gratulál a kitüntetett kollégáknak!

Forrás: **FM**

Képek: **Pelsőczy Csaba/FM**

Erdésztechnikusok a „Csonka-Beregben”

Gyémánt oklevelesek találkozója

A Soproni Erdészeti Technikum első, négyéves szakán végzett diákjai 1956-ban kaptak erdésztechnikusi oklevelet. Ennek már 60 éve, és sajnos időközben megritkultak soraink.

Az 50 éves érettségi találkozón *dr. Rónai Ferenc* ma már nyugállományú iskolaigazgatótól „arany fokozatú” oklevelet kaptunk. Az összejövetel azóta is kellemes emlékként él bennünk. Ott határoztuk el, hogy évenként találkozzunk az ország valamelyik részén.

Voltunk a vadregényes Börzsönyben, Szentesen és környékén, valamint az erdőben és vadban gazdag „Somogyországban” két alkalommal is. Kellemes emléket őrzünk Pécsről, Gyuláról, Fejérből a királyok városából, a Móri borvidékkel együtt.

2016. május végén pedig *Zán József*, a Nyírség nyugalmazott fővadásza szervezte meg a 60 éves találkozót a „Csonka-Beregben”. A jubileumi év alkalmából *Hoczek László*, iskolánk jelenlegi igazgatója kedves meglepetéssel szolgálva, a még élő öregdiákoknak „gyémánt fokozatú” oklevelet adományozott. Gondoskodó, szíves közreműködését ezúton is tisztelettel köszönjük. A találkozón az okleveleket a szervező, *Zán József* adta át az igazgató nevében.

Megemlékeztünk alma materünkről, volt tanárainkról, akiktől emberi tartást, hivatásszeretetet, a munka iránti elkötelezettséget kaptunk. Tisztelettel és szeretettel gondoltunk a jó egészségben lévő 93 éves *dr. Fírbás Oszkár* tanár úrra.

1956-ban 39-en végeztünk. (A és B osztály együtt.) Ma már csak 14-en vagyunk. Megemlékeztünk elhunyt társainkról is. A 2015-ben elhunyt *Kovács Zoltán* diáktársunk emlékét elhozta közénk felesége, Neszti. A találkozón

Kőlcsey sírjánál Szatmárcsekén...

megjelent: *Mastala Gergely*, *Mésző Ferenc*, *Somogyi Sándor*, *Temesi István*, *Török Zoltán*, *Zán József*. Távol maradt és postáztuk az oklevelet: *Tankóné Fehér Magdolna*, *Hajdú Csaba* (Vancouver), *Harangozó Antal* (Ausztrália), *Szakácsné Keresztes Mária*, *Szakács János*, *Pál Miklós*, *Módosné Rác Magdolna* és *Vető Ferenc* részére.

A találkozón felidéztük a soproni éveket. Tisztelettel és nosztalgiával gondoltunk az ott töltött időre. 1952-ben vadóc kisgyerekként kerültünk az iskolába, kollégiumba, és négy év múlva ifjú felnőttként érette nyilváníttak bennünket.

Legtöbb társunk az erdész hivatásnál maradt, és elismerésre méltóan végezte munkáját. Néhányan más területen találunk meg a boldogulásunkat, de ott is tisztelességgel helytállunk. Bárhová kerültünk, mint e sorok írója is, a szívünkben erdészek maradtunk. A soproni évek, az áhítattal csodált erdők és alma materünk szelleme a mai napig hatással van ránk.

A találkozó helyéről még érdemes néhány szóban megemlékezni. A szervező *Zán József* faluja, Tákos község volt a támaszpontunk. Megtekintettük az ottani kazettás mennyezetű híres fatemplomot, voltunk Tarpán, *Esze Tamás* hajdani kúruc brigadéros emlékhelyén, láttuk a

száraz malmot is. Voltunk *Móricz Zsigmond* szülőhelyén, Tiszacsécsén, és *Kőlcsey Ferenc* emlékhelyén, Szatmárcsekén. Fejet hajtottunk a himnusz költőjének sírjánál a csónakos fejfák között. Megtekintettük működés közben a turistvándi vízimalmot. Áhítattal álltunk a „... kanyargó Tiszánál, ott, ahol a kis Túr siet beléje, mint gyermek anyja kebelére...”, ahogy Petőfi írta. A vers megjelenése óta több mint 150 év telt el, a helyszínen is meglátszik a változás. A kis Túr szilipet kapott és Túr-bukónak nevezik. A Tisza túlsó partján lévő, versben szereplő kis falucska tornya, kényszerből idegen országba tántorgott, akárcsak a máramarosi bércek. Petőfi szelleme azonban továbbra is él.

Kirándulásunk során láttunk szemet gyönyörködtető kocsányos tölgyeseket. Megtekintettünk nemes nyáras és akácos faipari ültetvényeket. Ha szakmailag és művelési ág szerint ezek nem is erdőnek minősülnek, azért hasznosak, jó levegőt adnak, és formailag mégis csak erdőnek látszanak.

Megtapasztaltuk a beregi vendégszeretetet. Élvezettel kóstoltuk a vadhúsból készült különböző ételeket, és a szatmári szilvapálinkát, vagy ahogyan ők mondták a „nemtudom” szilvából készült „nemtudom” pálinkát. Jól szervezett összejövetel volt, köszönet *Zán Jóska* öregdiák társunknak és családjának a szíves vendéglátásért. Talán valahol jövőre is találkozunk, esetleg Eger környékén. Bízunk benne!

Temesi István,
erdésztechnikus

...és a tákosi templomnál

Kaán Károly Verseny huszonnegyedszer

1993-ban mezőtúri központtal a 11-12 éves diákok körében országos szintű szervezet jött létre, a Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Verseny, amely 20 alközponttal működik. Napjainkig közel 230 ezer gyerek vett részt az országos versenyen.

Kiemelt volt az 5., 10. és a 20. évforduló, amelyen Kaán Károly-emlékoszlopot, Kaán Károly-mellszobrot és -emléktáblát avattunk. Példaértékű a hosszú évek óta végzett tehetséggondozás, a tanulmányi versenyek szervezése, a határon túli iskolákkal kiépített kapcsolatrendszer, a civil szervezetekkel vállalt együttműködés.

A verseny által indított tehetséggondozás terepet biztosít az eredményekhez vezető utak sokféleségének elfogadásához, a hagyományos oktatási formák gazdagításához és a környezeti nevelés népszerűsítéséhez.

A Kaán Károly Verseny célját az induláskor így fogalmaztuk meg: a különböző iskolatípusban tanuló 11-12 éves tanulóknak lehetőséget adni a környezetük önálló megfigyelésére, kutatómódszerek alkalmazására, egy-egy önálló vizsgálati feladat elvégzésére. E célok helyességét a több mint két évtizedes tapasztalat is igazolja.

A kezdeményezés környezettudatosság erősítését szolgáló programot ajánl az 5-6. osztályos tanulóknak, a megvalósításban is részt vesz és kommunikálja azokat. Így például a TermészetBúvár, az Erdészeti Lapok, az Oktatási Közlöny, a Háromszék Újság és A Mi Erdőnk hasábjain, valamint a televízióban, rádióban.

Saját kiadványaiban is népszerűsíti a versenyt, a versenybizottság által szerkesztett Kaán Károly tanári segédanyag és a Kiselőadások gyűjteményes kiadása eddig 24 kötetben jelent meg. Nyomon követi a Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Verseny döntőjén résztvevő tanulók életútját a Hermann Ottó és a Kitaibel Pál verseny vonatkozásában. Visszahívja őket a verseny megnyitójára előadónak, csakúgy, mint a vajdasági Törökbecse és az erdélyi Sepsikőröspatak, Kálnok, Árkos (Mezőtúr testvértelepülései) tanulóit és felkészítő tanárait is.

A Kaán Károly XXIV. Országos Természet- és Környezetismereti Verseny házi fordulóján 6900 tanuló vett részt. 2016. április 15-én egy időben 780 5. és

6. osztályos tanuló versenyzett az ország 19 megyéjében és Budapesten, közel 400 felkészítő tanár segítségével. Budapesten kerületenként 3-3 tanuló versenyzett, összesen közel 100-an. Közülük a legjobb 23 tanuló 2016. május 20-22-én Mezőtúron mérte össze tudását.

A következő településekről érkeztek versenyzők ebben az évben: Besenytótelek, Budapest, Debrecen, Karcag, Ajka, Miskolc, Tiszakécske, Orosháza, Hosszúhetény, Cece, Szeged, Sopron, Nyergesújfalú, Ecseg, Vác, Tuzsér, Répcelak, Nagykanizsa, Bőhönye, Dombóvár.

Az ünnepélyes megnyitót és az eredményhirdetést részvételével megtisztelte Kaán Károly unokája és dédunokája, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelésért Felelős Helyettes Államtitkárság képviselője *Simonyi István*, a Földművelésügyi Minisztérium képviselője *Román István* helyettes államtit-

2016. május 20-án 15 órától a kiselőadások bemutatására került sor, amelyek hagyományosan magas színvonala a zsűrit nehéz döntési helyzetbe hozta. Erre az alkalomra Kiselőadás-gyűjtemény is készült.

Ezt követően a Mezőtúri Református Kollégium diákjai színvonalas műsort adtak a versenyzők és felkészítő tanáraik tiszteletére a Belvárosi Református Nagytemplomban.

A terepgyakorlati nap 2016. május 21-én Kaán Károly-emlékfa ültetésével kezdődött a templomkertben. Az év fájának, a mezei szilnek egy példányát ültettük el. Ezt követően Kaán Károly-mellszobrot koszorúzták meg a résztvevők az egykori főiskola aulájában, majd terepgyakorlatra indultak a Hármaskörös menti ártéri erdők, a Peresi-Holtág varázslatos vízi világának a felkutatására. Közben az erdész munkáját is meg-

kár, az Országos Erdészeti Egyesület képviselője *Puskás Lajos* szakosztályelnök, *Szűcs Dániel* önkormányzati képviselő, *dr. Bordács Sándor*, Kaán Károly Verseny érmes, Junior Prima Primissima-díjas fizikus, a korábbi években alma materünk öregdiákjai (*dr. Túri-Kovács Béla* és *dr. Latorczai János*).

Az ünnepélyes megnyitót követően megkoszorúzták a tavaly átadott Kaán Károly-emléktáblát. A Kaán Károly-emlékteremben a 24 év Aranykönyveit, fotóalbumait, pólóit, tanári segédanyagait, okleveleit tekinthették meg a résztvevők.

ismerték *dr. Tóth Albert* prof. emeritus vezetésével.

2016. május 22-én került sor az elméleti fordulóra. Időközben a felkészítő tanárok megismerkedtek a versenynek otthont adó történelmi emlékhellyel, a Mezőtúri Református Kollégiummal. Az intézményt egy sétával egybekötve *Vasas István* főigazgató mutatta be. Ezt követően *Bódis Bertalan* mesterpedagógus gondolatébresztő előadását hallgathatták meg *A természetismeret tanításának dilemmái* címmel.

A plenáris záróünnepséget köszöntötte *Mihalina László*, a Mezőtúri Reformá-

tus Egyházközség lelkészelnőke, Vasas István, a Mezőtúri Református Kollégium főigazgatója és *Herczeg Zsolt*, Mezőtúr város polgármestere, aki további támogatásáról biztosította a közel negyedszázados versenyt. Ezt követően a versenyt *dr. Vajna Tamásné*, a zsűri elnöke értékelte.

Az ünnepélyes díjkiosztáson a tanulók számos ajándékot kaptak a szponzorok és támogatók jóvoltából. Az első három helyezett tanuló és felkészítő tanára Kaán

Károly-émlékérmeket kapott, valamint a verseny színvonalas lebonyolítása érdekében végzett többéves áldozatos munkájáért Mihalina László lelkészelnök és Herczeg Zsolt polgármester. Az emlékérmeket *Győrfi Sándor* Munkácsy- és Mednyánszky-díjas szobrászművész készítette.

Minden tanuló ajándéksomaggal tért haza, amelyeket az Országos Erdészeti Egyesület, a Hermann Ottó Intézet, Mezőtúr város önkormányzata, a

rendező intézmény és fenntartója ajándékoztak fel. A TermészetBúvár, az Erdészeti Lapok és A Mi Erdőnk kiadványait is magukkal vihették.

Az országos természetismereti versenyen résztvevő tanulók a NEFAG Zrt. Erdészeti Erdei Iskolájában, Szolnokon kedvezményes táborozásra is lehetőséget kaptak június 19–24. között.

Dr. Krizsán Józsefné
a versenybizottság titkára

Egy-egy erdésztechnikus, egy-egy erdészkerületben akár az egész szakmai pályafutását, sőt magánéletének számos emlékeztető pillanatát éli végig a vonuló évtizedek alatt. Sok nehéz feladatot, nevető örömet, miközben szakszerűen gazdálkodik a rábízott erdőterülettel. Rovatunkkal a ma aktív és a már nyugállományban lévő erdésztechnikusokat szeretnénk megszólítani, hogy osszák meg tő mellett mindennapjaikat, szakmai tapasztalataikat, élményeiket, emlékeiket, gondolataikat. A lehetőség mindenkinek adott, őszinte örömmel várjuk a rövidebb-hosszabb kéziratokat!

Az erdő az Isten szent temploma

A haladó életkorommal, a múlt éveikkel, megannyi élettapasztalattal a hátam mögött, ma már más szemmel járom az erdőt. Összesen 45 évet dolgoztam az erdő szolgálatában különböző beosztásokban.

Mivel apám is erdész volt, így már gyermekkoromban közel kerültem az erdőhöz, a természethez. Szeretem az erdőt, az erdő csendjét, melynek százféle hangja van, csak értő füllel kell hallgatni.

Mindig alázattal, szolgálatnak tekintve végeztem a munkámat: hosztoltam, átvételeztem, szállítottam, vágásbecsültem. A munkaköri feladataim mellett egyre több időre volt szükség a védelmi szolgálat ellátásához is, ami az egyre jobban sokasodó falopások és orvvadászatok miatt, egyre nagyobb jelentőséggel bírt.

A kemény tő melletti munkát a hóvégi elszámolások összpontosítást igénylő feladata is nehezítette. Irodánk nem volt. Megvártuk, amíg a család nyugovóra tért és csak azután végeztük a pontosságot igénylő adminisztrációs feladatokat. Számítógép hiányában osztottunk, szoroztunk papíron tintaceruzával.

Éjnek idején, ha a feleségünk észrevette, hogy még mindig talpon vagyunk féltő hangon szólt hozzánk: "Meddig bírod még?". De dolgozni kellett tovább, mert az elszámolásokat másnap reggel nyolc órakor kellett leadni, majd folytatódott a tő melletti erdész munka.

Mindig ünnepnapnak számított, ha találkoztunk a kollégákkal. Tiszteltük, becsültük, szerettük egymást és miközben múltak az évek, azt vettük észre, hogy lassan ritkul és őszül a hajunk, lelassul a mozgásunk, berozsdásodnak a végtagjaink. De a szakmaszeretetünk töretlen maradt!

Élénken él még az emlékezetemben az az idő, amikor az emberek a mezőgazdasági termények betakarítását követően az erdőbe jártak fát kitermelni. Ilyenkor hangos volt az erdő a fejszék kopogásától, a fűrészek acélos zajától. Külön szertartást jelentett a favágók déli étkezése. Előmelegített tuskókon körülülték a tüzet, melynek fanyar illata átjárta a környező erdőket. A hamuban sült a krumpli, a nyáron sült a szalonna, ínycsiklandó illatok terjengtek.

Ma is, ha elragad a természet utáni vágy, összehajolok a hátizsákom, vál-

lamra veszem a fegyverem és kimegyek az erdőbe. Felemelő érzés, amikor odakint összetalálkozom a fiammal, aki tovább folytatja az erdész szakmát. Az erdészkerületnek így már több mint hat évtizede folyamatosan Lascsik nevű kezelője van.

Az erdész szakma nem egyszerűen foglalkozás, hanem hivatás, elhivatottság. Tisztában kell lenni, hogy az ember céltudatos beavatkozása a természetbe hova vezet majd a jövőben. Az egyre fenyegetőbb ökológiai katasztrófák látán egyre inkább érezzük, milyen fontosá válik az erdei környezet unokáink számára. Egyre inkább észlelhető mennyien menekülnek ki a zajos, szennyes mesterséges világból, az erdőkben keresve felüdülést.

Az erdő mindig meghatározta a környékbeli emberek életét. Sok családnak – köztük az enyémnek is – kenyeret adott, tüzelőt a fázóknak, pihenést az erdőjáróknak, csendes zugot a szerelmeseknek. Vigyázzunk az erdeinkre, mert a pénzt nem lehet megenni!

Lascsik Gyula
nyugalmazott erdész

A mezei szil erdőművelési tulajdonságai

Dr. habil. Frank Norbert – egyetemi docens, NymE EMK EMEVI

A szilek évszázadokon át fontos szerepet töltöttek be az európai kultúrában. Olaszországban, Franciaországban, Angliában a 12-13. században az ítélezéseket szilfák alatt tartották, melyeket a későbbi évszázadokban mint történelmi helyszíneket, ítélezési helyeket, vagy mint a szabadság szimbólumait tisztelték.

„Rezzent a vén szil: szisszent, jött a tél; villám rándult, mint megrántott kötél; egy percnyi csönd. És bömbölő haragra fakadt a vihar százezer harangja.”
(Illyés Gyula: A szil s a szél)

Az őskori állattartás, majd állattenyésztés kialakulásával egy időben felismerték, hogy a szilek, különösen a mezei szil alkalmas az állatok táplálására. (A szil levelének tápanyagtartalma nagyon magas, a lucernáénak megfelelő.) Bár az íjak készítésére a tiszafa volt a legalkalmasabb fafaj, számos történelmi forrás tesz említést arról, hogy a szilfát is használták e célra. A késői középkorban a lőfegyverek tusát szilből készítették, mivel az jobban elnyelte a fegyver visszarúgását.

A mezei szil Európában a sík és dombvidék fája: általában mintegy 600 méter tengerszint feletti magasságig hatol, azonban Svájcban 800, a Földközi-tenger mentén 1000–1200 méter magasságig megtalálható.

A mintegy 30 méter magasra növő fa törzse hengeres, alacsonyan (a fmagasság felét el nem érően) elágazó. Koronája szabad állásban kimondottan terbélyes, állományban azonban túlnyomórésztben sátorozó.

Szabad állásban 20–25 éves kortól kezd teremni (állományban 40 éves kortól várható szórványos, majd később rendszeres magtermés). A termések csírázóképeségé gyenge; a szakirodalom szerint általában a gyűjtött magtétel egyharmada csírázik ki. Szélbeporzású fafaj, bár virágzaskor a méhek rendszeresen látogatják. Lependéktermése májusban érik és hullik, a szél terjeszti.

Csemetetermesztéshez a magvakat érés után (tavasszal) azonnal vetni kell; kelési ideje 15 nap, bár néhány szakiro-

dalomban 2-3 hétre teszik. A mag vetés előtti szikkasztást nem igényel, azonban hosszú tárolás esetén szükség van a szikkasztásra. A külföldi vizsgálatok szerint a vetéshez 18-25 g/m² vagy 4 g/fm magmennyiség szükséges. A vetés után csak 1-2 milliméteres földréteggel kell takarni, s érdemes ezután nagyon óvatosan (deszkával vagy a lapát hátoldalával) tömöríteni a talajt. Az azonnali öntözés; a folyamatos nedvesen tartás feltétlenül indokolt.

Gyakori, hogy a jól beöntözött vetéseket szalmával betakarják, hogy megakadályozzák a vetések túlzott és gyors vízvesztését. A takarást azonban a sziklevek megjelenése után fokozatosan – 4-5 nap alatt – el kell távolítani. A magvak száraz helyen történő tárolásakor a következő évi vetés előtt 1-2 napos áztatás szükséges.

ges. (Egy évig jól tárolható a termése 2–4 °C-on és 10% relatív páratartalomban) Ezermagtömege 6,7–8,2 gramm. Csírázása epigei; csíralevelei fordított tojásdadok.

A mezei szil június-júliusban gyűjtött zölddugványokkal is szaporítható, sőt a mikroszaporítása is igen sikeres. (A 3–15 milliméter vastag gyökök alkalmasak gyökérdugványnak.) Az első évben eléri a 25–50 centiméteres magasságot.

Sarjadzó képessége mind tuskóról, mind gyökőről igen jó, de a gyökérről csak mérsékelten sarjadzik. A mezei szilnek jellemzően szívgyökérrendszere van. A vékony gyökök inkább a talajfelszín közelében, míg a vastagabbak mélyebben találhatók. Gyakori, hogy gyökérzete összekapcsolódik a szomszédos fákéval,

így közvetlen tápanyagcsere lehetséges a szomszédos egyedek között. (E kapcsolat azonban hátrányos is lehet számára, tekintettel a fertőző betegségekre és a vegyszeres növényvédelemre.)

Gyors növekedésű fafaj, a 2-3. évtől évente 30-50 centiméteres, 8-10 éves kortól pedig méteres hajtásokat hoz, de a magassági növekedése 60-80 éves korától jelentéktelen. Hosszú életű fafaj, több száz éves példányai is ismertek.

Növekedése, fejlődése, fatérfogata elmarad a hegyi szilétől, így a mezei szil erdőgazdálkodási, fakereskedelmi jelentősége elenyésző.

Erdősítésekhez szinte alig használjuk és fásításokban is csak igen ritkán. Erdeinek természetes felújítása során pedig a gazdálkodók nagy része nem foglalkozik e fafaj felújításával, illetve er-

dőnevelés során annak hosszú távú megtartásával, fenntartásával.

Ausztriában, az erdőgazdálkodó maga dönt arról, hogy mely fafajokat és mikor sarjaztat, és ott gyakori a mezei szil sarjról történő felújítása is. A sarjaztatás nemcsak a sarjeredetű erdők kialakításakor engedélyezett, hanem az ún. közép-erdő kialakítása és fenntartása esetében is.

Gyors növekedése és viszonylagos jó várostűrése miatt keresett fafaj a közterületek fásítására. A koronaalakító nyeseéseket, és a gyökérzetet erősebb sérüléseket egyaránt elviseli. Előnye továbbá a viszonylag csekély mennyiségű és gyorsan bomló avarja. A FAO többek között a Mediterráneumban a legelőfásítások egyik lehetséges fafajaként ajánlja. 🌿

Erdőre utaló településnevek a Kárpát-medencében

Valaha a köznapi ember sokkal közvetlenebb kapcsolatban volt az erdővel, mint manapság, mert gyakorlati szempontból is folyton szüksége volt rá. Nemcsak fájára, amivel fűtött, meg amiből építkezett és szerszámot készített; illetve levelére és makkjára, amit alomnak meg takarmánynak használt; hanem vadjára, gombájára, gyümölcsére, lépes mézére és gyógynövényeire is rászorult.

Ínséges időkben pedig gyakran az erdő nyújtott menedéket az üldözötteknek. Ez az erdővel való szoros kapcsolat kifejeződött abban is, hogy a régiek sokszor lakóhelyüket is a közeli erdők alapján nevezték el: erről szól a februári lapszámban megkezdett cikksorozatunk következő írása.

A középkor elején, amikor még nagy területi kiterjedésben sok volt az erdő, nem óvták úgy, mint később, amikor már kevesebb lett. Az egykori őserdőkől szántók vagy sarjerdők lettek, az erdők egy részét pedig vadkertté, azaz kerített erdővé, illetve avassá, azaz óvottá vagy tilalmassá, tiltottá kellett tenni, hogy a fákat megóvják. Mivel mindez a településnevekben is leképeződött, a segítségükkel különböző következtetéseket vonhatunk le az említett folyamatokkal kapcsolatban.

Az erdőre vonatkozó legősibb szavaink – ahogy az őserdők is – mára eltűntek. Csak néhány korai nyelvemlékünkben, azokban pedig földrajzi névként őrződött meg sűrű, *fonadékos* őserdő jelentésű *fon* vagy *fan* szavunk: például az *Igyfon* helynévben, ami szent erdőt jelenthet. Ez a szavunk rokona lehet a *fon* igének, ami pedig a szálak sűrű egymáshoz illesztését jelenti. Az sem kizárt, hogy az erdő jelentésű *fon* szó eredete *fa* szavunkkal függ össze, mivel a *fa* az Árpád-korban még szintén jelentett erdőt is. Nyelvünkben a *fon* főnév ma is élő változata a *fan*, amely szintén sűrű dolgot: valami szörzetet jelent. Az erdőnek ez a legrégebbi ismert magyar neve esetleg *Fony* falu nevében lehet benne.

A *fa* szónak tehát nemcsak élő *fa* jelentése, hanem erdő jelentése is ősi örökség. Napjainkra utóbbi kihalt, illetve csak földrajzi neveken van meg, például *Bártfa* nevében. *Fáj* és *Fajkúrt* nevében az erdő jelentésű *fa* szót -i képzővel együtt találjuk meg, *Iborfja* neve pedig legvalószínűbben juharerdőt jelentett eredetileg, minthogy a második „i” hang később került a falu nevébe. A különböző -fája végű településnevek valakinek az erdejére utalhatnak, mint például *Abafája*, *Csoma-fája*, *Gergelyfája* vagy *Oroszfája* esetében.

Ősi, erdő jelentésű szavunk a *vad* is, ami erdőt ma már szintén nem jelent, de a belőle alakult *vadon* szó továbbviszi sűrű, elhagyott, nem művelt erdő jelentését. A *vad* szót településnévben csak a vadkert összetételben lehet biztosan kimutatni, ami kerített erdőt vagy erdei gyümölcsöskertet, esetleg vadaskertet jelenthetett. Ez a szó mára szintén kihalt, csak helynevekben – *Érsekvadkert* és *Soltvadkert* nevében – él tovább.

Ki gondolná, hogy a *kék* szó a régi magyar nyelvben azt is jelentette, hogy zöld? Ha távolról nézzük az erdős hegyet, bizony kéknek látszik! Ennél fogva a *kék* szó több erdő névadója volt, és így

több település nevébe is bekerülhetett, például *Kék*, *Kéked* és *Magyarkékes* nevébe.

Az *avas* szó eredetileg nagy fákból álló, öreg erdőt, azaz rengeteget vagy őserdőt jelentett, és a régi jelentésű „ó” szó van benne. Az, hogy védett erdő jelentésben is elkezdtek használni, mutatja, hogy már szükség lett az erdők óvására. Az *avas* szó jelentésének átalakulásához hozzájárulhatott az *óv* ige alakja és jelentése is. Az erdőnek ez a régi neve az *Avas-* előtag helyneveken kívül például *Vasalja* falu nevében is benne van, minthogy ez az *Avas*+*alja* összetételből származik.

Szintén védett erdők kapták a *Tilalmas* és *Tiltvány* neveket, amelyek nemcsak olyan erdőt jelölhettek, amelyben nem volt szabad fát vágni, hanem olyat is, ahol a vadászat volt tilos: ilyen lehet például *Őrtilos* neve is. A szláv eredetű *pagony* szó pedig fiatal, ritkás erdő vagy szintén tilalmas erdő jelentéssel kerülhetett be *Alsópogony* és *Szilaspogony* nevébe.

Kisebbségi ritkásabb erdőre is van ősi szavunk, mégpedig a *liget*, ami *Liget* és *Ligetfalva* néven kívül például *Szig-* és *Szög-liget*, meg *Szűliget* nevében van meg; hozzátéve, hogy utóbbi eredetileg *Hosszúliget* volt, ebből rövidült a településnév. Újabb helységneveinkben a *liget* szónak fás, bokros pihenőhely, park jelentése játszhat szerepet, amiből a 20. század elejére kertes, fás lakótelep jelentése is kialakult. Ez találjuk meg például *Klotildliget* és *Rákosliget* nevében is. A *geszt* szónak valaha szintén volt *liget* jelentése is, a népnyelvben pedig a *geszt*es több összefüggő *ligetes* terület együttesét, *ligetcsoportot* jelent. *Geszt*, *Kisgest*, *Nyitrageszte*, *Somogygeszti* vagy *Várgesztes* nevének az előzőekkel való kapcsolata ugyanakkor kétes (mert némelyikük például személynévből is származhat), de nem lehetetlen.

Eleink sűrűségükön kívül térbeli kiterjedésük alapján is megkülönböztették a facsoportokat. *Kerek* szavunk, illetve ennek *kerék* alakváltozata, ha nem is geometriai értelemben tökéletes kör területet fedő erdőt jelentett, de minden irányban nagy kiterjedésűt, tehát a *kerek*, a *kerék*, illetve a *kerekerdő* végeláthatatlan erdőséget jelölt. Az erdő e régi neveit számos -*kerek(e)*,

-*kereki* és -*kerék* végű településneveinkben megtaláljuk. Feltehetően, hogy valaha az *akol* szónak is volt *kerekerdő* jelentése. Ha egy település – például *Aklipusztá* – ezt a nevet kapta, az arra utalhat, hogy a rengeteg-erdő valaha úgy fogta körül a falut, ahogy az *akol* az állatokat.

Ahogy az ember művelésbe vonta a földeket, illetve ahogy az erdőnek hagyott területek fáját időről időre kitermelte, a nagy őserdők lassanként megfogyatkoztak, visszaszorultak; az újonnan sarjadtak pedig már nem voltak a régiekhez mérhető rengetegeg. Erről

vall maga az erdő szó is, amely az ered igéből származik, és amely eredetileg csak gyökérről eredő, a tarvágás után újra felszökő sarjerdőt jelentett. Ez is mutatja, hogy az őserdők eltűntével már „csak” erdők sarjadhattak a régebbiek helyén. Erdő szavunk számos Erdő(d)- elő- és utótagú településnevünkbe bekerült, hozzátevé, hogy *Erdőkeres* neve például erdei gyümölcsösöskertre is utalhat.

A csepel(y) és a cseplye szó is sarjerdőt, illetve fiatal, sűrű, bozótos erdőt jelent a nyelvjárásokban. A szó a cseperedik szó családjába tartozik, és például *Csepel*, *Cseplyepuszt*, *Dráva*, meg *Nagyecsepy* nevébe került be; ugyanilyen jelentésű eresztvény szavunk pedig például *Eresztvény* és *Eresztevény* nevében található meg. A tájnyelvi surján szó, ami *Surjány* nevében van meg, szintén sarjerdőt, fiatalost jelent; kialakulása a sarjú, sarjad igékkel függhet össze. Létezhetett egy (c)serke szavunk is, ami ugyanezt jelenthette, és a serken, serked ige családjába tartozott. Ez Baranyában több földrajzi névben is megvan, a települések közül pedig esetleg *Cserkeszölő* nevébe került be.

A haraszt szó a magyarba a szláv nyelvekből többszörös átvétellel került: ahány nyelvből, annyiféle jelentéssel. Így nem tudható biztosan, hogy *Nagyharasztanya* meg sok más Haraszt(i)- és Haraszt(os)- elő- meg utótagú településünk nevébe erdő, sarjerdő vagy (kocsányos) tölgyerdő, esetleg cserjés bozót jelentésben került-e be. A *Fenyőharaszt* településnévben viszont a haraszt

csakis erdőt jelenthet, *Harasztkerék* vagy *Kerekharaszt* nevében pedig bizonyára tölgyest.

Berek és bereg szavunk kis erdőt, ligeterdőt, különösen pedig (vízparti) ingoványos szegélyerdőt, esetleg bokros, cserjés helyet jelent. Ez a széles körben elterjedt tájszavunk számos Berek-, Bereg-, Berkes(d)- és -berki, -berke elő- meg utótagú helynévben megvan. De például *Barkaszó* vagy *Alsóberek* szó nevében is egy Berek+aszó összetétel rejtőzik, amelyben az aszó kiszáradt patakmedret jelent. A Berettyó- előtagú településnevek a Berek+jó összetételből keletkeztek, amelyben a „jó” folyót jelent: jelen esetben nyilván olyat, aminek berek van a partján. Nyelvjárási szinten élő lok szavunk is lapályos, vizenyős erdőséget jelent, de legfeljebb néhány gyimesi falu – *Gyimesfelsőlok* és *Gyimesközéplak* – nevében van meg, és ott sem biztosan erdő a jelentése, hiszen ennek a szónak lapályos erdőség jelentésére először csak 1955-ből van adatunk.

Az ellenség betörését megnehezítő, járhatatlan erdősávot jelölő régi gyepes szavunk a gypű szóból ered, és csupán egy falunak, *Bakonygyepesnek* lett a névadója, hozzátevé, hogy a székely nyelvjárási bakony szó maga is sűrű erdőt jelent. Ha a szék szó esetleg szláv eredetű a helynevekben, akkor írtvány, vágás jelentéssel kerülhetett be a -szék utótagú helynevekbe, illetve magának *Széknek* a nevébe. De a szó lehet magyar eredetű, és tartozhat a sző ige családjába is. Utóbbi esetben ez is jelenthette cserjék, bokrok, fák szövevényét és az általuk alkotott gypűt is régi nyelvünkben. Sűrű szavunk viszont ma is jelent sűrű erdőt, erdő mélyét, illetve

bokros, bozótos erdőrészt, vadont is – ahogyan például *Németsűrűpuszt*a nevébe is bekerült.

Van több olyan településnevünk, illetve ezekben előforduló szavunk, amelyek nem jelentenek erdőt, hanem egy bizonyos erdőre utalnak. E szavak elsődlegesen egy-egy helyi erdő nevei voltak,

a hozzájuk közeli falvak pedig ezeket a neveket kapták meg. *Kis- és Nagyfentős*, illetve *Gyűrűs* és *Gyűrűfű* nevében a Gyűrű(s) és a Fentős olyan erdő neve, amelyben sok veresgyűrűs som, illetve zsurló, régies szóval fentő termett. A számos bagoly meg sólyom lakhelyeül szolgáló, ezért Baglyasnak meg régies szóval Rárónak nevezett erdők neve pedig *Baglyasalja* és *Boglyatanya*, illetve *Ásványráró* és *Lárótanya* nevébe kerültek be.

Erdélyi, szász eredetű tájszavunk a német Baumgarten szóból származó bongor. Jelentése gyümölcsös, illetve facsoport, fás, bokros, hely. Több erdélyi földrajzi névbe, de csupán egy-két településnévbe került be, ezek pedig *Bongárd* és *Szászbongárd*; ugyanakkor Sopronkertes neve is a német Baumgarten településnév részfordítása.

Régi „ság” szavunk tartozhat ősi örökségünkbe, de a bajoroszlák Schachen szóból is származhat. A Ság- elő-, illetve utótagú helységneveken – például *Győrság*, *Rétság*, *Ságvár* – kívül a magyarban máshol nem maradt fenn a szó, így erdő(s) magaslat), berek jelentésére csak következtetni tudunk; *Őribükkösd* nevét viszont biztosan a német *Buchschachen*-ről fordították. *Herlány* és *Hortobágyfalva* nevében a (hegyi) erdő jelentésű régi német Hart szó rejtőzik, *Holcmány* neve pedig facsoportnál lévő településre utal a szintén német Holzmenge szóból. Ki gondolná, hogy *Béltek* neve a német Wald+eck (azaz erdős sarok) összetételből eredhet, vagy hogy *Fraknó*, *Rozsnyó* és *Vinda* nevének a végén egy szintén német berek vagy liget jelentésű szó rejtőzik?

Természetesen a magyarsággal a Kárpát-medencében együtt élő más népek erdőre utaló szavai is bekerültek a magyar helynevekbe is, ám ezeknek itt most csak felsorolásszerű említésére van hely. Több különböző, erdő jelentésű szláv szó van meg például *Csörötnék*, *Leszna*, *Leszenye*, *Gorica*, *Kis- és Nagygáj*, *Bürgezd*, *Sóvé*, *Sumony*, *Szegilong*, *Óridobra*, *Vámosderecske*, *Somogydoröcske* és *Závod* nevében is. A szlovák *Luboka* erdő mélyén települt falura utal, a román *Pribodest* jelenthet erdei ösvényt, a szintén román *Lunksora*, valamint a szláv *Laskó*, *Lúzsok*, *Lúzsna*, és a -*luzsány* végű települések pedig – nevükből következtethetően – mind-mind berek mellett települtek.

Az érdekességek közé tartozik, hogy *Csengele* neve kun eredetű, és erdős, bozótos területet jelent, *Loretom* neve a babér-liget latin, míg *Rajec* és *Rajcsány* az édenkert szlovák nevéből ered. Végezetül pedig *Tokaj* neve (talán személynévi áttétellel) egy folyó menti erdő jelentésű török szóból származhat.

A közeljövőben fával, erdővel nyelvészkedő cikksorozatunk befejezése következik az erdőt érintő, illetve az erdei tevékenységekre utaló helységnevekkel.

Dr. Kurcz Ádám István

nyelvész, vezető tanácsos, Magyar Nyelvstratégiai Intézet

Az Országos Erdészeti Egyesület első közgyűlése a saját székházában – 1886

Jubiláltunk! Háromszoros ünnepet ültünk! Huszonöt éves pályafutását fejezte be a jelen hónappal szaklapunk, az „Erdészeti Lapok”, miután 1861. december havában látott napvilágot annak első, 1862. évi januáriusi füzeté. Húsz éve annak, hogy egyletünk Országos Erdészeti Egyesület név alatt 1866. december 9. napján megalakult. Első közgyűlésünket tartottuk meg saját házukban. Házi úrrá lettünk Budapesten. Ez pedig valami. Ezzel nem minden egyesület dicsekedhetik.

Tekintsünk vissza múltunkra. Mi volt a magyar erdészet 25 év előtt? Semmi. Voltak ugyan magyar erdők, de azok sorsát idegen nép intézte. A hatalom emberei tagadták annak lehetőségét, hogy az erdőkezeléshez magyar ember is értsen, hogy arról magyar nyelven beszélni, írni lehessen. Ennek azután meg is volt az a következménye, hogy a magyar földbirtokos nem sokat tartott erdejéről s legtöbbször becsülte annak használatából a legelőt, a makkot, meg a gubicsot.

Ha ily szomorúan állott is a magyar erdészet sorsa, még is léteztek már magyar erdészek is. Hogy is lehetett volna az, hogy a magyar földművelés ezen fontos ága nem talált volna saját nemzete gyermekei között művelőkre; hogy a magasztos, a nagyszerű, a szép erdő nem vonzott volna magához magyart!

Igen is, léteztek magyar erdészek, olyanok, kiknek kebelét lángoló hazaszeretet tölté be, s ezek igen helyesen első feladatuknak azt tartották, hogy meg kell mutatni, miszerint az erdőről s annak gazdasági kezeléséről magyar nyelven beszélni, írni lehet, és hogy a magyar földbirtokos, ha nemzete édes nyelvén szólnak hozzá, megérti a beszédet és nem csak érdeklődni fog erdejéért, hanem tenni is.

Ez a meggyőződés volt szülője egy negyed század előtt az „Erdészeti Lapoknak”; ez hozta létre az Országos Erdészeti Egyesületet; a magyar földbirtokos osztály pedig megértette az erdészek nyelvét, hozzájárult alapítványával egyesületünk vagyoni erősödéséhez, a törvényhozás meghozta az erdőtörvényt, a kormány végrehajtotta azt, s íme mostanában kinek jutna eszébe kérdést tenni az iránt, hogy létezik-e magyar erdészet?! Nemcsak létezik, de versenyre áll ki bátran Európa többi országainak erdészetiével.

A múltaknak emléke, a diadalmas küzdelem üdvös eredményeinek tudata s ez a büszke önérzet hoztak össze f. é. december havának 12-én annyi erdészt az Országos Erdészeti Egyesület székházába, hogy a nagyterem alig bírta azokat foglalni magába. Ünnep volt e nap nekünk magyar erdészeknek, mely után az öregebbek, a lefolyt küzdelmekben résztvetteknek szíve sóvárogva várt annyi éven át, s a melyre örömmel és büszkén fog visszaemlékezni a jelen volt fiatalabb nemzedék. Az egyesület székháza az Alkotmány- és Honvéd-utca sarkán áll a Lipótvárosban, az Új-Épületen túl. Most még azt lehet mondani: távol van a város szívtől; de ha felépül az Országháza, eltakarodik az Új-Épület: pa-

litasorok fogják körülvenni, s a főváros legélénkebb, legjelentékenyebb pontjainak egyike lesz a vidék, a hol áll.

Az épület három emeletes, csinosan és sajátsszerűen stílusban épült palota, melynek már külseje elárulja hivatását. Kapuja felett Diana és a favágó szobra jelképezik a munkát, s a testet és lelket edző vadászatot, melyekből bár mindig bőven jutna osztályrészül az utóbbi a jó erdésznek az előbbi fáradságai után.

A második emeleten vannak az egyesület helyiségei: középen a közgyűlési terem, balra a kisterem a választmányi ülések számára és mellette az elnöki szoba, jobbra a szakbeli alelnökök és a titkári hivatalnak 3 szobája. A terem, a szobák egyszerűen, nemesen vannak díszítve és berendezve, s majd ha egyszer jeleseink arcképei fogják a falakat borítani, szakunknak méltó pantheonja leend.

Százhuszat meghaladó férfiúból álló díszes társaság jelent meg a közgyűlési teremben e hó 12-én s nem volt senki, aki örömmel nem szemlélte volna a szép termeket s szívében hálával nem lett volna eltelve azok iránt, akik azok létrehozásán oly fáradhatlanul és oly célirányosan buzgólkodának. Akik adakoztak, alapítottak, gyűjtöttek s az építkezést vezették.

A kegyelet adójának lerovására való pillanat volt ez. Föl is lett használva. Mielőtt a közgyűlés megnyílt volna, az „Erdészeti La-

pok” szerkesztőjének szobájában a kir. erdőfelügyelő szép számú csoportja jelent meg, s a szerkesztőt egy küldöttség meghíván, Illés Nándor m. kir. főerdőtáncsos következő beszédet intézte hozzá:

„Kedves Barátom! A kir. erdőfelügyelői intézmény legkésőbbi szülője a magyar erdészethez. Midőn a magyar törvényhozás létrehozására megadta szavazatát, különös gondoskodásáról tett bizonyosságot, mert törvényeink között alig találhatjuk páráját oly intézkedésnek, amely valamely speciális törvény végrehajtására külön személyzetről gondoskodnék.

Nem könnyen ment az ily mindnyájunk által jónak ismert intézmény létesítését elérni. Hosszas küzdelem által lehetett azt csak foganatosítani s ezen küzdelemből neked, mint az „Erdészeti Lapok” szerkesztőjének is jó rész jutott ki.

Nem volt azonban elegendő a törvényt elnyerni; végre is kellett azt hajtani, be kellett azt vezetni az életbe. Hogy ez úgy történt, amint működni látjuk, azt tapintatos és bölcs vezetésednek köszönhetjük. A nemzetnek, a törvényhozásnak az erdészet ügye számára megnyerése, valamint a törvény célszerű foganatosításáért folytatott küzdelem leghatásosabb eszköze a toll volt, melyet úgy mint az „Erdészeti Lapok” szerkesztője, mint állami hivatalnok egyiránt kitűnő ügyességgel kezeltél.

Ezen tollat megörökíteni kívántuk mi, az előttd megjelent királyi erdőfelügyelő testület képviselőiben, amelynek létrehozása, valamint szervezése legsajátosabb érdemed.

Ennek okából nyújtom át most neked ezen tollat azon kéréssel, hogy azt őszinte tiszteletünk, barátságunk, ragaszkodásunk és írói érdemed elismerése jelül elfogadni szíveskedjél, s azon óhajjal, hogy azt számos évig erdészetiünk javára és dicsőségére az eddig tapasztalt módon használjad.”

Bedő őszinte köszönettel fogadta az ajándékot s körül-belől következőleg válaszolt: „Kedves Barátim! Azt, amit szakunk érdekében tettem, tennem kellett a szakunk iránti ügybuzgalom és lelkesedés hatása folytán, amely táplálékát leginkább azon körülményben találta, hogy szaktársaim inteniómat megérteni, s engem a küzdelemben mindenkor támogatni, velem a síkra kiszállani mindenkor készek valónak.

Ezen buzgalom, ezen lelkesedés ma csak úgy lánghat keblemben, mint lángolt fiatal koromban, mikor pályánkra léptem és annak érdekeiért küzdeni kezdettem. Köszönöm szíves megemlékezéseket s legyetek meggyőződve, hogy e tollat látva, új erőt fogok érezni magamban a további küzdelemre azon nehéz pályán, a melyre a sors állított.”

A toll aranyból készült s lúdtoll alakú, szárnyán ezüstből tölgy ágacska látható makkokkal. Szárán következő felirat olvasható: Bedő Albertnek. Az „Erdészeti Lapok” szerkesztőjének. A kir. erdőfelügyelőség tagjai 1886. december 12.”

Nem sokára azután, hogy ezek megtörténtek, kezdetét vette a közgyűlés. Nem szándékozom annak részletes leírását adni; részletesebben és pontosabban megtalálja azt a t. olvasó a közgyűlés jegyzőkönyvében. Inkább feladatommak tartom foglalkozni az általános benyomásokkal és azon dolgok előadásával, melyekről a jegyzőkönyvek nem szoktak megemlékezni.

Ismert dolog az, hogy a tavalyi közgyűlés alkalmával többen azon óhajításukat fejezték ki, hogy a jubiláris ünnepély nagyobb dísszel ünnepeltessék meg és Rucska a Tivadar kir. főerdőfelügyelő indítványára tanácskozás tartatott, a mely a jelzett célra bizottságot küldött ki, felhatalmazván azt a teendőkre nézve.

A bizottság a nervum rerum gerendarum beszerzésére gyűjtést indított meg és sokat tanácskozott afelett, hogy mi módon lehetne legjobban eleget a ráruházott megbízásnak. Kezdetben az volt a terv, hogy az egyesületnek létrehozása és megerősöbödése körül legtöbb érdemet szerzett férfiak arcképei festessenek le a közgyűlési terem számára.

Később azon nézet nyert többséget, hogy az eddigi példák után indulva, humanus alapítványi tétessék. Hogy a bizottság ezen elhatározásával a szeptet fején találta, semmi sem bizonyítja jobban, mint a gyűjtés eredménye.

A bizottság elnöke, Rónai Antal m. k. főerdőtanácsos majdnem 12.000 forintól szóló alapítványi tőkét jelenthetett be, s az még a közgyűlésen magán kikerekedett, a nevezett összegre. Az alapítvány célja, amint az a jegyzőkönyvből látható, oly szülők jól tanuló gyermekei számára is lehetővé tenni az erdészeti szakban való kiképzést, a kik különben szegénységüknek fogva valamely állami ösztöndíj elnyerésének reménye fejében az akadémiára nem mehetnének. Az alapítvány két e célra szolgáló ösztöndíj adományozását teszi lehetővé. Kívánható ennél díszesebb megünneplése 25 éves működésünknek!

Az „igen” fényes betűkkel odaírva ott ragyogott a jelenlevők arcán; de senki sem adott oly élénk kifejezést örömeinek nagyérdemű elnökiünknek. „Ezen pénzszegény időben, ily szerény körben, oly szép összeget, ily rövid idő alatt összehozni: nagy lelkesedésre, nagy erőre, nagy összetartásra vall; dicsőségére válik a magyar erdészeknek.”

Szép szavak! Jól esnek, mert igazak, mert szívből jöttek. Sok érdemei vannak elnökiünknek; szigorú, józan gondolkozása és törhetlen erélye, sokat használt már egyesületünknek, és az összes magyar erdészek hódolatát vívta ki; de az ily szavak szeretetet ébresztenek.

Az alapítvány egyesületünk egyik legkiválóbb és érdemekben leggazdagabb férfiának nevére lett keresztelve: Bedő-alap. Bedő érdemeit taglalni fölöslegesnek tartom: egyrészt általáno-

san ismereteseek azok, másrészt pedig az nem ide, hanem a magyar erdészet történetének lapjaira tartozik.

Azt azonban még is kiemelendőnek tartom, hogy valamint az erdészek közül Divald volt az, ki a „magyarnak” nevezett Erdészeti Egyesületet összerombolta és a mostani Országos Erdészeti Egyesület létrejöttelét előkészítette; Wagner az irodalmat megalapította: úgy ismét Bedő volt az, a ki azt felépítette, vagyoniilag megerősítette és fejlesztette.

Ezen három erdész, gróf Keglevich Béla és gróf Tisza Lajos erdőbirtokosok pedig, mint elnökök, azok, kiknek a magyar erdészet mai napig a legtöbb hálával tartozik. Ezen tények igazsága igazolja az alapítvány nevének megválasztását. Valóban semmi sem örökítheti meg jeleseink nevét jobban a jótékony alapítványoknál!

Messze tértem el sajátképpen feladatomtól, a közgyűlés történetének leírásától. A szíves olvasó azonban elnéző lesz irántam, ha meggondolja, hogy oly dolgokról emlékezem meg, amelyek mindnyájunkat érdekelnek, s mint ilyenek, soha sem lehetnek fölöslegesek, unalmasak. A közgyűlés hosszan tartott ugyan, de annyi fontos és érdekes tárgya volt, hogy észre se vettük az idő rohanását.

Már elmúlt egy óra, mikor szétszollottunk, hogy újra összegyűljünk a Fróner szállóban. Alig bírt annak nagyterme mindnyájunkat befogadni. Még az ablakmélyedésekbe is asztalkákat kellett felállítani. Nagyszámú és díszes közönség jelent meg ott. Jelen volt nagyérdemű elnökünk grf. Tisza Lajos a két alelnökkel, Bedő Albert orsz. főerdőmesterrel és br. Bánffy Dezsővel, Szolnok-Doboka és Beszterce-Naszód megyék főispánjával, erdészeti kormánybiztossal, akinek nem legkisebb érdeme az, hogy az erdőtörvényt legelső hajtottá végre megfelelően Szolnok-Doboka megyében.

Jelen volt egyesületünk előbbi elnöke grf. Keglevich Béla, számos erdőbirtokos, városi küldött, szakunk előkelőségei és nagyszámú szaktársak.

A felköszöntök sorát az elnök, grf. Tisza Lajos nyitotta meg a legelső magyar emberre, a királyra és legmagasabb családjára. Ezután hosszú sora következett a felköszöntéseknek legnevezetesebb, legérdeműsőbb férfiainkra. Kár, hogy nem volt gyorsíró, aki a szép mondásokat megörökítette volna. Szépen, úgy szólva parlamenti stílusban voltak azok elmondva, bizonyosságot téve arról, hogy a lelkesedés mellett szaktársainknál nem hiányzik a kellő higgadság.

Társadalmi műveltségünknek hathatós bizonyítványa ez, a vendégsereg lehetőleg vegyesen helyezkedett el az asztaloknál; ennek következménye az volt, hogy nem hiányzott a derű, a vidámság. Elnökünk maga látszólag jól érezte magát közhitünk; jó sokáig tisztelvényt meg jelenlétével. Már öreg este volt, mikor a társaság szétszollott, viszontlátásra a jövő évben Kőrmöczbányán. Szép vidéken, szép erdőkben fogjuk jövő évben viszontlátani egymást. Adja Isten, hogy minél többen jelenhessünk meg ott és szemlélhessük a magyar erdészet gyarapodását.

Forrás: Erdészeti Lapok, 1886 december

Mezőgazdaság és erdőgazdaság viszonya 1960–1975

A nyárfavita és a gépesítettség

Erdőgazdaság és mezőgazdaság kapcsolata és érdekellentétei a kezdetektől részét képezték az OEE életének. A 19. században a szolgalmak, a tagosítás, a bérek, a legeltetés és a tilalmak körül alakultak ki ellentmondások, majd 1920 után az adózás, a vámhatárok és az erdősítés álltak a viták középpontjában. Az államszocialista rendszer léte újabb kérdéseket vetett fel.

1960 júliusában, az egyesület kaposvári vándorgyűlésének határozataira hivatkozva, Madas András elnök és Sali Emil főtitkár az állami erdőgazdaságoknak címzett felhívást fogalmazott meg a második ötéves terv teljesítésével kapcsolatban. A körlevél utalt arra, hogy az akkoriban teljes erővel folyó kollektivizáció nyomán az erdészetnek is új kihívásokkal kell szembenéznie: „A népgazdaság második ötéves tervének egyik legfontosabb feladata a mezőgazdaság szocialista átszervezésének meggyorsítása és közeli befejezése. Egyik lényeges feladat az istállók felépítéséhez szükséges faanyagnak jó minőségben, gyors leszállítása. Célzerű volna mozgalmat indítani az anyagnak minél jobb minőségben, határidő előtti leszállítására.” Ez volt az ún. szerfás mezőgazdasági – főleg állattenyésztési – épületek faanyaggal való ellátási akciója.

1965-ben Madas András a helyi csoportok értékelése kapcsán kijelentette: *Ha egy gyenge Tsz-t rendbe teszünk, ezzel nagy segítséget adunk a népgazdaságnak. Ne csak a saját szűk területünket lássuk, hanem a népgazdaság problémáit.*”

Az 1960-as évek elején, a jelentős részben erőszak hatására alakított termelőszövetkezetek és az OEE között nem az istállóépítés volt a legfontosabb érintkezési felület. Abban az évtizedben az országfásításhoz már nem kötődtek a Rákosi-korszak vonatkozásában megfigyelhető propagandaérdek, az országfásítás azonban nem állt le. A fásításon belül egyre inkább előtérbe került az ipari érdekeket szolgáló fajok telepítése, és ennek kapcsán a nyárfajok kérdése. Ez utóbbi az OEE

helyi csoportjainak és szakosztályainak a munkájában is napirenden volt. Az Erdő lap a következőképpen határozta meg az OEE egyik regionális jelentőségű 1963-as eseményét: „*Új elnökségünk munkatervének egyik lényeges pontja tanulmányutaknak, ankétoknak szervezésével az erdőgazdálkodás fejlesztése szempontjából legidősebb kérdések megvitatása, egy-egy fontos gazdálkodási kérdésnek sokoldalú megvilágítása, az általánosan belül egyes szakfeladatok sajátos táji megoldásának kialakítása. Ennek az elgondolásnak a jegyében tartotta az Egyesület debreceni csoportja az Erdőművelési Szakcsoport közreműködésével táji nyárkonferenciáját az elmúlt év október 10-11-én a Hajdúsági Áll. Erdőgazdaság területén.*”

Azt, hogy a nyárfa hogyan merült fel az egyesület és a termelőszövetkezetek kapcsolatában, leginkább egy Somogy megyéről készült jelentésből ismerhetjük meg. A szerző úgy ítélte meg, hogy az adottságok a megyében jók, s mintegy 6000 hektár nyár telepítése lehetséges. A tervezet szerint a feladatból a MÁV és a vízügyi hatóság mellett a térszerekre jutott a legnagyobb rész. A szerző ugyanakkor felhívta a figyelmet arra is, hogy a szövetkezetek gondatlanságából, a legeltetésből származó károk nyomán, a korábbi években a

csemeték 40-70%-a elpusztult. A Somogy megye nyárfásításáról szóló dokumentum tehát az ipari igényekből és a tervekből fakadó növekedési kényszernek, valamint az érdekkülönbségekkel adódó ellentéteknek is hangsúlyt adott.

A nyárfaprobléma a második világháború után évtizedeken át kísérte a magyar erdészetet. A jelenség sokban hasonlított a korábbi évtizedek akácdilemmájához. A nyárfakérdés az államszocialista rendszer modernizációs elképzeléseinek, s az erdészet, valamint az OEE ebben játszott lehetséges szerepeinek számos jellemvonását tükrözi. A marxista ideológiai alapokból és az utóévi hidegháborús logikájából egyaránt következő „közgazdasági”, vagyis ipari termelést hangsúlyozó szemlélet könnyen a mennyiségek és évek dogmatikusan egysíkú levezetésévé egyszerűsödött. Ezt a szemléletet egyes erdészek, az 1960-as évek elején például Babos Imre és Tóth Károly ellensúlyozták, amikor rámutattak az ökológiai rendszerek összetettségére és az egyszerű egyenleteken alapuló tervezés lehetetlenségére. Az egyesület fórumai, így a lap és a helyi rendezvények teret nyitottak ezen szemléletek ütköztetésének. Ehhez hozzá kell tenni azt is, hogy az 1960-as és 1970-es évek modernitása a legkorábbiaknak gondolt nemzetközi gya-

korlatok átvételét is jelentette. Ez igaz volt a nyárfavitára is.

Az országfásítás mellett a kor kulcsszavai a gépesítés és szakosítás voltak. Ipari jellegű bevezetése az 1960-as évek közepén mind a mezőgazdaság, mind az erdőgazdálkodás területén kényszerként és kihívásként jelentkezett. *Jerome René* 1964 nyarán, a korra jellemző címmel (*A vespriemi gépesítési tapasztalatcseréről*) megjelent cikke tükrözi a dilemmákat: „Mindezek arra hívják fel a figyelmet, hogy a gépesítés nem válhat öncéllá, a gépesítőnek egyben erdőművelőnek is kell lennie. A gépesítéssel elérhető megtakarítások hiábavalók, ha a munka nem szolgálja a művelési érdekeket.” A Mezőgazdasági és Élelmezési Minisztériumban 1971-ben készült, *Az Északi-középhegység fagazdaságának fejlesztési irányai* című tanulmány megmutatja azokat a kereteket, amelyek között a korabeli kormányzat elképzelte az erdészet helyi és regionális szintű működését. Az írásból kiderül, hogy a fásítás és a gépesítés, valamint az erdészeti és helyi mezőgazdasági érdekek összehangolása érdekében tett erőfeszítések a minisztérium látásmódjában egyetlen fejlesztési és tervezési célrendszert alkottak. A dokumentum szerint a három megyét átfogó régióban „figyelemmel a mezőgazdasági hasznosítás nagy területeken kedvezőtlen adottságaira, az erdő célú hasznosítás fokozottan előtérbe kerül.” Az anyag további érveket sorakoztat fel emellett, hogy az Északi-középhegységben a faipart fejleszteni kell: a bányászat megszűnése munkanélküliséget eredményez, a vidéki lakosság száma gyorsan csökken, illetve az erdő ún. közjóléti funkciói, vagyis az üdülés, a vadgazdálkodás és a természetvédelem ott különösen fontosak.

A tanulmány szerint az Északi-középhegység erdeinek 24%-a, a fásítás céljára rendelkezésre álló területnek a 90%-a tartozott termelőszövetkezetekhez. A fejlesztés irányát elsősorban az jelölte ki, hogy a termelt farostfa-forgácsfa arányát és a munkafolyamatok gépesítettségét a tanulmány az országos átlaghoz képest alacsonynak és fejleszthetőnek ítélte. Ezért növelni kellett az erdőterületet, azon belül az erdefenyő arányát, javítani a térszek által átadott terület talaj-előkészítő munkáinak a színvonalát, és törekedni

kellett a „központi rakodói felkészítés technikai feltételeinek megteremtésére, s a nagy hatékonyságú gépek széles körű alkalmazására”. A tanulmány megjegyezte, hogy az erdészet munkaszervezési problémákkal is küzdött. Ez önmagában nem volt szokatlan megállapítás, s az erdészet munkaerőhiánya a régiót az 1950-es években külön is jellemezte.

A megoldási javaslat azonban újszerű volt: a szerző kíváncsún tartotta, hogy az EFAG-ok és a termelőszövetkezetek közös vállalkozásba kezdjenek, illetve általában is összehangolják fejlesztési programjukat. Akár ez a tanulmány is befolyásolhatta, hogy 1974-ben Egerben került sor a vándorgyűlésre és a Fagazdasági Műszaki Napokra is. 1973 decemberében *Király Pál* főtitkár és *Riedl Gyula* az esemény külső bejárásai kapcsán kérte fel a szajlai Búzakalász MgTsz vezetőjét, hogy ismertesse a szövetkezet erdőgazdálkodását. A téveszelnök arról számolt be, hogy a szántók olyan domboldalakon fekszenek, amelyek túl meredek a gépesített műveléshez, ezért talajvédelmet szolgáló erdősítési munkákról, faipari technológiai elmaradottságról, piacra jutási problémákról, valamint gyengén képzett és elvándorló munkaerőről számolt be. *Vancsó Jenő* kiemelte azt is, hogy az akácok Erdőfelügyelőség által előírt átalakítása ellentétes a méhészet érdekeivel.

Mind a nyárfavita, mind a gépesítés ellentmondásai azt mutatják, hogy az államszocialista korszak mérnöki ethosza nem eredményezte azt, hogy a természet és kultúra találkozása kiszámíthatóvá váljon. Sem a nyárfatelepítési program, sem a gépesítés nem elszigetelt, kizárólag a keleti blokkra jellemző jelenségek voltak, s ez nyelviileg is egyre világosabbá vált. Az 1960-as évekre a szovjetizáció nyelvét felváltotta a közgazdasági, racionalizáló érvelés. Ennek ellenére a válaszok és a viták újra és újra feltöltődtek ideológiai lendülettel. Ebben az összefüggésben az erdőgazdaság és mezőgazdaság kapcsolatában nem volt kevesebb az ellentmondás, mint a megelőző évszázadban. Ezek azonban kevésbé voltak egyértelműek és elfogadottak az 1945 után kialakított új intézményi-gazdaságirányítási keretek között. A két ágazatot mindamelllett az évszázados konfliktusok

nál mélyebben formálta a vidék-város viszony drasztikus átalakulása, elsősorban a munkaerő városba áramlása.

Balog Róbert, történész

Archív fotók: OEE Wagner Károly
Szakkönyvtár

Felhasznált irodalom

- Jerome René: A vespriemi gépesítési tapasztalatcseréről, *Az erdő*, 1964/7. 300–301.
Az erdő, 1974/10. szám.
Az 1962–64-es nyárfa-vita cikkeiből
 Babos Imre: Hozzászólás Polner Antal: „Érdemes volna-e” c. tanulmányához, *Az erdő*, 1963/3. 105–106.
 Babos Imre: Viszontválasz Borsos Zoltánnak, *Az erdő* 1964/7.
 Borsos Zoltán: A fajaj megválasztás néhány kérdéséről Nyugat-Dunántúl térségében, *Az erdő*, 1962/12. 537–46. Borsos Zoltán: Válasz a fajajmegválasztással kapcsolatos hozzászólásokra, *Az erdő* 1964/7. 331–332.
 Cebe Zoltán: Hozzászólás a fajajmegválasztás kérdéséhez, *Az erdő*, 1964/4. 185–186.
 Jerome René: Tudományos ülés a külföldi gyorsan növő fafajok kérdéseiről, *Az erdő*, 1963/2. 92–93. Jerome René: Hajdúsági nyárkonferencia, *Az erdő*, 1964/2. 82–85.
 Papp Mihály: Hajdú-Bihar megye nyártermesztésének termőhelyi alapjai, *Az erdő*, 1964/4. 166–174.
 Polner Antal: Érdemes volna-e? *Az erdő*, 1963/2. 9–104.
 Tóth Károly: Hozzászólás Polner Antal: „Érdemes volna-e” című tanulmányához, *Az erdő*, 1963/5. 203–204. ■

Epilógustervezet az OEE Székház Per 2000–2002 című kötethez

Mielőtt bárki keresni kezdené a címben szereplő könyvet, tisztázni szeretném, hogy nem jelent meg hivatalos kiadványként, mindössze két példányban létezik. Az egyik bekötött példány az Országos Erdészeti Egyesület (OEE) Wagner Károly Könyvtárában érhető el, a másik pedig dr. Czerny Károlynál, aki a benne lévő dokumentumokat összegyűjtötte és bekötötte.

Mégis azt kell mondanom, hogy számunkra igen fontos dokumentumgyűjteményről van szó, erdészettörténetünknek, az OEE történetének egy máig le nem zárt ügyéről, az OEE 130 éve felépült és 1886. augusztus 1-jén az egyesület által birtokba vett, majd 1886. december 12-én ünnepélyes közgyűlés keretében avatott, Budapest V. ker. Alkotmány utca 6. szám alatti székházának ügyéről.

Szeretném, ha mindnyájan tudnánk erről a kötetről, mert több okból is óriási jelentőségű. Mindenekelőtt azért, mert egy valóban egyedülálló iratgyűjtemény! A kötet tartalmazza a székház telkének megvételével, az építésével, a korabeli telekkönyvbe történő tulajdonjog bejegyzésével (az akkor hatályos telekkönyv-vezetési szabályokat előíró jogszabály, a „Rendtartás” szerinti szakszóval: bekebelezés) kapcsolatos egyes iratokat, majd az épület 1949. február 20-tól folyamatosan bekövetkező állami szervek részére történő igénybevételi KÖZELBIZ (Közületeket Elhelyező Bizottság) végzéseit, és az 1953. február 5-i Fővárosi Tanács VB államosításáról szóló ügyiratszám nélküli határozatán túl a megkísérelt visszavételi

kezdeményezések iratait, köztük a visszavétel ügyében indult és a Legfelsőbb Bíróságon a 2002. július 3-i Pf.I.25.638/200/4. számú a Fővárosi Bíróság 4.P.22.650/1999/12. számú, az OEE kereseti kérelmét elutasító ítéletét helybenhagyó ítéletét is, összesen több mint hetven írományt, iratot, feljegyzést és levelezést.

Emellett pedig olyan több évtizedes eseménysor jelenítődik meg bennük, ami ebben az ügyben részletesen dokumentálja a két főszereplő, az államhatalom képviselőinek és az egyesületnek az ügyben tanúsított viselkedését is.

A székház államosítással történő elvételét sokszor emlegetjük annak a problémának a forrásaként, amellyel az egyesület elvesztette anyagi függetlenségének utolsó bázisát is. Biztosan sok igazság van ebben a megállapításban, bár nem feltétlen helytálló, hiszen egy meglévő ingatlan hasznosítása sem mindig hoz akkora jövedelmet, mint szeretnénk, vagy várhatnánk tőle.

De valami igen fontosat is hordoz még ez a több évtizednyi iratokban rögzült történelem, szerintem ez magának a függetlenségünknek a kifejeződése, annak, hogy soha nem nyugszunk bele a minket ért igazságtalanságba, nem mondunk le a közösségünk által épített székházunkról. Azért is óriási jelentőségűek az iratok, mert a közösségünket arról az oldaláról is bemutatja, hogy milyen sokan, mekkora bátorsággal és milyen nagy lelkesedéssel vettek részt eddig is ebben a munkában, tehát dokumentálódik az is, hogy *az OEE valóban igazi közösség!*

Az OEE székháza egykor és ma

Ennyi kitérő után néhány dokumentum bemutatását is felhasználva tekintsünk bele székházunk történetébe.

Az 1851. június 30-i Esztergom Fürdő Szállóban történő megalakulását követően, az Ungarischer Forstverein székhelye Pozsonyban volt (1862-től a neve Magyar Erdész-Egylet, szakfolyóirata ettől kezdve kétnyelvű). A Magyar Erdész-Egylet 1866. december 9-i rendkívüli közgyűlésén Divald Adolf indítványozta, hogy a székhelyet Pozsonyból

Pestre költöztessék. Ez 1867 márciusában megtörtént, a székhely a titkári hivatal kialakítása után Pozsonyból a Budai Várba költözött. Majd tíz év elmúltával, 1876 novemberétől egy újabb bérleményben, a Pesten lévő Hold utca 21. szám alatti ház második emeletén kapott elhelyezést.

Az OEE vagyoni helyzete 1883-ra érte el azt a szintet, hogy saját székház építésére gondolhasson. 1884. szeptember 15-én tartották Pécsen azt a közgyűlést, mely jóváhagyta az előterjesztők telekvásárlásra tett javaslatát, és az azon létesítendő épület tervezetét.

A Budapest Fővárosi Tanácshoz fordultak kérésükkel és kezdeményezték a főváros tulajdonú, a Lipótváros Honvéd és Alkotmány utca sarkán álló 1030. hrsz.-ú 231,22 négyszögöl nagyságú városi telek megvételét. 1884. november 12-én 732. ügyszámmon tárgyalta a Közgyűlés az egyesület kérését és úgy döntött, hogy a telket négyzetötenként 50 forintért átengedi az egyesület tulajdonába, lényeges feltételként kikötve, hogy a birtokbavételtől számított három éven belül az egyesület köteles azt beépíteni a környék díszére szolgáló 3 emeletes házzal, majd erről a 732./1884. közgyűlési számú határozatában (1. ábra) az egyesületet értesítette.

Az építési tervek elkészítésével Czigler Győző építész, a Műegyetem tanárát bízták meg, aki addig már számos neves középületet tervezett Budapesten, pl. a Hold utcai vásárcsarnok épületét, a Rózsák terén lévő görög-katolikus templomot, a Műegyetem fizikai és kémiai épületeit. Czigler később megbízást kapott a kivitelezés felügyeletére, megvalósítására is, a rábízott tervezési és kivitelezési munkákat határidőben és kiválóan elvégezte.

Az épületbe költözés 1886. augusztus 1-jével kezdődött, a teljes birtokbavételre 1886. augusztus 12-én került sor, majd

Emléktábla Herpay Imre elnök idejéből

1886. december 12-én ünnepélyes közgyűlés keretében felavatták a székházat. Megemlékező cikkében (Erdészeti Lapok CXXXVII. évf. 6. szám, 2002. június) Riedl Gyula így ír a felépült székházról:

„1885. május 3-án megalakul az Építési Bizottság Tisza Lajos elnöklével, tagjai Bedő Albert és Lutzenbacher Pál, a bizottság jegyzője Horváth Sándor egyesületi titkár.

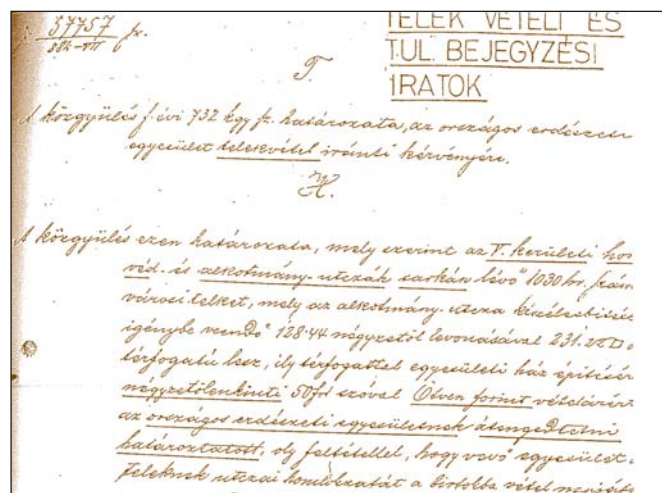
Az épületben a földszinten és az első emeleten lakásokat alakítottak ki, a második emeleten voltak az

irodabehelyiségek, a közgyűlési terem, a tanácsterem, a titkár, az alelnökök, az adminisztráció, a könyvtár és olvasó, valamint az Erdészeti Lapok szerkesztőségének helyiségei. A harmadik emeleten vendégszobákat alakítottak ki. A lakásokból három szolgálati lakás volt; a földszinten a gondnoki, az első emeleten a titkári, a második emeleten az altszti lakás. A 19 lakásban 1942-ben 61 lakó volt. Az épületben összesen 151 helyiséget alakítottak ki.

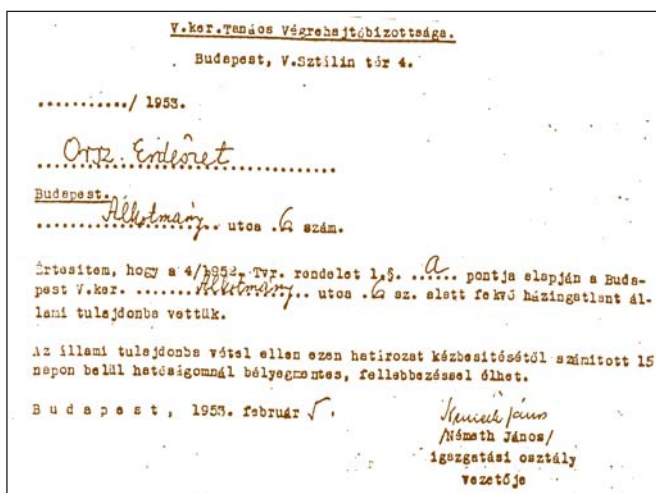
Ez a ház volt a kobója az erdők és a természet védelméről szóló 1935. évi IV. törvény előkészítésének, a végrehajtás munkájában való részvételnek. Itt tett váratlanul látogatást 1888. február 12-én Rudolf trónörökös és február 28-án váltotta be meglátogatási ígéretét I. Ferenc József, aki szobáról szobára járva gyönyörködött az agancsokban, gyűjteményekben és hallgatta meg a vendéglátók tájékoztatását az egyesületi munkáról. E házban élt és halt meg az erdészek legnagyobbika, Bedő Albert, akit 1918. október 23-án lépcsőházi ravataláról szállítottak a báromszéki Kálnokra; gyászolta az I. és II. világháborúban bőségesen halt tagjait – sokszor lengett a fekete zászló az épület homlokzatán.”

A padlásterét 1944-ben ért bombatalálaton kívül súlyosabb második világháborús kár nem érte az épületet. 1948 márciusában pedig már ott tartotta zászlóbontó közgyűlést az egyesület. Már akkor félő volt, sejteni lehetett, hogy az épület áldozatul esik az államosításnak.

Az elvétel gyakorlatához tartozott a 40'-es évek végén, 50'-es évek elején, hogy először ezeket az irodaház-lakóház jellegű épületeket különböző kormányzati szervek részére ún. véghatározatokkal (nem fellebbezhető végzésekkkel) igénybe vették a KÖZELBIZ (Közületek Elhelyező Bizottság) révén, emiatt az egyesületnek is ki kellett költöznie a KÖZEL-

1. ábra. Tulajdonbavételi és bejegyzési irat

2. ábra. V. kerület VB batározata az állami tulajdonba vételről

A kovácsoltvas díszen az erdészcsillagot stilizált vadbőrre helyezték el

BIZ által megadott épületekbe az előírt határidőre. Így először a TERVHIVATAL, majd a Külkereskedelmi Minisztérium részére kellett fokozatosan átadni előbb részlegesen, majd teljes egészében, bérleti díj fizetésére szóló szerződési kötelezettséggel (amit aztán egyik szerv sem fizetett meg az OEE-nek). Ezek a KÖZELBIZ-es döntések egyébként fél A4-es, rossz minőségű előstencilezett formanyomtatványra íródtak, igen gyenge minőségű papírra, sőt az államosítás iratai is hasonló „igénvességről” tanúskodnak.

Ezt követte az államosítás (2. *ábra*) az 1952. évi 4. számú törvényerejű rendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján. Erről viszont tudni kell, hogy a rendelet 4. §-a szerint, az OEE-t mint a dolgozók társadalmi szervezetét az államosítás alól mentesíteni kellett volna.

Az OEE akkori vezetősége a szűkös lehetőségekhez mérten próbálta már előre kivédeni az államosítás veszélyét, szerződést kötött a Külkereskedelmi Minisztériummal mint kijelölt bérlővel, hogy elengedi a bérleti díj fizetését, ennek megfelelően a Minisztérium eljár annak érdekében, hogy az ingatlant ne vonják államosítási eljárás alá. Ezt az ígéretét – a később bekövetkezettek szerint – a Minisztérium nem tartotta be.

Az államosítási eljárás első körben nem érintette ezt a belvárosi ingatlant. Erről tanúskodik az a jegyzék, mely szerint több más ingatlannal együtt pótlapon vették fel az államosítási jegyzékbe. Az V. ker. Tanács VB államosításról szóló döntését az OEE megfellebbezte, amit aztán senki nem bírált el, a fellebbezést úgy észrevételezték, hogy azt egyetlen szóval jelezték a jegyzék 9. oszlopában lévő felszömlést jelző *igen* megjelöléssel.

Végül megszületett a telekkönyvi bejegyzéshez szükséges illetékes járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság végzése is, melyről az egyesület határidőben nem értesítették, emiatt

ellene fellebbezni sem tudott. Az eljárás végeredményeként pedig a telekkönyvekben átvezették az állami tulajdonba vételt (bekebelezés az állam javára) (3. ábra).

A dokumentumok közt szereplő V. ker. Tanács VB – iktatószám nélküli – államosításról szóló döntése kiemelt figyelmet érdemel!

Ezt az előstencilezett formanyomtatványt ugyanis két különböző személy töltötte ki. Más személy töltötte ki a fejlécben az ingatlan tulajdonosa részére fenntartott kipontozott részt, és más valaki az összes többi rovatot.

A fejlődésben a tulajdonosnál az szerepel, hogy „Orsz. Erdészeti”, meglehetősen nehézkes írással. Igen figyelemre méltó egyrészt az, ahogy az „Erdészeti” szóban az „é” betűt pl. a francia nyelvben szokásos háztető grafémával írta az ismeretlen kitöltő, ilyen hangjelölés a magyar nyelvben, az „ABC”-ben nem használatos.

Másrészt igen érdekes az is, hogy helytelen a tulajdonos megjelölése, hiszen ilyen nevű tulajdonosa nem volt soha az ingatlanoknak, ugyanis a rovat kitöltője nem írta ki teljesen az „Országos Erdészeti Egyesület” tulajdonosi nevet, hanem elhagyta az „Egyesület” szót, az „Országos Erdészeti” szövegrészt pedig rövidítette. Vélhetőleg tehát arról van szó, hogy az illető csak nem ismerte kellően a magyar nyelvben használatos latin „ABC” írásjeleit, és el kellett neki magyarázni, hogyan kell, vagy kellene leírnia, végül így sikerült neki. A hivatali döntés többi részét egy bizonyos *Németh János* nevű illető, az igazgatási osztály vezetője töltötte ki, iskolázott jól olvasható formás írással, de egyértelmű, hogy a döntés csak névleg az övé. Mindenesetre tény, ennek az ismeretlen, magyarul írni kevésbé tudó embernek a döntése maradt érvényben, s az ő döntését oly mértékben tiszteletben tartották az államosítási eljárásban részt vevő hivatalnokok, hogy az államosításról szóló tanácsi pótjegyzékbe is ez a hibásan írt rövidített „Orsz. Erdészet” tulajdonosi elnevezés került!

926		sorszám.	(B Tulajdonilap.
Sor-szám	1	Erk. 1926. szeptember hó 13-án 24020. sz. sz. Külkereskedelmi nyilatkozatok nyitól napjának követ. területén a pesti 1021. sz. telekhelyi területén fekvő 1030 helyrajzi számú ingatlan ide 1926. május 24. 907. sz. helyrajzi szám alatt náttartatlan nyelvényképző állással átgyengítették, Teljes: 13,700 fut. sz. sz. tulajdonjog az 1885. május hó 27-én kelt utolsó nyelvényi alapján az 1886. május hó 3-án kelt 3877. sz. sz. kancellári nyelvényi alapján, az Országos erdőészeti egyesület javára behatárolt. <i>Pándó János</i> telekhelyi vezető	Jegyzet
2	3322. sz. 1952. sz. Tulajdonjog Magyar Állam javára (4/1952. tvr.)	Erk. 1974. április 1-én 12797. sz. sz. A Külkereskedelmi Minisztérium 60.668/1974. sz. megkeresése alapján az A. l. sor. sz. ingatlan kezelője a:	2. B. sz.
3	4. Külkereskedelmi Minisztérium.		

3. ábra. Hiteles telekkönyvi betét másolata

A véglegesen államosított ingatlanokról szóló jegyzékben később ezt a téves tulajdonosi elnevezést javították (de ott is hibásan!) „Országos Erdészeti Szövetség” elnevezésre. Végzetül bejegyzésre került a telekkönyvbe is a járásbíróági végzés.

Megjegyzendő, hogy az 1952. évi 4. számú Tvr. végrehajtására kiadott 14/1952. (II.17.) M. T. számú rendelet kifejezetten az 1952. évet jelöli ki az államosítás végrehajtására és napra pontos hatánapokban megadja, hogy az államosítás egyes lépéseinek milyen sorrendben kell történnie, viszont a pótejyzékbe vételek miatt az OEE székház esetében ez már 1953-ra tolódik át, ezért az eljárás sorrendje is „borul”, a kötelező jegyzék kifüggesztések – ha voltak – és hatánapok pedig a jogszabályt olvasó számára ellenőrizhetetlen időpontokra tevődtek a rendeletben foglaltakhoz képest.

Az államosítást követően az egyesület további kísérleteket tett székháza visszavételére még a szocialista időkben, ezek közt is vannak dokumentált próbálkozások. Az egyetlen siker ebből az időszakból a birtokbavétel 100. évfordulóján a Honvéd utca felőli homlokzaton elhelyezett emléktábla. Jelentősége nem lebecsülendő, hiszen így is tudtára adtuk, adjuk legalább ott az épületben dolgozóknak, a járőkelőknek, hogy miért is áll ott ez az épület, ki volt az építtetője és tulajdonosa.

A rendszerváltozás hajnalán újabb kezdeményezések, próbálkozások voltak a visszavételre, de sajnos ezek is kudarcot vallottak. Így jutott el a 90-es évek derekára az OEE ahhoz a döntéshez, hogy megpróbál peres úton érvényt szerezni jogos igényének. Székház Bizottság alakult, és komoly előkészítési munkák után perre vitték a székház ügyét.

A Fővárosi Bíróság a 4.P.22.650/1999/12. számú 2000. április 4-i ítélete a keresetünket elutasította. Az OEE fellebbezte a Legfelsőbb Bíróságon (LB) az ítéletet, de a fellebbezés során az LB a Pf.I.25.638/2000/4. számú 2002. július 3-i ítélete az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Idézet az LB ítéletének indokolásából: „Mindezekből következően a bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy a felperes által sérelmezett állami tulajdonba vétel jogszerűségét felülvizsgálja, így nincs alap arra, hogy az állam jogszerzésére vonatkozó ingatlan-nyilvántartási bejegyzés érvénytelenségét megállapítva elrendelje annak törlését és a felperesi jogelőd tulajdonjogának visszaállítását, illetve a felperes tulajdonszerzésének megállapítását.”

A kissé hosszúra sikeredett történetet összefoglalva: A Legfelsőbb Bíróság döntése után a jelenlegi jogi helyzet tehát az, hogy ma is egy vélhetőleg nem magyar ember által – a szovjet mintát maximálisan utánzó – az államosításról egyébként jogszerűtlenül hozott és mélységesen igazságtalan döntés van érvényben, aminek az igazságos rendezése mindenképpen indokolt és időszerű!

Az igazságtalan döntések sorozatának helyrehozatalára talán most kínálkozik a leginkább esély, részben annak okán is, hogy egyik tavaly év végi határozatában a kormány döntött a Gazdasági Minisztériumnak az említett Alkotmány utcai székházból a Budai Várba történő költöztetéséről. A székházat is érintően a Belügyminisztérium és a Nemzetgazdasági Minisztérium budai Várnegyedben történő elhelyezésével kapcsolatos intézkedésekről szóló 1837/2015. (XI. 24.) Korm. határozat (továbbiakban: Határozat) 1. pontja b) alpontja szerint, „a Kormány a budai Várnegyed történelmileg biteles helyreállítását és megújítását keretében, a Várnegyedben található, a kulturális és történelmi örökség részét képező épületek eredeti állapotát és történelmi funkcióját helyreállítva, a

Nemzeti Hauszmann-tervben foglaltakkal összhangban egyetért azzal, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium a Budapesti I. kerület, Szentbárámság tér 6. szám alatti ingatlanban kerüljön elhelyezésre.

Felelős: a b) alpont tekintetében a nemzetgazdasági miniszter a Miniszterelnökséget vezető miniszter bevonásával. Határidő: 2017. december 31.”

Az LB ítélete után a jelenlegi helyzetre tekintettel egy dolgot remélhetünk, és ezért is adtam a cikk címében az epilógusterveztet elnevezést, ha peres úton nem, de jogszabállyal, erre alkotott törvény alkotásával is visszaadható az OEE részére a jogos tulajdona!

Az államosítás idejénél maradvá emlékeztetőként említeném meg a korra jellemző egyik jogszabályt, a szerzetesrendek működési engedélyéről szóló 1950. évi 34. számú törvényerejű rendeletet, ami a magyar történelemben több évszázadon át a hazát szolgáló rendek működését összesen 4 (!) §-ban szinte 100 százalékleben megszüntette, ugyanazzal a lakonikus rövideggel, ahogy a székházat előbb igénybe, majd állami tulajdonba vették.

A jogszabálynak tehát nem kéne hosszúnak lennie, hiszen a korabeli államosításokról, elvételekről hozott döntések sem voltak éppen bőbeszédűek.

Ahogy az OEE SZÉKHÁZ PER 2000–2002 című kötet dokumentumaiból is kitűnik, ennek a történetnek rengeteg „szerzője” van. A kötet epilógusa hiányzik, s a jó befejezéshez én úgy gondolom most rajtunk kívül a jogszabályalkotóknak is hozzá kell tudni járulni, mert a székház ügye megoldásra váró közös ügyünk, jól is csak közösen oldhatjuk meg.

Amit, és ami alapján minden erdész és egyesületi tag tehet ezért az ügyért, azt dr. Czerny Károly erdőmérnök kollégánk fogalmazta meg talán legjobban az egyesületen belül megalakult Székház Bizottság elnökeként tett összefoglaló jelentésének 8. pontjában, amiben minden tagtársat feljogosít ennek a feladatnak bármilyen segítség nyújtásával történő támogatására. De ugyanígy Riedl Gyula már idézett cikkének záró sorai is feljogosítanak, sőt köteleznek mindnyájunkat erre:

„Nekiünk pedig ez a ház nem hideg kő és téglátömege. Ezt a házat 1884. szeptember 15-én a Pécsi Közgazdasági Társaság építtette, több száz magyar erdész és erdészbarát szíve melege hordta össze. Kötelességünk megőrizni ezt a meleget, reménykedve az igazság győzelmében, a majdani visszatérésben.”

Schweighardt Ottó
okl. erdőmérnök

A bazaltvidékektől a dolomitokig

Szakmai tanulmányút a Keszthelyi-hegységben

Az OEE Nagykanizsai Helyi Csoportja szakmai tanulmányút keretében a Bakonyerdő Zrt. Keszthelyi Erdészetének területére látogatott 2016. május 31-én.

A szép, napos, tavaszi időben elsőként a Zalahalápi Parkettagyárat tekintettük meg, ahol a nemrég kialakított új bemutatóteremben *Horváth Iván*, a Bakonyerdő Zrt. termelési és kereskedelmi vezérigazgató-helyettese, az OEE Pápai Helyi Csoport elnöke fogadott és köszöntött bennünket.

Röviden tájékoztattott a parkettagyár történetéről, az elmúlt időszakban végrehajtott fejlesztésekről, a piaci viszonyokhoz alkalmazkodó technológiai újításokról és a jövőbeli elképzelésekről. 2005 tavaszán, az országban elsőként itt kezdték meg a PanLoc rendszerű, önzáró készparketta gyártását. A napjainkban évente több mint 730 ezer négyzetméter parkettát gyártó üzemben 2011-ben átadott felület-előkészítő és felületkezelő gépsor kapacitását már a távlati tervekben elképzelt 1200 ezer négyzetméter parketta termeléséhez igazították. Az antibakteriális bevonatrendszerrel ellátott parketta, ma már minden termékük ilyen tulajdonságú, 2011-ben Magyar Termék Nagydíjas lett.

Ezt követően *Somogyi Imre* gyárigazgató vezetett körbe minket a gyárban, és az alapanyag-kezeléstől kezdődően a méretre vágáson, daraboláson, osztályozáson, ragasztáson, préselésen és felületkezelésen át valamennyi technológiai folyamatot részletesen bemutatta. Visszaérkezve a bemutatóterembe, a frissítő elfogyasztása után elköszöntünk vendéglátóinktól, majd busszal folytattuk utunkat a Keszthelyi Erdészet területére.

letére. Elsőként a Sarvalyi-pihenőhöz érkeztünk, ahol *Szakács István* erdészeti igazgató köszöntött bennünket, majd tájékoztattott az erdészet természetföldrajzi és gazdálkodási viszonyairól.

Ezután *Hoffman Pál* erdőgondnok vezetésével megtekintettük a Zalaszántó 52 F erdőrészletben folyó erdőfelújítási munkákat. A természetvédelmi és Natura 2000 rendeltetésű erdőterületben a kimagasló mennyiségű makktermés miatt kb. 50%-os erélyű ernyős bontást hajtottak végre, a megjelenő kocsányos tölgy újulatot lisztharmat elleni permetezéssel, helyenként bozótirtással és folyamatos ápolással védik, mindezt kiegészíti a vadkár megakadályozására létesített panelek kerítés.

A továbbiakban Sümeg községhatárban tekintettünk meg két bükkös felújítást, ahol *Horváth Attila* erdőgondnok vezetésével a korábbi években gyenge erélyű bontásokat végeztek. A

dolomitrégióba, ahol egészen más összetételű faállományok alkotják az erdőtársulásokat. A pályázati forrásból (Országos Kékkör fejlesztése) kialakított Bélapi-pihenőben felfrissülve telepjáró kisbuszokkal indultunk a Balatongyörök feletti, ugyanazon pályázat révén megvalósult Batsányi-kilátóhoz, ahonnan pazar kilátás nyílik a Balatonra és a környező tanúhegyekre.

A meredek domboldalakon tenyésző természetvédelmi és parkerdő rendeltetésű erdők Natura 2000 oltalom alatt is állnak. Az elmúlt időszak kedvezőtlen időjárása következtében a feketefenyvesekben nagymértékű száradások jelentek meg, emiatt egészségügyi fakitermeléseket és egyenletes bontásokat végeztek, melynek hatására az állományok kezdenek átalakulni virágos kőris és molyhos tölgy alkotta erdőkké. A sérült egyedek visszavágásán kívüli erdőművelési feladat az első kivétel és a pótlás, a fakitermelések során pedig a feketefenyő folyamatos eltávolítására törekcszenek.

Miután a kilátóból megcsodáltuk az eléünk táruló gyönyörű tájat, a szakmai nap utolsó állomására érkeztünk Nemesvitára. A festői környezetben fekvő Csali Szőlőbirtokon *Varga László*, a Bakonyerdő Zrt. vezérigazgatója fogadta és köszöntötte a helyi csoportunk tagjait. Vendéglátóink jóvoltából a tartalmas szakmai programot követően a Balaton-felvidék gasztronómiájába is belekóstolhattunk, és a napközben látottakat baráti beszélgetés közben oszthattuk meg egymással. Köszönjük!

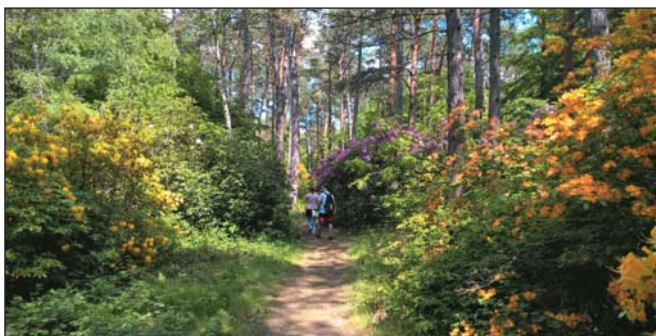
Fűr Tamás

OEE Nagykanizsai HCs

Családi Nap a Varázskertben

Immár 9. alkalommal, közel 170 fő részvételével rendezték meg az OEE Szombathelyi Helyi Csoport Családi Napját, ezúttal a Jeli Arborétumban. Az arborétum szomszédságában felállított sátorban a vendégeket gazdag reggelivel fogadta a házigazda Vasvári Erdészeti lelkes csapata. Horváth Gábor HCs titkár és Orbán Lajos, a Vasvári Erdészeti igazgató köszöntőjét követően Bakó Csaba HCs elnök üdvözölte a helyi csoport tagjait és hozzátartozóikat.

A Családi Nap célja, hogy az Országos Erdészeti Egyesület a helyi csoportjain keresztül nyisson a nagyközönség felé, minél szélesebb körben megismertette az Egyesület munkáját. Idén némi nosztalgia is keveredett a pompás rododendronilattal, hiszen innen indult annak idején rendhagyó útjára a családi napi rendezvény. Az elmúlt évek során a Szombathelyi Erdészeti Zrt. számos közjóléti fejlesztést valósított meg az arborétumban és annak környezetében, így érdemes újra és újra ellátogatni a kertbe, mert biztosan találunk újabb felfedezni valót.

A folytatásban az elnök ismertette az idei év eddigi legfontosabb eseményeit, majd egyperces néma csennddel emlékeztünk meg a tavalyi családi napi rendezvény óta elhunyt *Békó Albert*, *Németh Imre*, *Sipos László*, *Sóth Ervin* és *id. Takács Zoltán* tagtársunkról. Végezetül Horváth Gábor HCs titkár tájékoztatta a résztvevőket a várható programokról és egyéb fontosabb információkról.

A résztvevőket ezután a helyi csoport vezetősége az Ambrózy-Migazzi Emlékházhoz invitálta. Az akkori Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a Szombathelyi Erdészeti Zrt. jelentős fejlesztési beruházásainak befejezéseként, 2006-ban avatták fel a kertalapító tiszteletére épített épületegyüttest. A boltíves tornácon két dombormű kapott helyet. Egyik oldalon a „virágos gróf” – Ambrózy-Migazzi István, vele szemben pedig *Bodor Miklós* Jeli festőjének emlékműve található. Orbán Lajos, a Vasvári Erdészeti igazgatója fellelevenítette a kertalapító életét és munkásságát, azon emberét, aki „messze földre varázsolta az örök tavaszt”. Ezt követően pedig a festőművész életművét és a Jeli Arborétumhoz való kötődését ismerhettük meg. Bodor

Miklós halasi csipkét is tervezett. Az általa a koronázási palást alapján megtervezett „Szent István palástja” csipketerítőt II. János Pál pápa kapta ajándékba hazánktól második magyarországi látogatásakor. Tisztelegve emlékü és munkásságuk előtt Bakó Csaba és Orbán Lajos koszorút helyeztek el a domborműveknél.

A folytatásban a nap, gyermekek számára minden bizonnyal, legizgalmasabb része következett. Izgatott gyereksereg vette körbe *Vörösbázi Renátát*, aki arc- és csillámfestéssel kedveskedett a legkisebbeknek. *Jánosa László* lebilincselő madárgyűrésre és térképes tájékozódási feladatra hívta a résztvevőket, utóbbin a versenyzők az idei év élőlyeivel ismerkedhettek meg arborétumi tájékozódással egybekötve. Mindeközben *Varga Péter* szervezésében kikapura rúgás és családi kvíz kitöltése zajlott. A lovas sétakocsikázás során a vendégeknek lehetősége nyílt megtekinteni az arborétum-környéki erdőket.

Ezzel párhuzamosan pedig *Tóth Péter* és *Ruborits Tamás* páratlan szakvezetésével közel óránként indultak rövidebb-hosszabb túrák a Varázskert felfedezésére. A finom gulyás és dámszarvasflekken illata aztán összegyűjtötte a népes vendégsereget. Az ebédhez *Pandúr Tibor* kollégánk szolgáltatta a zenét, remek hangulatot teremtve.

Ezúton is köszönjük a Szombathelyi Helyi Csoport vezetőségének, a Vasvári Erdészeti Igazgatóság vezetőjének, munkatársainak és a szervezésben, lebonyolításban résztvevő tagtársainknak a színes programokkal teli nap megvalósítását és nem utolsósorban a Szombathelyi Erdészeti Zrt.-nek a rendezvény támogatását.

Szöveg: **Nagy-Khell Melinda**

Fényképek: **Markó András,**
Bakó Csaba

Jubileumi ünnep a Diósgyőri Várban

Az Országos Erdészeti Egyesület 150 éves fennállásának alkalmából 2016. május 26-án ünnepi rendezvényt tartott a Miskolci Helyi Csoport a nemrég felújított Diósgyőri Várban 99 fő részvételével. Az ünnepi rendezvényt Zay Adorján, a Miskolci HCs elnöke, az ÉSZAKERDŐ Zrt. vezérigazgatója nyitotta meg.

A program első felében a résztvevők két csoportban jelmezes animátorok tárlatvezetése során ismerkedhettek meg Diósgyőr fénykorával, a 14. századi királyi székhellyel. A vár jellegzetes romjai a Szinva-patak völgyében elterülő szürkésfehér mészkőből álló szikladombon emelkednek. Az erre épült földvárat első ízben Anonymus említi. IV. Béla király a tatárjárás után kedvelt hívének, Ernye bánnak adományozta a várat. Ernye bán fia, István nádor volt az első, akkor még gyűrű alakú, kéttornyos kővár építtetője.

A Lovagkirályként emlegetett Nagy Lajos (1342–82) 1364-ben nagy birtokrészt csatolt a várhoz, a nemzetségi vár helyén pedig pompás, négy saroktornyú, gótikus várkastélyt építtetett. A falakat körülölelő vizesárok, a négy hatalmas, bevehetetlennek látszó toronnyal, a tornyokat összekötő emeletes lakosztályokkal, valamint a korabeli Közép-Európa legnagyobb lovagtermével Diósgyőr vára az ország legszebb és legpompázatosabb erődítménye volt.

Buda, Visegrád és Zólyom mellett Diósgyőr királyi székhelyként akkor vált jelentőssé, miután Lajos a lengyel királyi trónt is elfoglalta. A vadban gazdag bükki erdők szélén fekvő várkastély évente több hónapon át Lajos király és anyja, Lokietek Erzsébet kedvenc tartózkodási helyeként szolgált. A Diósgyőri Vár falai között olyan fontos politikai események is zajlottak, mint 1381-ben, a király velencei háborút lezáró turinói (torinói) béke ratifikálása.

A bükki vadászatok fénykora szintén arra az időszakra tehető. Nagy Lajos idejében a szarvas, őz és vaddisznó mellett medve és bölény is élt a bükki rengetegben. Ebben az időszakban nagyszámú vadász, solymász, íjász és pecér (kutya-vezető) segítette a fényűző udvartarás ellátását.

Lajos király halála után Diósgyőr a továbbiakban a királyné javadalma volt. A mohácsi csatavesztésig (1526) hat királyné – köztük Mátyás felesége, Beatrix – jegyajándékba kapott vidéki rezidenciájaként szolgált: ezért is emlegették akoriban Diósgyőr várát a királyné jegyruhájaként.

Mohács után zálogos birtokosok kezén pusztult a vár,

1673-ban a tetőszerkezet leégett, a 17. század végére pedig teljesen elvesztette hadi jelentőségét. A 19. századi festmények, fotográfiák már csak romokat mutatnak, a táj csodálatos szépsége azonban mit sem változott.

Több nekibuzdulás után 1962-ben kezdődött az a tíz éven át tartó feltárás, amelynek eredményeként rom állapotában konzerválták a Diósgyőri Várat. A konzervált állapotban is pusztuló vár rekonstrukciójára újabb negyven év elteltével nyílt lehetőség a „Diósgyőr-Lillafüred komplex kulturális és ökoturisztikai fejlesztése” projekt keretében Cséfalvay Gyula építész és dr. Lovász Emese régész belsőépítészeti tervei alapján. A felújított Diósgyőri Várat 2014. augusztus 30-án adták át, nagyszabású ünnepség közepette. (forrás: <http://www.diosgyorivar.hu>)

A tárlatvezetést követően a vár lovagtermében előadásokat hallgathattak meg a résztvevők. Dr. Lovász Emese történész *Kőbalom most vár áll ott...* című előadásában mutatta be a Diósgyőri Vár feltárásának, romkonzerválásának és rekonstrukciójának történetét. A rendkívül érdekes előadás során ismertette a vár műemléktörténetét, szólt a régészeti feltárások során előkerült leletek sokaságáról, a rekonstrukciós munkálatok nehézségeiről és a jelenlegi hasznosítás sokszínű programjairól.

Tajnai Róbert tagtársunk a diósgyőri koronauradalom erdőségeinek múltjáról tartott előadásában szó esett a Bükk hegység keletkezéséről, a Nagy Lajos király korabeli vadászatokról, valamint az 1514-től „koronajószág” számító diósgyőri uradalom jelentőségének változásáról a történelem folyamán. Megismerhettük az erdőgazdálkodás történetét a kezdetektől a felvirágzást hozó iparosításon, az I. világháború utáni traumán keresztül napjainkig. Az előadás kitért az erdész kultúra fejlődésére és az üzemtervezés kezdeteire is.

Bózsó Gyula tagtársunk előadásában a diósgyőri koronauradalom erdőségeinek jelenét ismertette. Összehasonlította a koronauradalom egykori és mai szervezeti felépítését. Bemutatta a terület közjóléti szerepét és az elmúlt évek közjóléti fejlesztései kapcsán az előadó méltán nevezte napjainkat a közjólét aranykorának. Az előadást Kaán Károly főerdőmester szavaival zárta kollégánk: *„El fog jönni, mert el kell jönnie az időnek, amikor az erdő minden magyar kultúremler szemének és szívének egyik legkedvesebb tárgya lesz, és azt nem csak azért fogja becsülni, mert testét-lelkét üdíti és meggyógyítja, szépjérzőkét pedig gyönyörködteti – de mert magán- és közgazdasági érdekek szempontjából is, benne a nemzet egyik legsebb és legértékesebb kincsét ismeri fel.”*

Hornyánszky Antal Bedő-díjas tagtársunk előadását a következő sorokkal vezette be:

„Élj, alkoss a **MA** erdejében!

De emlékezz a **MŰLTRA**,

mert ezt az erdőt apáink, nagyapáink
hozták létre.

Bízz a **JÖVŐBEN!**

Te is tudsz, képes vagy ilyen

templomot alkotni, ahová

unokáink szívesen térnek be,

aminek az éltető ereje

a **MŰLT** öröksége.”

Ezt követően ismertette a Miskolci Helyi Csoport történetét az alapítástól a II. világháborút követő többszöri átszervezéseken keresztül napjainkig. Az előadás kitért a helyi tisztviselők és az egyesület országos szerveiben tisztséget vállaló, valamint az egyesületi kitüntetésekben részesült tagtársak bemutatására. Részletesen szó esett az elmúlt 60 évben a

helyi csoport által – az erdőgazdálkodás fejlődésével, az erdészeti politikai irányvonalakkal összhangban – szervezett előadásokról, rendezvényekről. Külön kiemelte a Miskolci Helyi Csoport közreműködésével szervezett országos jelentőségű rendezvényeket, köztük az 1968. évi és a 2012. évi Vándorgyűléseket.

Az előadásokat követően az Erdészeti Lapokban 1867–2015 között megjelent helyi vonatkozású cikkekből, képekből – **Bányai Péter** titkár által – készített összeállítást tekinthették meg a résztvevők az ÉSZAKERDŐ Zrt. által biztosított szendvicsebéd elfogyasztása közben.

Ezúton is köszönetünket fejezzük ki a Miskolci Kulturális Központ Nonprofit Kft. vezetésének, hogy helyet adtak a rendezvénynek, az ÉSZAKERDŐ Zrt. vezetésének a rendezvény költségeinek vállalásáért, az előadónak pedig a színvonalas összefoglalóért.

Bányai Péter

titkár, OEE Miskolci HCs

Fotók: **Tóth Zoltán**

A 44. Pannónia Napok Szlovéniában

A Pannónia rendezvények fogalma három ország: Szlovénia, Ausztria és Magyarország erdészeti egyesületi képviselőinek évente megrendezett, határ menti szakmai konzultációját, együttműködését jelenti. Az első hivatalosan is jegyzett találkozóra 1972-ben került sor, már akkor felismerve a határon átívelő régiók szakmai tapasztalatcseréjének jelentőségét.

A 44. szakmai találkozó megrendezését ezúttal Szlovénia, illetve a Maribori Erdőgazdaság vállalta magára *Mag. Jozef Mrakic* vezetésével, 2016. június 2-3-án, a Maribortól nyugatra elterülő Pohorje hegységben. A rendezvényen Magyarországot az OEE Nagykanizsai és Szombathelyi Helyi Csoportjainak 3-3 fős küldöttsége képviselte.

Június 2-án a délelőtti köszöntő után, a magashegységi erdőállományokban zajló munkák elektronikus úton történő, térinformatikai eszközökkel megvalósított nyomon követésével és nyilvántartásával ismerkedhettek meg a résztvevők. A fejlesztés célja az volt, hogy az erdő tulajdonosa vagy az erdőgazdálkodó az interneten keresztül folyamatos tájékoztatást kapjon erdőállományai elhelyezkedéséről és a GPS-koordinátákkal beazonosított helyeken folyó erdőművelési és fakitermelési munkák legfontosabb adatairól.

Ezt követően az erdők gazdasági, természetvédelmi és turisztikai szerepének összehangolását célzó programot mutattak

be a közelben. A délután folyamán ellátogattunk egy magánerdő-tulajdonoshoz, ahol a szlovéniai erdészeti intézettel együttműködésben zajló, sok problémával tüzdelte erdőfelújítási munkák állásáról kaptunk tájékoztatást. A nap egy kis vadászházban, hangulatos körülmények között, a Pohorje hegység különleges célú vadgazdálkodásának tanulmányozásával zárult.

Június 3-án gyalogtúra keretében felkerestük a hegység keleti részén, egy erdőrezervátum közepén elhelyezkedő kedvelt turisztikai célpontot, a Fekete Tavat. Eközben megcsodálhattuk a magashegységi „mocsári” erdőtársulások különleges flóraelemeit. Utunk során fapallókból épített erdei gyalogösvényen haladva újszerű szemléltetési módok alkalmazásával kialakított tanösvény oktatási pontjait láthattuk.

A program a 13. század elején épült, korabeli freskóiról híres smartno-i templom megtekintésével, majd közös ebéd keretében a látottak kiértékelésével zárult.

A zárógondolatok megfogalmazásakor egyhangú megállapítást nyert: valószínűleg kevés példa van arra, hogy 3 nemzet képviselői több generáción át ilyen szoros szakmai és baráti kapcsolatokat ápoljon! A rendezvény jövő évi házigazdaja Ausztria, illetve a Burgenlandi Erdészeti Egyesület lesz.

Szöveg: **Páll Tamás**

OEE Nagykanizsai HCS

Kép: **Varga Attila, Csapó György**

A nulladik nap

Az erdélyi vándorgyűlés programját az OEE (közös busszal utazó) Soproni Helyi Csoportja, Győri Erdőgazdasági Helyi Csoportja, valamint Rába-menti Helyi Csoportja kiegészítették egy nulladik nappal.

Az 50 személyes busz június 21-én hajnali 3 óra 45 perckor indult Sopronból az egyetemi kollégiumtól, majd Győrig sorban felvéve az utazókat, egyenesen Erdélynek vette az irányt. Nagyváradon keresztül jutottunk el Bánffyhunadra, ahol meglátogattuk a 13. századból származó, gótikus stílusú, belülről értékes kalotaszegi varrottasokkal díszített református templomot, mely sajnos egyre inkább felújításra szorul.

Vacsorát és szállást a falusi vendéglátásra berendezkedett, barátságos, csaknem színmagyar faluban, Kalotaszentkirályon kaptunk, miután megtekintettük a helyi református templomot.

Másnap Kolozsvárnak vettük az irányt, ahol a Fő térről kiindulva gyalog ismerkedtünk meg a „kincses város” főbb látnivalóival: az impozáns Mátyás-szoborcsoporthal, a hatalmas és fantasztikusan szép Szent Mihály-templommal, Mátyás király szülőházával (ahol román

és angol nyelvű tábla hirdeti, hogy a „román” Corvin Mátyás minden magyar királyok legnagyobbika), valamint a Farkas utcai református templommal és kollégiummal.

Közismert helyek következtek: Tor-da, Marosváráshely, Szováta, Parajd, Korond – sajnos idő hiányában nem volt lehetőségünk nézelődésre. A helyi gasztronómia híres szereplőjével, a „mititei” vagy „miccs” nevű hűskészítménnyel – amely a mi grillerünkhöz hasonló – Marosludason, egy útszéli sütő-dénél ismerkedtünk meg behatóbban.

Farkaslakán megkoszorúztuk *Tamási Áron* sírját és emlékművét, majd továbbsieltünk Székelyudvarhelyre, ahol végigjártuk a Székely Kálváriát, és megismerkedtünk az erdélyi magyarságot, különösen az ifjúság tanulását támogató Ugron Alapítvány tevékenységével, továbbá az Ugron család temetkezési kápolnájával. Sokat mondó, hogy a székelyeket ért nagy történelmi megrázkódtatásokra hivatkozó keresztút utolsó stációja a 2004. december 5-i népszavazásra emlékeztet.

A vándorgyűlést követően még a hazaútra is be volt tervezve néhány extra program: megtekintettük a gyönyörűen felújított ferences kegytemplomot. Má-

riaradnán, a szabadságharc vértanúinak emlékművét Aradon, sőt az Aradi Erdészeti vezetője, *Lovas Lóránd* erdőmérnök vendégszeretetének köszönhetően újabb konyhaművészeti különlegességet, kapros, lestyános, kolbászos, hagamás „paszulypörköltet” vehettünk alapos érzékszervi vizsgálat alá. A hazaút utolsó – nem tervezett, de elkerülhetetlen – állomása a határon való két és fél órás várakozás volt. Végül buszunk vasárnap (26-án) hajnali 4 óra körül érkezett Győrbe, majd 6 órára Sopronba.

A hivatalos program kiegészítését, továbbá az idegenvezetői feladatok felvállalását ezúton is köszönjük *dr. Kárpáti Lászlónak*, a Soproni HCs elnökének és kedves feleségének, *Anikónak*.

Iványi Ákos

titkár, OEE Győri Erdőgazdasági HCs

Tündérlak az Erdő immár nyolcadszor

Kilencedik alkalommal került megszervezésre 2016. június 25-én a soproni Tündérfesztivál, ahol minden korosztály talált programot a mesevilágba változtatott Múzeum-kertben és a Deák téren.

Az ingyenes szabadtéri, családi rendezvény az árnyas fák alatt zajlott. A házigazdák, vagyis a játékhelyszíneket felügyelő, működtető tündérek és manók a nemzetségüknek megfelelő viseletben fogadták egész nap a látogatókat, akik szintén tündér- vagy manóviseletet öltöztek. Az ünneplés a közös, estig tartó játékban valósult meg. Mindenütt tün-

dérek és manók nyüzsögtek a napsütésben és az est beköszöntével is.

E rendezvényen részt vett az Országos Erdészeti Egyesület Soproni Helyi Csoportja is a gyermekek és szüleik körében már hagyományosan rendkívül népszerű *Tündérlak az Erdő* nevű játékhelyszínével, *dr. Molnár Katalin* és *dr. Hartl Éva* tagtársaink lelkes előkészítő munkájának, vezetésének és a TA-EG Zrt. támogatásának köszönhetően.

A programon a kisgyerekek családjukkal együtt ismerkedtek meg az év madarával, a harissal, az év emlőseivel, a denevérről és az év gyógynövényével, a kamillával. Kézügyességüket fejleszteni, a kis fakorongokat önállóan csiszolták le, majd ragasztották rá az év madarát. Denevért színezhettek és mozgóróvesszőre tűzve utánazhatták a mozgását is. A kamillából készült karkötő emlékeztető, napi ékszerük lett. A játékos, mozgásos, ügyességet és figyelmet fejlesztő pályán a gyerekek élvezettel teljesítették a feladatokat.

A programon senki sem csodálko-

zott, ha egy anyuka tündérszárnyakkal tolt a babakocsit Manó apukával, és a kislányok virág- vagy levél koszorúval a fejükön igyekeztek egy-egy játékot kipróbálni manósapkás fiúcskákkal.

Helyi csoportunk immár nyolcadik alkalommal vett részt a rendezvényen, ismét sokakat sikerült közelebb hozni az erdőhöz, ehhez a csodálatos ökoszisztémához, amelyet igyekszünk mindig úgy bemutatni, hogy az érdeklődők ne csak a szépségét fedezzék fel, hanem megértésük az erdővel történő gazdálkodás fontosságát és szükségességét is.

Jövőre ismét jelen leszünk, és szeretettel várjuk az erdőjárókat!

Dr. Molnár Katalin

OEE Soproni HCs

KERESEM

Tusnádfürdőn a buszon felejtettem sötétszürke Columbia márkájú tréningfelsőmet. Aki tud róla, kérem, jelezze a (06) 30 9 715 255 számon. Köszönettel! Pápai Gábor

Dr. Szabó Gyula (1935–2016)

Dr. Szabó Gyulát környezetében mindenki csak *Tanár Úr* néven ismerte, szólította. Mindezt életével, emberségességével, szaktudásával vívta ki. Kollégái és hallgatói egyaránt szeretettel szólnak róla, az

emberről, aki mindig segített mindenkinek, akinek csak tudott.

1935. március 28-án született a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Alsóvadászon. Itt járt általános iskolába is. Középiskolai tanulmányait Nagykőrösön végezte. Az érettségit követően a soproni Erdőmérnöki Főiskolán tanult tovább, ahol 1960-ban szerezte meg erdőmérnöki oklevelét. Annak az évfolyamnak volt tagja, amelyik 1956-ben kiment Ausztriába. Őt azonban a szíve rövid idő után hazahúzta. Egyetemi tanulmányainak befejezése után több munkakörben is dolgozott az erdészeti területén, míg 1963 szeptemberében dr. Sébor János meghívására az Erdészeti és Faipari Egyetem Földméréstani Tanszékére került.

Az oktatás és kutatás mellett eredményesen pályázott külföldi ösztöndíjra, és 1973-ban három hónapot tölthetett Helsinkiben. A tanulmányút eredményeként elkészítette egyetemi doktori értekezését, melyet 1974-ben „Summa cum laude” minősítéssel megvédett.

1975 januárjában az egyetem rektora áthelyezi Székesfehérvárra, a 3 éve megalakult Földmérési és Földrendezői Főiskolai Karra, ahol az alapítandó földrendezői szak koordinációs és oktatási feladatait bízták rá. 1976. július 1-jével főiskolai docensként, majd 1984. július 1-jétől főiskolai tanárként végezte oktató munkáját, egészen 2005. március 28-ig, 70 éves koráig, amikor a felsőoktatási törvény rendelkezése szerint a miniszterelnök felmentette e tisztsége alól.

Fehérváron az oktatás mellett sok külső megbízást is szerzett, illetve vezette azok terapi és irodai munkáit. Ezek nem egyszerűen ipari feladatok voltak, hanem számtalan TDK és szakdolgozat alapját is jelentették.

Az oktatási és emberi tevékenysége vezetett oda, hogy a karon több vezetői megbízása is volt. Tanszékvezetőként irányította az Alapozó tárgyak Tanszékének munkáját, majd a részben ebből kinőtt Felmérési és Földrendezői Tanszékét is, melynek alapítója volt. Tíz éven át oktatási igazgatóhelyettesként, majd főigazgató-helyettesként szerezte az egész Kar oktató munkáját. Az 1991-ben létrejött földrendezői szaknak szakvevője is lett.

Sokat segített munkatársai fejlődésében is, amikor azok egyetemi doktori, majd PhD értekezéseihez is ötleteket, javaslatokat adott.

Negyvenkét évi oktató munkája során több egyetemi és állami kitüntetésben részesült: az Erdészeti Kiváló Dolgozója, az Egyetem Kiváló dolgozó, Fejér megyéért elnevezésű érem, Fasching Antal-díj, Pro Silvicultura Arte Lignaria et Geodesia, a Magyar Felső-

oktatásért Emlékplakett, a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, és a Magyar Mérnöki Kamara Tiszteletbeli Tagja elismerés birtokosa volt.

A Fehérváron töltött idő alatt oly sok segítséget kaptunk Tőle, hogy emlékének megőrzése kötelességünk.

Kedves Barátom, Gyuszi! Kívánom, hogy nyugalmad legyen olyan, mint életed volt!

Dr. Szepes András

Tilesch Tibor (1917–2016)

Életének 100. évében rövid szenvedés után Pécsen elhunyt Tilesch Tibor, a Mecsekerdő Zrt. nyugalmazott számvetési revizora. Vidám természetű, nagy tudású ellenőr volt, aki jóindulatú tanácsaival mindig a

termelést segítette elő.

Nem volt könnyű élete. A Felvidéken, Túrornémetiben született egy tanító házaspár negyedik gyermekeként. A trianoni békediktátum után elhagyták a szülőföldjüket, és sok-sok nehézség, hányattatás után Pécsen sikerült új otthonra találniuk.

A Széchenyi István Gimnáziumban, amely az egykori pálos kolostor épületében működött, végezte el a nyolcosztályos gimnáziumot. Érettségi után Pesten sikerült állást találnia egy vállalatnál, ahol hamarosan üzletkötő lett. Örömmel emlékezett vissza erre a szép időkre. A barátaival a Római-parton csónakházat béreltek. Minden nap úsztak, eveztek. E „gyöngyvételnek” – ahogy ő mondta – a háború vetett véget.

Bevonult, és mivel volt jogosítványa, a gépkocsizókhoz osztották be sebesültszállító parancsnoknak. Ezt a feladatát a leglelkiesebben hajtotta végre, amelyről utólag csak szűkszavúan mesélt. A sors iróniája, hogy a békekötés napján esett szovjet fogságba. Szerencsére nem vitték az Uralon túlra. A táborban a tél nagyon kemény volt. A rossz élelmezés mellett nehéz fizikai munkát kellett végezni. Vidám természete, erős lelke és sportos fizikuma átszűrte a nehéz időkben. Társai csak csodálták, hogy mínusz 35 °C-os hidegben is volt kedve reggelente fűtőrézsni. Két és fél évi fogság után, csodával határos módon, mintegy negyven kilósan érkezett haza, és azonnal munkát keresett.

Valószínűleg bátyja, Tilesch György erdőmérnök, mérnök-főhadnagy, aki a háború után egy tervezővállalatnál parkok felújításával foglalkozott, szerzett neki Gyulajon állást. Először fizikai munkát végzett, majd irodista lett. Elvégezte a számvetési tanfolyamot, és erdőgazdasági belső számvetési ellenőr lett. 1949-ben megnősült, felesége 1970-ben hunyt el. 1973-ban ájtott a mecseki erdőgazdasághoz. Második feleségével 43 évig éltek boldog házasságban. Nyugdíjas korukban is szívesen vettek részt az erdészbálokon.

A természetért, az erdőért rajongott. Kertjét, fáit szinte haláláig, mindig nagy örömmel és jókedvvel ápolta, gondozta. A környékbeliek csak „fütyös szomszédnak” nevezték.

Jogosítványát csak másfél évvel halála előtt nem hosszabbította meg az orvos, ami nagyon fájt neki, mert még szívesen vezetett volna. Gyermekei nem voltak, de a nagy család és a rokonság szeretete vette körül, és ápolták az utolsó időkben.

A hosszú életű emberek sorsa, hogy munkatársait túléli. A most szolgálatban levők már nem ismerték, nem is hallottak róla. Egykori munkatársai közül, azon kevesek, akik még élnek, egészségi okok miatt nem is tudtak a temetésén részt venni.

Pécsen 2016. július 24-én a központi temető Szent Mihály-kápolnájában tartott gyászmise után kísérték utolsó útjára. Kedves Tibor! Emlékedet szeretettel megőrzük, nyugodjál békében!

Dr. Tóth Aladár

Főglein László (1956–2016)

1956. október 4-én született Székesfehérváron. Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányai is szülővárosához kötődtek. Felsőfokú tanulmányait a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karán végezte okleveles erdőmérnöként. Már ekkor megmutatkozott átlagon felüli humánuma és empátikus adottsága, mely egész élete során jellemezte. Az egyetemi évek alatt ismerte meg feleségét, Főgleinné Torma Mária-t, aivel 1981-ben kötöztözött Szegedre.

Szegedi munkáját a MÉM Erdőrendezési Szolgálat helyi irodájában üzemtervezőként kezdte. Érdeklődése hamar az erdőfelügyeleti munka felé fordult, így 1985-től 1999-ig a Szegedi Erdőfelügyelőség erdőfelügyelőjeként tevékenykedett.

Hivatali munkája és párja óvodapedagógusi munkája során szerzett kapcsolatait igyekezett aktívan ápolni. Hamar integrálódott a szegedi közéletbe. Szegeden született gyermekük, Andor is.

A rendszerváltozást követően hivatali teendői során a magán-erdőgazdálkodás kialakulásának és ezzel a Csongrád megyei erdészeti szakirányítás megerősödésének tevékeny előmozdítója volt. Akkoriban az Országos Erdészeti Egyesület Csongrád Megyei Helyi Csoportjának vezetőségi tagjaként aktív résztvevője a megyei erdészeti élet alakulásának. Az erdészeti vándorgyűlések és országos szakmai programok rendszeres résztvevője.

A szegedi civil élet állandó látogatója, majd előadója a Közéleti Kávéház rendezvényeinek. Az MTA Szegedi Területi Bizottsága által szervezett „Nők helyzete” munkabizottság tagja, feleségével a bizottság tevékenységének részese előadóként is.

Büszke apa és nagypapa, aki természet-szeretetét igyekezett szeretteire átörökíteni.

A közelmúltban, élete nehéz időszakában írta magáról, filozófiájáról: „A minden napokban élő, józan ésszel gondolkodó és tevékenyen tenni akaró emberek együttműködésében bízom, s hiszek a becsület tisztességében.”

Gondolatai éljenek tovább közöttünk, kik hirtelen halála miatt megrendülten állunk itt a végső tisztességet megadva számára!

Nyugodjon békében!

Lajtos János

Hol vár állott...

Bevallom, szeretem a porladó, omladozó, a talajból éppen csak kibukkanó rakott kváderkövekből álló, itt-ott éppen megmaradt sarokfalakkal égnek meredő, vastag avarral takart kőszáncokkal kerített romvárainkat.

Elesettségükben, lassú pusztulásukban is őseinkről, múltunkról, dicső és kevésbé dicsőséges történelmi korszakainkról tanúskodnak. Titkaikat hosszú évszázadok óta őrzik faragott kövek közé zárva, de az értő kezek és szemek olvasni tudnak az emberkéz rakta kövek rejtélyes nyelvén.

A mecseki Óbánya feletti Réka-vár (szabatosabb nevén Nádasdi-vár) szinte talajba simuló, alig látható, zárt erdőtakaróval borított maradványai között, például nem kevés fantázia szükségeltetik, hogy az egykori királyi erősséget elképzeljük. Főleg, ha közben arra gondolunk, hogy a történelmi feltételezések szerint 1047-ben az Árpád vérvonalú skót királyné, Skóciai Szent Margit is itt született.

Nagyot ugorva a földrajzi térben, az ország legészakabbi szegletében álló kiugró sziklabérc tetején jó néhány évvel ezelőtt még csak állványokon és omladozó falakon keresztül lehetett megnézni a vesztett mohácsi csata után a Szent Koronát őrző várkapolna és tárház romjait.

A Felső-Hegyközben emelkedő, omladékaiban is lenyűgöző fekvésű Füzéri várról 2014 januárjában „Fenn a magas északon” címmel már részletesebben is írtam. S habár nem szeren-

csés ugyanarról a témáról kétszer írni, a képeket nézve talán megérti majd az olvasó miért is került újra elő ez a hazai erősség a rovatunkban.

Mert majdhogynem teljes egészében, kívül és belül, a legaprólékosabb részletekre is ügyelve, korhűen berendezve, a történelmi és történelmi hűséget követve, régi fénykorát megidézve, újjáépítették.

Számomra, aki 1997 áprilisában láttam először ezt az erdős hegyek által körbeölelt romos-romantikus várat az andezit kőszál tetején, döbbenetes a változás!

Ma a kőpala fedésű ragyogó fehér falak, mint egy francia lovagvár, messziről hirdetik az egyik legelső Árpád-kori magánföldsé-
úr kő erősségünk újra élővé vált történelmét. A késő gótikus hálóboltozatos várkapolna mérműves színes üveglakain át betörő és a festett mázas padló-csempéken megcsillanó napfényben, visszarepülünk a 15-16. század magyar építészeti kultúrájának gaz-

daságába és rájöhethetünk, hogy nem kell Nyugat-Európába zarándokolnunk, ha az európai műveltséget keressük.

Itt volt, itt van az közöttünk, csak ránehezedett sok évszázadnyi megmaradási létküzdelem vasmarkának terhe. De ha van szándék, akarat, kitartás és tudás, akkor semmi sem lehetetlen! Mint ahogy ezt Füzéri vár újra álló falai is bizonyítják.

Szöveg: **Nagy László**

Kép: **Bodó Mónika**

Megkezdődött a tanév az erdészeti szakoktatásban is

Központi tanévnyitó az agrárszakképző iskolákban

A Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában működő agrárszakképző iskolák hagyományos tanévnyitó ünnepségét augusztus 31-én Velencén a Dr. Entz Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégiumban tartották. *Turcsányi Sándorné* iskolaigazgató tanévnyitó köszöntője után *Román István* agrárszakképzésért felelős helyettes államtitkár nyitotta meg a 2016/17-es tanévet. A helyettes államtitkár emlékeztetett arra, hogy a szakképzés jelentős tartalmi és strukturális átalakítása a minisztérium agrárszakképző iskoláiban is változást jelent. Szakgimnáziumi képzés indul szeptembertől, ami a mostani kilencedikeseket érinti. Eddig a tanulók négy év elteltével érettségiztek, majd a szakma megszerzéséhez még egy évet kellett teljesíteniük. Mostantól a szakgimnáziumokban négy év alatt érettségit és szakmát szereznek, így aki nem akar továbbtanulni, az is el tud majd helyezkedni, de az érettségit követően egy év alatt a technikus végzettséget is megszerezhetik. Az átalakulás a korábbi szakiskolai képzésben is megjelenik. A korábbi szakiskolák szakközépiskolákká válnak, ahol az első három évben szakmai képzésben részesülnek a diákok, majd ezt

követően lehetőségük nyílik az érettség megszerzésére két év alatt. Így mindkét iskolatípus érettségit adó intézménnyé vált, növelve ezzel a tanulók esélyeit.

Forrás: FM, OEE

http://www.oee.hu/hirek/egyesuleti-hirek/tan-ev_erdset_szakoktatasi

♦♦♦

Ökológiai jelentőségű területre nem lehet akácot telepíteni

Elutasította az Európai Bíróság a magyar keresetet

Elutasította Magyarországnak az ökológiai jelentőségű területek kijelölése tárgyában benyújtott keresetét az Európai Bíróság, és azzal indokolta döntését, hogy az Európai Bizottság jogszerűen járt el, amikor az őshonos fajokat vette figyelembe az ökológiai jelentőségű területek meghatározása érdekében. Az Európai Bizottság a mezőgazdasági termelésben a környezettudatosság előmozdítása érdekében előírta, hogy olyan területeken, amelyeken nem használnak ásványi műtrágyát vagy növényvédő szereket, csak őshonos fajok ültethetők. Magyarország szerint az uniós bizottság rendelete túlméretezett a ráruházott hatáskörökön, és ezért a nem őshonos fajokra vonatkozó korlátozás megsemmisítését kérte a törvényszéktől. A döntés hangsúlyozza: noha „a tagállamok hatáskörébe tartozik a rövid vágásforgójú fás szárú energetikai ültet-

vények létesítése érdekében telepíthető fajok meghatározása, e fajoknak meg kell felelniük az Európai Parlament és a Tanács által elfogadott alaprendelet és a Bizottság rendeletében megállapított kritériumoknak”.

Forrás: Piac és Profit

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/okologia_jelentosegu_terulet_akac_telepites

♦♦♦

Benyújtották a vadászkamarai törvény módosításának tervezetét

Kötelező tagság

Ha elfogadja az Országgyűlés, a jogszabály-módosítás értelmében ismét kötelezővé válhat a vadászkamarai tagság a sportvadászok számára is, emellett pedig az érdekképviselő jelentős többletforráshoz juthat. Az Országos Magyar Vadászkamaráról szóló 1997. évi XLVI. törvény módosításáról szóló törvénytervezetét egyéni képviselői indítványként augusztus 29-én nyújtotta be *Kövér László* házelnöknek *dr. Semjén Zolt* (KDNP) és *Lázár János* (Fidesz). A törvénymódosítás 2017. január 1-jétől visszaállítaná a kötelező vadászkamarai tagságot. A vadászati törvény 2015. novemberi módosítása az OMVK hatáskörébe utalja a külföldi vadászok vadászati engedélyének kiadását. A kamarai törvény módosításának értelmében 2017. március 1-jétől az ebből származó bevételek is a szervezethez kerülhetnek.

Forrás: OMVK Közlemény

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/vadaszkamarai_torveny_modositas

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a www.oee.hu oldalon olvasható, évente egy alkalommal az Erdészeti Lapok is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szóló, sorszámmal és vonalkóddal ellátott, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2016-ra szóló érvényesítő matricákat azon tagok kapják meg az Erdészeti Lapokon keresztül, akik teljesíteték az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüket.

A kedvezményrendszerrel és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoport titkároknál.

Partnereink:

A legendák köztünk élnek

A kitartó, szenvedélyes munka mindnyájunkat naggyá tesz. Legendások a favágók. Legendás az erdész és az ezermester. De legendás a sövényeit gondozó háziasszony, a tűzfát aprító családapa, és legendások a munkaeszközök is. A gépek fejlődése során az első mérföldkövet a STIHL Contra piacra dobása jelentette. Az 1959-es csúcsmoddal technikai újításai még a mai, modern gépeken is rendre visszaköszönek. A kiváló minőségű termékekhez magas színvonalú szaktanácsadás, gondos üzembe helyezés és egyedülálló szervizszolgáltatás párosul. A STIHL sikertörténete 90 éve tart, miközben a magyarországi leányvállalat idén már alapításának 25. évfordulóját ünnepli.

STIHL. Nemzedékekre tervezve

Az akció időtartama: **2016. szeptember 1. – október 31.**

**STIHL MS 170
motorfűrész**

[69 900 Ft helyett]

59 900 Ft

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (+36-23) 418-054

További termékek: stihlnemzedek.hu

Részletek, tartozékok: stihl.hu

STIHL®